

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 1

Wydawnictwo Młoczyńskiego J. A. Pocher 1931

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ KRÓL' BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. **SKARBOFERME** KRÓL. HUTA.

Państwowe Zakłady Lotnicze

PUŁAWSKA 2a

Adres telegraficzny „PEZETEL”.

Telefony: Dyrekcji 848-24
Biura Zakupów 850-25
Dział Obręczy Rowerowych 828-76

OBRĘCZE I BŁOTNIKI DO ROWERÓW

surowe, emaljowane,
niklowane, chromowane

Najwyższa jakość — Konkurencyjne ceny.

Przodują na całym świecie

Maszyny do pisania

Remington

Bo piszą pięknie,
Są najtrwalsze,
Dają wzorowe kopje.

Tow. BLOCK-BRUN, Sp. Akc.

WARSZAWA — HOTEL BRISTOL

Oddziały: Katowice, Kraków, Lwów, Łódź,
Poznań, Wilno, Gdańsk.

Zamawiajcie niezwłocznie

„Kronikę o Polskim Morzu”

∴ ∴ „Dzieje walk zwycięstw i pracy” ∴ ∴

Przy większych zamówieniach rabaty.

*Dzieło to jest już na wyczerpaniu,
a nakład powtórzony nie będzie*

Cena egzemplarza . . . . . Zł. 25
z przesyłką . . . . . „ 28

Zamówienia przyjmują:

Administr. Tyg. Polska Gospodarcza

Warszawa, Elektoralna 2

oraz wszystkie księgarnie

TOWARZYSTWO Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza

S. A.

Zarząd i Biuro Sprzedaży

Warszawa, Moniuszki 10,

Telefony: 651-61, 667-27

ZAKŁADY W SOSNOWCU I ZAWIERCIU WYTWARZAJĄ:

Rury bez szwu, spawane, łączniki wszelkich systemów i wymiarów z materiałów zwykłych i specjalnych. **Rury cienkościenne precyzyjne** do aparatów cukrowniczych, aeroplanów, rowarów, mebli i innych celów. **Rury cienkościenne spawane elektrycznie. Rury szczelinowe. Rury spłuczkowe. Wężownice. Przegrzewacze i różne rury gięte. Słupy z rur. Rury żebrowe** kute systemu Favier do ogzewania i chłodni. **Blachy żelazne i stalowe. Żelazo handlowe** wszelkich fasonów i **stal** oraz **żelazo kalibrowe. Walcówka. Żelazo** do wyrobu **podkowiaków.** Żelazo na nity i śruby. **Zerdzie wiertnicze. Druty pompowe. Beczki żelazne, poprzeczniki, konsole telegraficzne. Lemieszce, odkiadnie, płozy, sprężyny, radliczki, zęby, głowice** ze stali normalnej, chromo-niklowej i pancernej. **Odlewy stalowe** ze stali specjalnej z **pieców elektrycznych.**

TOWARZYSTWO OTRZYMAŁO NAJWYŻSZE NAGRODY

na P. W. K., WYSTAWIE TURYSTYCZNEJ w Poznaniu i na TARGACH WSCHODNICH w Wilnie.

Przedstawiciele: T-wo Kern, Kraków, Lwów, Borysław
J. Antczak, Poznań, ul. Ratajczaka 16
J. Schwarz, Gdunia Szosa, Gdańska
„ Gdańsk, Hopfengasse 89.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

W myśl § 16 statutu przeprowadzono w dn. 20 lutego 1931 r. periodyczne losowania niżej wymienionych emisji:

IX LOSOWANIE

8%-wych obligacji komunalnych Banku Gospodarstwa Krajowego, opiewających na złote w złocie wg. dawnego parytetu.

V LOSOWANIE

7%-wych obligacji komunalnych emisji II B. G. K., opiewających na złote w złocie wg. nowego parytetu.

I LOSOWANIE

7%-wych obligacji komunalnych emisji III B. G. K., opiewających na złote w złocie wg. nowego parytetu.

II LOSOWANIE

7%-wych obligacji komunalnych emisji II S. B. G. K., emitowanych w złotych w złocie wg. nowego parytetu, a opiewających na franki francuskie.

V LOSOWANIE

7½%-wych obligacji bankowych emisji I B. G. K., opiewających na złote w złocie wg. nowego parytetu.

IX LOSOWANIE

4½%-wych i 4%-wych obligacji komunalnych b. Banku Krajowego Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskim, następnie Polskiego Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

VII LOSOWANIE

4%-wych obligacji kolejowych b. Banku Krajowego Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskim, następnie

Polskiego Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wykazy numeryczne wylosowanych odcinków zawiera „Monitor Polski” z dn. 6/III 1931 r. Nr. 53. Tabele losowań mogą i interesowani przejrzeć względnie podjąć w Centrali Banku Gospodarstwa Krajowego i w jego Oddziałach.

Wyplata należności za wylosowane 8½%-we obligacje komunalne, 7%-we obligacje komunalne II, III i II S emisji, oraz 7½%-we obligacje bankowe emisji I Banku Gospodarstwa Krajowego, w pełnej wartości nominalnej, jak również za kupony, płatne dn. 1/IV 1931 r., tak od wylosowanych, jak i w obiegu będących obligacji, odbywać się będzie w **Centrali Banku w Warszawie i w jego Oddziałach**, począwszy od dn. 1/IV 1931 r. na podstawie przedłożonych odcinków względnie kuponów.

Wyplata zaś należności za wylosowane 4½%-we i 4%-we obligacje komunalne oraz za 4%-we obligacje kolejowe b. Banku Krajowego w ich pełnej wartości nominalnej, przeliczonej na walutę złotową, oraz za kupony płatne 1 kwietnia 1931 r., tak od wylosowanych, jak i będących w obiegu obligacji nastąpi w **Oddziale Banku Gospodarstwa Krajowego we Lwowie**, który temi emisjami administruje, a także w Centrali i innych Oddziałach Banku, od dn. 1 kwietnia 1931 r. począwszy, za przedłożeniem odnośnych odcinków względnie kuponów.

Oprocentowanie wylosowanych obligacji ustaje z dn. 1 kwietnia 1931 r.

DOSTARCZAMY NASTĘPUJĄCE
PRODUKTY PRZEMYSŁU AZOTOWEGO DLA CELÓW TECHNICZNYCH:

SALETRE AMONOWĄ

SALETRE SODOWĄ

S A L M I A K

K W A S A Z O T O W Y

AMONIAK SKROPLONY

WODE AMONIAKALNĄ

T L E N . . . .

PAŃSTWOWA FABRYKA
ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH

W CHORZOWIE
NA GÓRNYM ŚLĄSKU

„The Henckel von Donnersmarck-Beuthen Estates Limited“

TARNOWSKIE GÓRY (CARLSHOF)

GLÓWNE PRODUKTY: WĘGIEL (KOPALNIA RADZIONKÓW) BIURO SPRZEDAŻY: „PROGRESS” KATOWICE; WAPNO (WAPIENNIKI NAKŁO, GÓRNY ŚLĄSK); ŁYSZCZYK ŻELAZNY (FARBA OCHRONNA PRZED RDZĄ) FABRYKA FARB W WALDENSTEIN (AUSTRIA).

ANGIELSKA SPÓŁKA AKCYJNA
„The Hugohütte Chemical Works Ltd.”
The Hugohütte Zakłady Chemiczne, S. A.
Tarnowskie Góry.

WYRABIA:

1) AŁUN	5) FARBV SUCHE	9) SIARCZAN GLINU
2) AZOTAN BARU	6) KWAS BORNÝ	10) „ MIEDZI
3) BORAKS	7) LIPTONY	11) TLENEK CYNV
4) CHLOREK BARU	8) SIARCZAN CYNKU	12) „ MIEDZI

DZIAŁ ANALITYCZNY

CH. MICZNEGO INSTYTUTU BADAWCZEGO

WYKONUJE ANALIZY
DLA PRZEMYSŁU

WARSZAWA 21 ŻOLIBÓRZ
TELEFONY: 623-08, 343-50.

Za cenę biletu III klasy
LATAJCIE W ZIMIE!

P. L. L. „LOT”, tel. 547-60

D. M. SZERESZOWSKI

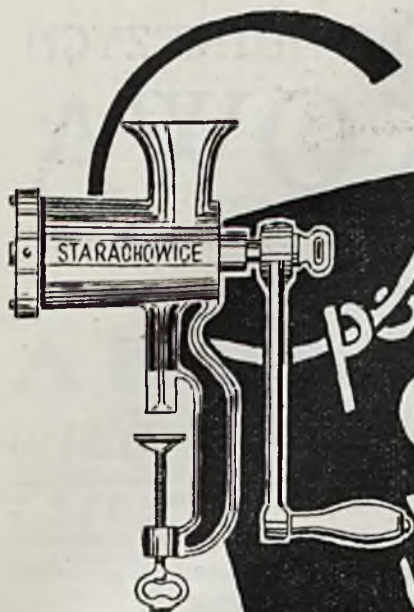
DOM BANKOWY

WARSZAWA, PLAC ŻELAZNEJ BRAMY NR. 1

ADRES TELEGRAFICZNY:
SZERESZBANK

TELEFONY DLA ROZMÓW ZAMIEJSCOWYCH:
.. .. 223-13, 223-03, 251-60 .. ..

czy wiecie że są
polskie maszynki
do mięsa
STARACHOWICE
w niczem nie gorsze
od zagranicznych

Państwowa Wytwórnia Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych

Warszawa - Praga, ul. Grac'howska Nr. 30

TELEFONY:

Ogólny 10-00-29, Kierownik techniczny 10-15-24,

Buchalterja 10-13-30, Dział Handlowy 10-00-00,

Kontrola Techniczna 10-05-63,

Dyrektor Naczelny 10-00-07.

APARATY TELEFONICZNE I ŁĄCZNICE
(CENTRALE) DLA LINJI PUBLICZNYCH
WOJSKOWE I KOLEJOWE.

APARATY TELEFONICZNE MORSOWSKIE
TYPU POCZTOWEGO I KOLEJOWEGO.

APARATY TELEGRAFICZNE JUZOWSKIE.

BEZPIECZNIKI, PRZELĄCZNIKI, ODGROMNIKI I T. P.
APARATY PRĄDÓW SŁABYCH ORAZ CZĘŚCI SKŁA-
DOWE DO WSZYSTKICH POWYŻSZYCH APARATÓW.

MIRKOWSKA FABRYKA PAPIERU, S. A.

ZARZĄD: WARSZAWA, UL. SIENNA 4
FABRYKA W JEZIORNIE POD WARSZAWĄ

SPECJALNE WYROBY FABRYKI:

PAPIERY BE'DRZEWNE: LISTOWE I MA-
SZYNOWE PRZEBITKOWE (PELURY), PAPER-
RYJNE. KANCELARYJNE. DRUKOWE I ILUSTRA-
CYJNE. REJESTROWE NUTOWE. RYSUNKOWE
SZKOLNE I TECHNICZNE. DOKUMENTOWE.
CZERPANE. BRYSTOLE. KARTONY POCZTÓW-
KOWE, SKOROSZYTOWE. OKŁADKI, B'BUŁY
ATRAMENTOWE, BIURKOWE, BIBUŁKI KOPJAL-
NE. KARBONOWE, KWIATOWE, PAKOWE
KONDENSACYJNE I PAPIEROSOWE W BO-
BINACH I ARKUSZACH.

URZĄDZENIA TECHNICZNE:

4 WARNIKI, 7 MASZYN PAPIERNICZYCH
I 2 KADZIE CZERPALNE; SZEROKOŚĆ PRO-
DUKCYJNA MASZYN 142 — 200 CM.

Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 6,000.000-00

WYROBY FABRYKI ZOSTAŁY 12 RAZY NAGRODZONE PRZEZ
RÓŻNE WIAŁZE PAŃSTWOWE (W TEM 10 ZŁOT CH MEDALI).

TOWARZYSTWO AKCYJNE ZAKŁADÓW HUTNICZYCH HUTA BANKOWA

SIEDZIBA ZARZĄDU:
91, RUE ST. LAZARE, PARIS

(FRANCJA)

ROK ZAŁOŻENIA ZAKŁADÓW 1834

ROK ZAŁOŻENIA TOWARZYSTWA 1877

KAPITAŁ ZAKŁADOWY FR. FR. 50,000.000

KAPITAŁ PRZEZNACZONY NA DZIAŁALNOŚĆ
W POLSCE ŻŁ. 15,000.000

DYREKCJA I ZAKŁADY HUTNICZE:
DĄBROWA GÓRNICZA

TELEFONY:

CENTRALA . . . . . 38 i 39

BIURO ZAKUPÓW 1-99

BIURO SPRZEDAŻY 1-54

DYREKTOR HANDLOWY 3-04

BIURO WARSZAWSKIE:

UL. FOKSAŁ 11

TELEFONY: 277-15 i 632-40

KONTO CZEKOWE W P.K.O. 100-440

RUDA ŻELAZNA. ŻELAZO I STAL WALCOWANE RÓŻNYCH PROFILI I GATUNKÓW. BELKI ŻELAZNE. SZYNY KOLEJOWE I KOPALNIANE. STAL RESOROWA I SPRĘŻYNOWA. DRUT ŻELAZNY I STALOWY WALCOWANY RÓŻNYCH GATUNKÓW. DRUT NA SPRĘŻYNY I KABLE. BLACHY ŻELAZNE I STALOWE GRUBE I CIENKIE. BLACHY DEKAPOWANE. BLACHY FALISTE. OBREĆCZE I OSIE PAROWOZOWE I WAGONOWE. SZTUKI KUTE WSZELKICH WYMIARÓW DO 15 TONN WAGI W STANIE OBROBIONYM. WAŁY FASONOWE I KOLANOWE W STANIE SUROWYM I ZUPEŁNIE WYKOŃCZONYM. WAŁY DO MOTORÓW DIESSLA. AKCESORJA KOLEJOWE: LUBKI, PODKŁADKI, HAKI, WKRETY I PIERŚCIENIE GROWERA. KULE DO MIELENIA CEMENTU. ŻERDZIE WIERTNICZE I POMPOWE (PAŃSTWOWY ŻŁOTY MEDAL NA P. W. K.) WSZELKIE ODLEWY ŻELIWNE—DO 20 TONN SZTUKA I ODLEWY STALOWE (STAL SIEMENSMARTIN'A ZASADOWA)— DO 35 TONN SZTUKA W STANIE SUROWYM, PÓLOBROBIONYM LUB OBROBIONYM. KOŁA PAROWOZOWE I WAGONOWE, WSZELKIE CZĘŚCI DO PAROWOZÓW. WALCE ŻELIWNE UTWARDZONE I STALOWE

JAKOŚĆ i STAŁOŚĆ

marek produktów naftowych gwarantowana

KOPALNIE
w Boryslawiu, Mrażnicy i Bitkowie
Fabryka Gazoliny
w Boryslawiu
Raffinerja w Libuszy
Organizacja sprzedaży
Około 1.000 stacji benzynowych i punktów
sprzedaży w całej Polsce. Przeszło 100
polskich pracowników obsługuje publiczność pro-
dukującą, przerażającą produkty
TAN! ARD-NOBLA
600 pomp firmy Standard Nobel w Polsce do-
starcza automobilistom czystej i jeńszej ben-
zyny i olejów samochodowych — na każdym
ważniejszym szlaku

W ciągu ostatnich trzech lat fir-
ma Standard Nobel w Polsce nale-
życie zorganizowała w całym kraju
sprzedaż i obsługę, gwarantując
publiczności: automobilistom, fabry-
kantom i innym konsumentom pro-
duktów naftowych—szybką i dobrą
wykonaną dostawę produktów od-
powiednich gatunków po cenach
normalnych.

Uprzejmość i fachowość naszych
pracowników stale zwiększa zaufa-
nie polskiej publiczności.

Sztabę i Koło „Standard“ i „Sta-
nob“ rozpoznają wszyscy natych-
miast, jako godło oszczędności przy
użyciu produktów naftowych.

STANDART NOBEL W POLSCE, S. A.
CENTRALA. ALEJA JEROZOLIMSKA 57. WARSZWA

WYSOKOWARTOŚCIOWE CEGŁY SZAMOTOWE

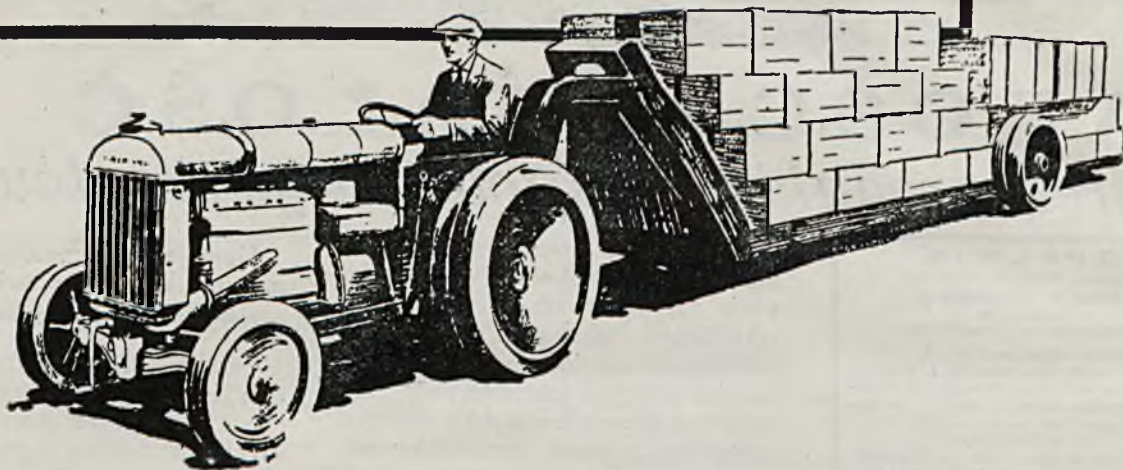
NEUTRALNE, PÓLKWAŚNE, ZASADOWE, WYSO-
KOZASADOWE, KWASOODPORNE, IZOLACYJNE
DLA CEGIELN, WAPIENNIKÓW, CEMENTOWNI,
PRZEMYSŁU METALURGICZNEGO, SZKLANEGO,
NAFTOWEGO, CHEMICZNEGO

POLECA

GIESSCHE, SPÓŁKA
AKCYJNA
KATOWICE   UL. PODGÓRNA 4

Jak można oszczędnie dokonać przewozu ciężkich towarów za pomocą FORDSONA

GWARANCJA:

Ford Motor Company ręczy za dobroć Fordsona, gwarantując zamianę każdej części, u której zostanie stwierdzony błąd fabrykacji lub wada materiału, przyczem wynagrodzenie przedstawicielela za dokonanie zamiany nie zostaje liczone klientowi.

LINCOLN FORDSON
SAMOLOTY

Im większą jest waga lub ilość przewożonych towarów, tem więcej czasu potrzeba na naładowanie i wyładowanie, wymagające dłuższego postoju ciężarówki, a zatem i zwiększające znacznie koszty przewozu. Ta niekorzystna okoliczność zostaje całkowicie usunięta przez zastosowanie traktora Fordson. Zaprzęga się Fordsona do przyczepki, którą odwozi na miejsce przeznaczenia, poczem, jeśli odległość na to pozwala, może on w czasie wyładowywania pierwszej przyczepki, odwieźć drugą, pustą przyczepkę i przywieźć następną, naładowaną. W ten sposób jeden traktor Fordson z trzema przyczepkami może zastąpić trzy wielkie samochody ciężarowe, które są kosztowne w kupnie i użyciu.

Traktor Fordson pracuje, dzięki swej wielkiej mocy i odporności, nadzwyczaj oszczędnie. Z tego wynika znaczne zmniejszenie kosztów, którego nie dałoby się osiągnąć w inny sposób.

Fordson

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ

PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
ZAGRANICZNA INFORMACJA HANDLOWA — <i>MARIAN TURSKI</i>	373	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	397
ROZWÓJ BANKU POLSKIEGO NA TLE DZIAŁALNOŚCI ZAGRANICZNYCH BANKÓW CENTRALNYCH — <i>DR. WALERY ZBIJEWSKI</i>	375	PRAWO I SAD W ŻYCIU GOSPODARCZYM: ORZECZNICTWO SADOWE	398
ŻYCIE GOSPODARCZE: Dalszy rozwój akcji zniżki cen Fynnek pracy w styczniu 1931 r.		KRONIKA RIEŻACA: PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	399
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ: GÓRNICCTWO WĘGLOWE	379	NOWE EMISJE W SPÓLKACH AKCYJNYCH	399
PRZEMYSŁ WŁOKIENNICZY	383	POWIĘKSZENIE KAPITAŁÓW ZAKŁ. W SPÓLKACH AKCYJNYCH	399
PRZEMYSŁ CUKROWNICZY	384	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	399
ROLNICTWO.	385	SKARBOWOŚĆ I FINANSE: PODATKI I OPŁATY	400
Możliwości zbytu zwierząt i mięsa w Belgii po zawarciu konwencji weterynaryjnej — <i>T. Pilch</i>		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH Z BANKU POLSKIEGO	401
HANDEL: TRAKTATY I KONWENCJE	388	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY: NOWY NIEMIECKI PROGRAM ROLNY — <i>DR. T. ŁYCHOŃSKI</i>	403
HANDEL ZAGRANICZNY	388	KRONIKA ZAGRANICZNA: OGÓLNE	406
Stosunki handlowe z W. Brytanią wobec jej nowej polityki handlowej — <i>Dr. Z. F.</i>		FRANCJA	407
Bilans handlowy w styczniu 1931 r. — <i>W. St.</i>		ANGLIA	408
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	391	NIEMCY	408
RYNEK AKCYJNY	394	KANADA	408
CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZNEGO	395	CHINY	409
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	395	PERU	409
Koleje polskie w ocenie niemieckiej — <i>J. G.</i>		SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZNEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	410
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	410

ZAGRANICZNA INFORMACJA HANDLOWA

SPRAWA realnej i wiarogodnej zagranicznej informacji handlowej stała się, zwłaszcza w ostatnich czasach, ważną i szczególnie aktualną dla wszystkich czynników, zainteresowanych w zagranicznej wymianie handlowej. Nastąpiło to z dwóch powodów, które w sposób zbliżony dotyczą obydwóch funkcji handlu zagranicznego, t. j. importu i eksportu.

Pierwszą przyczyną, powodującą potrzebę intensywniejszego dzisiaj kontaktu z zagranicą, jest szczególnie zaostrożona skutkiem przesilenia gospodarczego konkurencja, która zaznacza się coraz dobitniej na wszyst-

kich rynkach świata. Drugą zaś — wynikającą z powyższej sytuacji zarządzenia techniczno- lub polityczno-handlowe, autonomicznie przez szereg państw wprowadzane, przyczyniają się do powstawania coraz to nowych, zupełnie nieoczekiwanych konstelacji koniunkturalnych, mających bezpośredni wpływ na stałą lub przejściową chłonność rynków lub ceny towarów.

W takiej, szkieletowo tutaj scharakteryzowanej, sytuacji kwestja szybkiego orientowania się w nastrojach, tendencjach i możliwościach rynków ważna jest nie tylko dla sprawy pojedynczych przedsiębiorstw wytwórczych

i handlowych, ale sięga ona znacznie głębiej, w sedno interesów całego gospodarstwa narodowego, poprzez logiczną współzależność jego od zjawisk i zdarzeń, które dokonywają się gdzieindziej.

Aktualną cechą rynków, przejawiającą się niemal bez wyjątku w całym świecie i we wszystkich niemal artykułach, jest dominująca wszędzie tendencja do niższej cen. Objaw ten znajduje, rzecz naturalna, refl. ks na naszym gospodarstwie i w sposób ujemny odbija się przede wszystkim na eksporcie. Trud, z jakim wchodziliśmy na rynki obce, zwiększył się znacznie, opłacalność eksportu jest coraz częściej wątpliwa i b. zgoła iluzoryczna. Wywołana przez to konjunkturalna strata, jaką ponosi nasze gospodarstwo, zależy w znacznym stopniu od tego, jak reaguje produkcja i handel eksportowy na nastroje rynków odbiorczych, w czym — rzecz prosta — dobra i szybka informacja, sygnalizująca w porę szanse lub trudności wywozu, dużą musi odgrywać rolę.

W miarę usamodzielniania się eksportu, unowocześnienia się jego metod w sensie racjonalnej penetracji na właściwe dla polskiego eksportu rynki, potrzeba informacji staje się żywiołowym pragnieniem, odczuwanym zwłaszcza przez te czynniki, które dorosły do trudnego zadania, jakim jest aktywne współzawodnictwo na światowych rynkach. Okoliczność tą potwierdza codzienna praktyka Państwowego Instytutu Eksportowego, którego najzarliwsiymi klientami są wielkie, doświadczone i ustosunkowane zagranicą firmy eksportowe, które — jakby mogło się zdawać — dość mają własnych środków i sposobów, ażeby uzyskać informacje zagraniczne bezpośrednio. W zakresie tedy informacji eksportowych spełnia dziś Państwowy Instytut Eksportowy, w miarę swych środków, po zreorganizowaniu informacyjnej pracy polskich placówek zagranicznych i po stworzeniu swej własnej sieci informatorów, zadania te w zakresie dość szerokim, dając zainteresowanym informacje możliwie szybkie i wyczerpujące. Wprawdzie nie jest to jeszcze optimum tego, co Instytut postawił sobie za zadanie, zważyć atoli należy, iż w zakresie zbierania materiałów zagranicznych efekt pracy Instytutu zależy w znacznej mierze od współdziałania czynników, niezależnych od Instytutu, których większa lub mniejsza aktywność, spostrzegawczość i sprawność przebiega się pośrednio w jakości i wartości informacji, udzielanych zainteresowanym bezpośrednio lub publikowanych w prasie.

Moment należytego wyzyskania informacji przez czynniki gospodarcze odgrywa z natury rzeczy bardzo ważną rolę, gdyż nawet najlepsza, najszybsza i najbardziej wyczerpująca informacja tylko wtenczas osiąga skutek, jeżeli zostanie należycie i szybko wyzyskana praktycznie. Pod tym atoli względem jesteśmy jeszcze dość daleko w tyle za Zachodem, gdzie informacja, udzielona z Polski, znajduje prawie bez wyjątku odzew natychmiastowy w postaci realnego zainteresowania handlowego, w postaci konkretnych ofert. W okresie tak nerwowej, jak obecna, konjunktury szybkie reagowanie na otrzymane wiadomości wpływa w znacznej mierze na powodzenie lub rozstrzyga o możliwości transakcji.

Oto krótka synteza efektu informacji zagranicznej, o ile dotyczy ona wywozu i znaczenia jej w tej zupełnie szczególnej sytuacji, z jaką się wszelkie zamierzenia eksportowe spotykają na bardzo przesyconych dziś towarami rynkach. Wynika z niej dość wyraźnie konkluzja, dająca miarę, o ile dobra i celowa infor-

macja handlowa może pośrednio wpłynąć na zmniejszenie szkód, jakie wywołuje obecna konjunktura w dziedzinie eksportu. Byłaby to jednak tylko część jej zadania, i to część w stosunku do siły oddziaływania zjawisk konjunkturalnych na nasze gospodarstwo, w obecnej chwili, stosunkowo mniej ważna.

Ogólna niższa cen, która odbija się tak dotkliwie na szansach i opłacalności eksportu, mogłaby w odniesieniu do statyki go podarstwa naszego mieć znaczenie pozytywne, gdyby efekt jej objawił się w naszym imporcie, to znaczy gdyby ceny, płacone przez nas zagranicą za towary, przywożone do Polski, w tym samym stosunku co i zagranicą spadły. Byłby to moment pewnego rodzaju odbicia się gospodarstwa polskiego za straty, ponoszone na eksporcie, a zarazem niezmiernie ważny element obniżki cen w kraju, do czego dziś zgodnie dążą czynniki państwowe i społeczne.

Statystyka importu naszego wykazuje, że teoretyczna wartość tonny importowanej wynosiła: w 1929 r. zł 611·4, w 1930 r. zł 628·9. Wprawdzie statystyczna wartość tonny nie daje sama przez się obrazu właściwego, gdyż w granicach tej teoretycznej liczby mogą zachodzić pewne, znaczne nawet przesunięcia, zależne tylko od struktury importu, niemniej jednak w danym wypadku wydaje się ona pewną wskazówką dynamiki cen w powyższych czasokresach. Stwierdzić bowiem należy, że w okresie ostatnich dwóch lat przesunięcia w imporcie były stosunkowo nieznaczne, gdyż import surowców i półfabrykatów wynosił w 1929 r. zł 1.299 miljn., czyli 41·8% całości importu, import zaś wyrobów gotowych zł 1.426 miljn., czyli 45·8% całego importu; w 1930 r. zaś import surowców i półfabrykatów wynosił zł 922 miljn., t. j. 41% całości przywozu, import zaś wyrobów gotowych — zł 1 032 tys., t. j. 45·9% całości importu. Liczby powyższe dodatkowo ilustrują stwierdzoną na innej drodze — bezpośredniego badania — nienormalną sytuację, która istnieje w dziedzinie cen za towary importowane — jeżeli już skonstatowaliśmy w bilansie handlowym brak zasadniczych zmian w strukturalnych składnikach przywozu.

Na zasadzie obserwacji, prowadzonych w stosunku do pracy gospodarczej naszych placówek zagranicznych, dochodzi się do wniosku, że o ile w zakresie eksportu obecna organizacja akcji informacyjnej jest w stosunku do potrzeb niemal wystarczająca, o tyle informacja zagraniczna, dotycząca importu, jest bardzo skromna. Niedostatek jej pochodzi z przyczyn, mających źródło w braku zainteresowania się tą materią w kraju. Niema tych, którym taka informacja byłaby potrzebna — skutkiem czego niema informacji. Dowodem tego byłoby, iż komunikaty placówek, zawierające wykazy cen hurtowych i detalicznych zagranicą, nie znajdują dostatecznego zainteresowania wśród sfer handlowych w kraju.

O ile eksport nasz w sposób zupełnie wyraźny poczyna się doskonalić, co pociąga za sobą konieczność ulepszania wszystkich metod, potrzebnych w wymianie zagranicznej, o tyle import idzie jeszcze po staremu, wedle przestarzałych zasad i po linii najmniejszego oporu. Pośredniość operacji w handlu importowym i bardzo drogie pośrednictwo, kosztowne delcredere, warunki kredytowe i t. p. — powodują, że spadek cen w artykułach importowanych jest nieproporcjonalnie niski w stosunku do objawów niżkowych, obserwowanych na rynkach zagranicznych. Wydaje się, że nasi importerzy, zasugerowani pozornymi korzyściami długich kredytów towarowych, ofe-

rowywanych przez komitentów zagranicznych, nie usiłują śledzić dość pilnie wysokości cen, żądanych przez nich. Objawia się to wyraźnie w skonstatowanej okoliczności, że tylko w bardzo wyjątkowych wypadkach znajduje się ślady podobnego zainteresowania w korespondencji, prowadzonej przez nasze sfery handlowe z polskimi placówkami zagranicznymi. A jednak mogłyby te placówki dać gospodarstwu naszemu wiele bardzo cennych w tej mierze wskazówek i informacji, i to w sposób daleko prostszy i łatwiejszy, aniżeli to ma miejsce w odniesieniu do eksportu. Jest bowiem rzeczą zupełnie zrozumiałą, iż uzyskanie informacji, dotyczących artykułów, przeznaczonych na sprzedaż, jest — zwłaszcza w dzisiejszych warunkach, kiedy każda możliwość zbycia towaru witana jest radośnie, daleko prostsze aniżeli wydobycie informacji, dotyczącej warunków i sposobów ulokowania artykułów, przez Polskę produkowanych. Jeżeli przeto w związku z akcją obniżki cen prowadzi się dyskusję na temat marży zysku kupieckiego i kwestjonuje się ją lub broni się jej wysokości, to ten wyżej wspomniany moment należałoby także wziąć pod uwagę, gdyż stanowi on nie tylko podstawę poziomu cen hurtowych i detalicznych w zakresie artykułów importowanych, ale decyduje o większej lub mniejszej stracie gospodarstwa, poniesionej bezapelacyjnie na korzyść zagranicy.

Wyzyskanie konjunktury w pozytywnym i nega-

tywnym jej znaczeniu stanowi o gospodarczej elastyczności i energii społeczeństwa, a zarazem odbija się także bezpośrednio na jego elementach twórczych. Stąd też potrzeba gospodarca a informacji zagranicznej, stanowiącej konieczny łącznik pomiędzy aktualną sytuacją gospodarczą w kraju a zjawiskami które na tem tle dokonywają się zagranicą, wysuwa się na plan pierwszy z pomiędzy problemów, jakie dziś się pojawiają przed nami. Jest ona tak jasna, że nie potrzeba dla niej dalszych i obszerniejszych argumentów, poza podkreśleniem jej wagi w odniesieniu do tych funkcji gospodarczych, które w szczególny sposób zależą od racjonalnego jej rozwiązania. Rozwiązanie jej zaś zawisło w pierwszej mierze od tych czynników, które z dobrze zmontowanej i sprawnie działającej informacji zagranicznej mogą mieć korzyść bezpośrednią, potrzebne bowiem elementy w postaci naszych zagranicznych placówek istnieją, działając sprężysto i skutecznie, jak świadczy o tem poziom i jakość informacji, uzyskiwanych w zakresie eksportu.

Celem wywodów powyższych jest zwrócenie uwagi sfer zainteresowanych na znaczenie, jakie dla interesów poszczególnych jednostek gospodarczych, a w ślad za tem dla całości gospodarstwa, ma konsekwentne i wszechstronne wyzyskiwanie środka, jakim w wymianie zagranicznej jest źródłowa i wiarygodna informacja handlowa.

Marjan Turcki

ROZWÓJ BANKU POLSKIEGO NA TLE DZIAŁALNOŚCI ZAGRANICZNYCH BANKÓW CENTRALNYCH

SPRAWOZDANIA, ogłaszane przez banki centralne, przedstawiają rozwój tych instytucyj w ciągu roku obrachunkowego i ich stan w końcu odnośnego okresu rocznego. Rok kalendarzowy, który stanowi z punktu widzenia buchalteryjnego skończoną całość, nie przedstawia jednak całości z punktu widzenia gospodarczego. Całością pod tym względem jest dłuższy, obejmujący szereg lat, okres rozwoju banku, zaznaczający się wyraźnie w jego historii na tle cyklu konjunkturalnego lub też w związku z doniosłymi wydarzeniami, stanowiącymi punkt zwrotny w jego działalności. Wyniki jednorocznej działalności banku mają charakter oderwany i kształtują się w licznych wypadkach pod wpływem przyczyn przemijających i przypadkowych. Dlatego też o tendencjach i tempie rozwoju danego banku wnioskować można jedynie na podstawie rezultatów jego kilkoletniej działalności.

Obecny okres rozwoju Banku Polskiego rozpoczął się w II połowie 1926 r. wraz z osiągnięciem faktycznej stabilizacji walutowej, opartej na własnych siłach gospodarczych kraju. Cykl gospodarczy, który wówczas rozpoczął się okresem ożywienia, obecnie kończy się okresem głębokiej depresji. Porównanie rachunków Banku Polskiego z końca 1926 r. z obecną jego sytuacją wykazuje, że w tym czasie dokonał się znaczny rozrost Banku we wszelkich kierunkach.

Zestawienia poniżej zamieszczone przedstawiają rozwój Banku Polskiego na tle charakterystycznych przejawów życia gospodarczego i w porównaniu z analogicznym rozwojem zagranicznych banków central-

nych. Zestawieniami objęte są tylko banki, operujące walutą ostatecznie ustabilizowaną, i których porównanie z Bankiem Polskim nasuwać może pouczające refleksje.

Ruch rezerw kruszcowo-walutowych banków centralnych na tle rozwoju handlu zagranicznego

K r a j	Rezerwa kruszcowo-walutowa banków centralnych:			Import zagraniczny:	
	koniec 1926 r. ¹⁾	koniec 1930 r.	rezerwa z końca 1930 r. w % - ach rezerwy z końca 1926 r.	II półrocze 1926 r.	II półrocze 1930 r. import w II p. 1930 r. w % - ach importu z II p. 1926 r.
Francja	Fr. 54.143	79.725	147	23.454	25.328 108
Anglja	£ 1499	1476	98	640·7	503·6 79
Niemcy	RM 2.278	2.685	118	5.735	4.823 84
Włochy	Lir 8.686	9.624	111	8.521	8.139 96
Belgja	Fr. b. 5.336	11.714	219	12.190	16.451 135
Polska	zł 521	975	187	934	1.099 118
Szwecja	Kor. 387	576	149	795	826 104
Austria	S 680	930	137	1.478	1.329 90
Czechosłowacja Kcz.	3.120	3.992	128	7.752	7.438 96
Rumunia	Lei 8.288	11.098	134	14.857	10.792 73
Finlandja	Mk. f. 1.526	1.244	82	3.237	2.918 90

¹⁾ Rezerwa kruszcowo-walutowa Banku Francuskiego, Włoskiego, Polskiego i Rumuńskiego z końca 1926 r. obliczona została według parytetu z końca 1930 r.

stosowane w ciągu 1930 r., zmniejszyły wprawdzie ekspansję kredytową Banku Polskiego, ale nie zatężyły trwającej od dłuższego czasu wyraźnej tendencji rozwojowej w tej dziedzinie.

Rozwój działalności kredytowej Banku Polskiego dostosowywał się do rozwoju sił gospodarczych kraju, których wyrazem był stały wzrost kapitalizacji wewnętrznej. Wkłady bankowe i oszczędnościowe zwiększyły się w Polsce w latach 1926—1930 blisko 2½ raza, kredyty zaś, udzielone przez Bank Polski, uległy tylko zdwojeniu. Fakt, że rozwój akcji kredytowej Banku Polskiego był stosunkowo mniejszy od przyrostu wkładów bankowych i oszczędnościowych, jest objawem dodatnim, sprzyjającym unormowaniu się stosunków kredytowych w Polsce, których ujemną cechą jest zbyt mały udział bankowości prywatnej w zaspokajaniu potrzeb kredytowych rynku wewnętrznego.

* * *

Porównanie rezultatów działalności Banku Polskiego w ciągu ostatnich 4 lat z rezultatami, osiągniętymi przez inne banki centralne, wykazuje, że od czasu osiągnięcia faktycznej stabilizacji złotego Bank Polski silnie rozwinął się we wszystkich kierunkach. Dowodzą tego zestawienia liczbowe. Zestawienia te jednak, polegające na porównaniu danych z początku

i końca badanego okresu, nie odzwierciedlają należyście przebiegu rozwoju interesów Banku. Rozwój ten w omawianym okresie czasu nie posiadał charakteru ciągłego; momentem przełomowym w tym względzie było dokonanie w końcu 1927 r. stabilizacji oficjalnej złotego i za łągnięcie w związku z tem międzynarodowej pożyczki stabilizacyjnej. Nagłe zwiększenie rezerwy kruszcowo-dewizowej Banku Polskiego, jakie wówczas nastąpiło, stało się właściwą podstawą szybkiego rozwoju jego działalności emisyjnej i kredytowej. Gdyby przeto za punkt wyjścia dla porównań przyjęty został nie koniec 1926 r., ale koniec 1927 r., to rozwój Banku Polskiego do chwili obecnej przedstawiałby się w innym świetle; uwidoczniłby się wzrost obiegu banknotów o 53% i sumy udzielonych kredytów o 53% przy jednoczesnym spadku rezerwy kruszcowo-dewizowej o 31%. Końca 1927 r. nie można jednak przyjąć za podstawę dla obliczeń, gdyż bilans Banku Polskiego za rok 1927, sporządzony w 2½ miesiąca po zaciągnięciu przez Polskę pożyczki stabilizacyjnej, nie był bilansem normalnym; był on refleksem zawartej transakcji pożyczkowej i zawierał szereg pozycji o charakterze przemijającym. Przyjęcie bilansu z końca 1927 r. za punkt wyjścia dla badania dotychczasowego rozwoju Banku Polskiego by oby mało uzasadnionem z punktu widzenia obiektywizmu naukowego.

Dr. Walery Zbijewski

ŻYCIE GOSPODARCZE

DALSZY ROZWÓJ AKCJI ZNIŻKI CEN

Akcja obniżania cen artykułów przemysłowych postępuje dalej naprzód. Szczególniej zaznacza się ona w spadku cen detalicznych artykułów przemysłowych, przyczem niżka ta postępuje na terenach wszystkich województw, naturalnie przy uwzględnieniu lokalnych warunków handlu. Niżka ujawnia się nie tylko w artykułach przemysłu spożywczego, ale we wszystkich innych branżach handlu artykułami przemysłowymi.

W niektórych dziedzinach ceny spadły do pewnych poziomów i zatrzymały się na tych poziomach; w niektórych zaś miejscowościach ujawniły tendencję wzrostową, nastąpiło to w tych wypadkach, gdzie zaszedł specjalnie duży spadek cen, wywołany różnymi lokalnymi warunkami, jak np. terminami płatniczymi i t. p.

Z drugiej strony dało się ostatnio zaobserwować zjawisko wzrostu cen produktów rolnych, jak np. cen żywności i ziarna. Tendencję wzrostową w tej dziedzinie należy uznać za objaw bardzo korzystny dla naszej sytuacji gospodarczej, mogący wpłynąć w dużym stopniu na odprężenie w kryzysie. Jak informujemy się, Rząd sprzyja tendencji wzrostowej cen artykułów rolnych u producenta, natomiast nie widzi uzasadnienia dla równoczesnego podwyższania cen artykułów spożywczych, gdyż rozpiętość między ich cenami a cenami artykułów rolnych u producenta i tak jest bardzo znaczna.

Tak więc, z jednej strony, niżka cen artykułów przemysłowych, a z drugiej — wzrost cen produktów rolnych — wpływają, aczkolwiek narazie w niezbyt konjunkturnie stałej, na zmniejszenie rozpiętości między poziomem cen artykułów przemysłowych a poziomem cen artykułów rolnych. Gdyby ten obustronny proces rozwijał się dalej i utrzymywał, to zbliżyłoby to nas bardzo znacznie do poprawy sytuacji gospodarczej. Do tego właśnie celu zmierza między innymi akcja rządowa niżki cen.

* * *

W dniu 3 b. m. nastąpiło porozumienie P. Ministra Przemysłu i Handlu z przedstawicielami przemysłu żelaznego hutniczego co do obniżenia od 10 b. m. cen detalicznych żelaza ze składu o zł 15 na tonnie. W ten sposób cena żelaza np. w Warszawie spadłaby ze zł 490 na zł 475 za tonnę i w tej proporcji dla wszystkich innych miast. Wobec tej niżki Rząd uważa swoją akcję w dziedzinie obniżania cen żelaza za zakończoną.

* * *

Obniżenie ceny żelaza jest dalszym krokiem naprzód w niżce cen w dziedzinie produktów przemysłu skarcelizowanego. Niewątpliwie i wszystkie inne przemysły

skartelizowane pójdą za przykładem przemysłu naftowego i żelaznego w tej sprawie. Gdyby wszakże nawet wszystkie przemysły skartelizowane ceny zniżyły, to nie będzie to jeszcze równoznaczne z zakończeniem procesu zniżki cen, który musi objąć także i handel detaliczny w najszerszym tego słowa znaczeniu, gdyż tylko w ten sposób obniżenie cen artykułów przemysłowych odbędzie się z korzyścią dla spóżywcy, przede wszystkim rolniczego, a następnie najszerszych mas społecznych.

* * *

W dniu 3 b. m. Szef Sekretariatu Ministra Przemysłu i Handlu i Naczelny Redaktor naszego wydawnictwa, P. Czesław Peche, wygłosił referat na temat zniżki cen w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Wilnie. Po referacie rozwinęła się szeroka dyskusja, w której konkluzji obecni wyrazili zrozumienie dla prowadzonej przez Rząd akcji.

RYNEK PRACY W STYCZNIU 1931 R. — W styczniu sytuacja na rynku pracy doznała dalszego pogorszenia; liczba bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., zwiększyła się z 303.148 w początku stycznia do 345.295 w początkach lutego, osiągając tem samym poziom, jak na stosunki polskie nader wysoki. Dalsze pogorszenie położenia zostało spowodowane podobnie jak w miesiącach poprzednich, przyczynami natury sezonowej oraz przyczynami natury koniunkturalnej. Zgodnie oddziaływanie w jednym kierunku tych grup przyczyn spowodowało nienotowane dotychczas w Polsce natężenie bezrobocia. Zauważyć jednak należy, że wzrost bezrobocia w ciągu stycznia był mniej znaczny niż w miesiącach poprzednich; wyniósł on mianowicie 41·2 tys. wobec 91·2 tys. w grudniu r. ub. To osłabienie tempa narastania bezrobocia, mimo bezwzględ- nego wzrostu bezrobocia sezonowego, pozwala wysunąć hipotezę, że oddziaływanie momentów koniunkturalnych w styczniu było słabsze niż w miesiącach poprzednich. Potwierdzać tę hipotezę zdaje się fakt, że obniżyła się liczba częściowo zatrudnionych, co wskazywałoby, że w styczniu mniejsze były redukcje zatrudnienia w zakładach przemysłowych, znajdujące przynajmniej w pierwszym etapie, swój wyraz w ograniczaniu pracy.

Poniższe zestawienie podaje liczby bezrobotnych w poszczególnych miesiącach ostatnich lat (w początkach miesięcy):

	1928	1929	1930	1931
Styczeń	165.268	126.429	186.427	303.148
Luty	179.602	160.843	249.462	345.295
Marzec	178.403	177.462	282.562	
Kwiecień	167.022	170.494	295.612	
Maj	154.656	149.093	273.717	
Czerwiec	132.453	122.771	228.321	
Lipiec	116.719	106.622	207.258	
Sierpień	103.451	97.191	194.279	
Wrzesień	94.177	91.512	176.810	
Październik	79.885	83.063	167.454	
Listopad	79.689	93.800	167.349	
Grudzień	94.132	126.644	211.918	

Liczbę częściowo zatrudnionych uwidacznia poniżej podana tabelka (w początkach miesięcy):

	1928	1929	1930	1931
Styczeń	33.190	21.726	36.663	103.707
Luty	31.465	15.847	88.712	94.434
Marzec	25.565	16.554	117.973	
Kwiecień	48.878	16.967	109.519	
Maj	54.385	21.791	142.647	
Czerwiec	27.461	26.343	127.511	

Lipiec	28.728	30.299	94.065
Sierpień	32.996	36.044	78.117
Wrzesień	25.911	38.837	89.811
Październik	28.147	35.067	63.183
Listopad	25.189	34.572	119.498
Grudzień	26.143	36.111	97.127

Z całkowitej liczby częściowo zatrudnionych 1.114 osób pracowało 1 dzień w tygodniu, 9.882 — 2 dni, 40.891 — 3 dni, 23.523 — 4 dni i 19.024 — 5 dni w tygodniu. Średnio więc każdy z częściowo zatrudnionych pracował 3·5 dni w tygodniu wobec 3·6 w grudniu r. ub.

Liczby bezrobotnych według zawodów podaje poniższe zestawienie (w początkach miesięcy):

	Styczeń	Luty	+ wzrost — zmniejszenie
Górnicy	8.082	9.080	+ 998
Hutnicy	2.060	2.101	+ 41
Metalowcy	23.132	25.833	+ 2.701
Włókiennicy	30.199	36.005	+ 5.806
Budowlani	33.365	37.796	+ 4.431
Umysłowi	21.001	22.238	+ 1.237
Poz stałe zawody	185.309	212.242	+26.933
Ogółem:	303.148	345.295	+42.147

W górnictwie węglowym wydobywie utrzymało się na poprzednim poziomie, zbyt natomiast wykazał lekką zniżkę, naskutek obniżenia się odbioru krajowego. Zauważyć wszakże należy, że zbyt styczniowy był większy niż w styczniu 1930 r. W kopalnictwie naftowym sytuacja niezmienną; wydobywie ropy wykazało lekki wzrost. Bezrobotni górnicy stanowili ok. 6% zatrudnionych.

W hutnictwie żelaznym wytwórczość się wzmożła w związku z napływem znacznych zamówień krajowych; tem niemniej perspektywy na najbliższą przyszłość są niewyjaśnione, gdyż huty wykończają obecnie znaczne zamówienia sowieckie. W hutnictwie cynkowym i ołowianem, naskutek dalszego spadku cen tych metali, sytuacja uległa wyraźnemu pogorszeniu. Pomimo tego jednak i pomimo spadku eksportu wytwórczość utrzymuje się nadal na stosunkowo wysokim poziomie. Bezrobotni górnicy stanowili ok. 4% zatrudnionych.

Położenie przemysłu metalowego naskutek zwięzienia się zbyt było nadal niepomyślne. W wyniku trudnej sytuacji rolnictwa, zmuszonego do ograniczenia wszelkich nakładów inwestycyjnych, sprzedaż maszyn i narzędzi rolniczych była nader nikła. Słabo zatrudnione również były zakłady, wyrabiające urządzenia dla przemysłu rolnego, włókienniczego, drzewnego i metalowego. Fabryki lokomotyw i wagonów kolejowych utrzymały swój poprzedni stan zatrudnienia. Zakłady, pracujące na potrzeby budownictwa, zmuszone były poczynić ograniczenia w uruchomieniu. Stan zatrudnienia fabryk gwoździ i drutu nie poprawił się, sytuacja jednak uległa komplikacji naskutek ostrej konkurencji między zakładami, niezwiązanymi obecnie umową kartelową. Fabryki śrub i nitów utrzymały stan wytwórczości na poziomie miesiąca poprzedniego. Ogólnie rzecz biorąc, styczeń przyniósł dalsze pogorszenie sytuacji przemysłu metalowego, jednakże już nie tak znaczne, jak w miesiącu poprzednim; wyrazem tego jest mniejszy przyrost liczby bezrobotnych metalowców; w stosunku do ogółu pracujących bezrobotni metalowcy stanowili w styczniu ok. 31%.

W przemyśle włókienniczym bawełnianym okr. łódzkiego w styczniu nastąpiła redukcja wytwórczości. Wyrazem jej jest obniżenie liczby zatrudnionych w wielkich zakładach robotników z 49.960 w grudniu r. ub. do 44.121 — w drugiej połowie stycznia, przyczem w początkach stycznia większość zakładów była unieruchomiona (na okres świąteczny). Zbyt tkanin był niedostateczny. W przemyśle wełnianym tegoż okręgu stan zatrudnienia był również słabszy niż w miesiącu poprzednim. Mianowicie w wielkich zakładach liczba zatrudnionych obniżyła się z 14.021 do 13.043. Zbyt tkanin wełnianych utrzymywał się

jednak na poziomie miesiąca poprzedniego. W przemyśle wełnianym okr. bielskiego rynek zbytu uległ dezorganizacji wskutek dalszej niżki cen wełny i przędzy wełnianej; skutkiem tego fabryki obniżyły swą wytwórczość. W okr. białostockim fabryki — jako w okresie niesezonowym — były tylko częściowo zatrudnione. Naskutek spadku cen transakcyj zawierano niewiele.

W przemyśle dzianym naskutek słabego napływu zamówień na wyroby wiosenne i letnie, zatrudnienie uległo zmniejszeniu. Podobne zjawisko daje się zauważyć i w przemyśle pończosznicy. Bezrobotni włókiennicy stanowili ok. 31% zatrudnionych.

Zatrudnienie przemysłu budowlanego było nader nieznaczne; z powodu mrozów prowadzone roboty ograniczono do wykań-

czania wnętrz, wstrzymując prace zewnętrzne. Na rynku pracy pracowników umysłowych wystąpiło dalsze pogorszenie, związane przede wszystkim z trudną sytuacją handlu.

W zakresie płac uwypukla się nadal tendencja niżkowa. W wielu jednak wypadkach postulatów przedsiębiorców nie zostały zrealizowane. Tak więc w przemyśle górniczym śląskim na mocy arbitrażu płace górników zostały utrzymane, mimo żądań przemysłowców. Natomiast w cynkowniach, również na mocy arbitrażu, płace zostały obniżone o 5—7%, naskutek żądania przemysłowców niżki o 15%. W drobniejszych przemyślach, jak dziany, pończosznicy, przeprowadzono również pewne redukcje wynagrodzeń.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W GRUDNIU 1930 R. — Wydobycie węgla kamiennego w grudniu 1930 r. w porównaniu z wydobyciem w grudniu 1929 r. oraz przeciętnym miesięcznym wydobyciem w 1913 r. ilustruje tablica I.

Obrót węgla kamiennego, koksu, brykietów i węgla brunatnego — w grudniu 1930 r.

Tablica II

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie	Do dyspo- zycji ¹⁾	R O Z C H Ó D							Pozostałość zwalch na następn. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem	
				W kraju	Zagra- nicę	Razem	Cele własne	Depu- taty	Razem		
WĘGIEL KAMIENNY											
Rejon śląski	1.128.380	2.503.821	3.629.653	1.425.261	1.005.796	2.431.057	707.107	50.422	257.529	2.688.586	941.067
% rozchodu	41'97	93'13	135'00	53'01	37'41	90'42	7'70	1'88	9'58	100'00	35'00
% wydobycia	45'07	100'00	144'96	56'92	40'17	97'09	8'27	2'02	10'29	107'38	37'58
Rejon dąbrowski	463.896	659.106	1.114.627	414.432	169.492	583.924	60.056	14.326	74.382	658.306	456.321
% rozchodu	70'47	100'02	169'32	62'95	25'75	88'70	9'12	2'18	11'30	100'00	69'32
% wydobycia	70'38	100'00	169'11	62'88	25'71	88'59	9'11	2'18	11'29	99'88	69'23
Rejon krakowski	51.030	236.020	280.046	185.936	1.665	187.601	30.892	6.632	37.524	225.125	54.921
% rozchodu	22'67	104'84	124'40	82'59	0'74	83'33	13'72	2'95	16'67	100'00	22'02
% wydobycia	21'62	100'00	118'65	78'78	0'70	79'48	13'09	2'81	15'90	95'38	23'27
Ogółem w Państwie:	1.643.306	3.398.947	5.024.326	2.025.629	1.176.953	3.202.582	298.055	71.380	369.435	3.572.017	1.452.309
% rozchodu	46'01	95'15	140'66	56'71	32'95	89'66	8'34	2'00	10'34	100'00	40'66
% wydobycia	48'35	100'00	147'82	59'59	34'63	94'22	8'77	2'10	10'87	105'09	42'73
K O K S											
Rejon śląski	180.834	121.144	301.933	99.931	18.226	118.157	190	26	216	118.373	183.560
% rozchodu	152'77	102'34	255'07	84'42	15'40	99'82	0'16	0'02	0'18	100'00	155'07
% produkcji	149'27	100'00	249'23	82'49	15'04	97'53	0'16	0'02	0'18	97'71	151'52
B R Y K I E T Y											
Rejon śląski	4.005	28.441	32.446	31.485	325	31.810	—	3	3	31.813	633
% rozchodu	12'59	89'40	101'99	98'97	1'02	99'99	—	0'01	0'01	100'00	1'99
% produkcji	14'08	100'00	114'08	110'70	1'15	111'85	—	0'01	0'01	111'86	2'22
WĘGIEL BRUNATNY											
Rejon zawiercki	240	4.587	4.827	3.952	—	3.952	358	213	571	4.538	304
Rejon wschodnio-ma- łopolski	—	15	15	15	—	15	—	—	—	15	—
Rejon poznańsko-po- morski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ogółem w Państwie:	240	4.602	4.842	3.967	—	3.967	358	213	571	4.538	304
% rozchodu	5'29	101'41	106'70	87'42	—	87'42	7'89	4'69	12'58	100'00	6'70
% wydobycia	5'22	100'00	105'22	86'20	—	86'20	7'78	4'63	12'41	98'61	6'61

¹⁾ Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.

Tablica I

Wydobycie węgla kamiennego — w grudniu 1930 r.

REJONY WĘGLOWE	Grudzień				1913 Przeciętne miesięczne wydobycie tonn	Od początku roku do końca grudnia				
	1930		1929			1930		1929		1913
	tonn	1913= 100	tonn	1913= 100		tonn	1913= 100	tonn	1913= 100	tonn
Rejon śląski:										
razem	2,503.821	93 36	2,975.782	110 96	2,681.842	28,385.590	88 20	34,443.723	107 03	32,182.109
przeciętna dzienna . . .	108.862	100 80	129.382	119 80	107.994	94.619	87 62	114.812	106 31	107.994
Rejon dąbrowski:										
razem	659.106	115 98	797 070	140 26	568.267	6,923.424 ¹⁾	101 53	8,947.852	131 22	6,819.209
przeciętna dzienna . . .	28.657	123 97	34.655	149 96	23.116	23.078	99 84	29.826	129 03	23.116
Rejon krakowski:										
razem	236.020	143 71	249.700	152 04	164.233	2,196.635	111 46	2,844.4 2	141 33	1,970.790
przeciętna dzienna . . .	10.261	155 16	10.856	164 16	6.613	7.322	110 72	9.482	143 38	6.613
Ogółem w Państwie:										
razem	3,398.947	99 55	4,022.552	117 81	3,414.342	37,505.649	91 54	46,236.037	112 85	40,972.108
przeciętna dzienna . . .	147.780	107 30	174.893	126 99	137.723	125.019	90 78	154.120	111 91	137.723

Zbyt węgla kamiennego w Kraju — w grudniu 1930 r.

Tablica III

(według odbiorców)

RODZAJ ODBIORCÓW	1 9 3 0						1 9 2 9			
	grudzień		listopad		od pocz. roku		grudzień		od pocz. roku	
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I.—Przemysł										
Metalurgiczny — żelazny	114 374	5 65	116 357	5 67	1,385 497	6 83	130.684	5 72	1,772.032	6 53
„ — innych metali	83.318	4 11	75.507	3 68	921.525	4 51	77.717	3 40	1 059.733	3 91
Koksiarnie	171.034	8 44	171.543	8 35	2,191 846	10 80	226.425	9 91	2,478.907	9 14
Brykietniarnie	28.213	1 39	26.487	1 29	225.842	1 11	36 539	1 60	349.590	1 29
Gazownie	35.180	1 74	35.996	1 75	318.606	1 57	33.041	1 45	417.615	1 54
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego) ²⁾	12.108	0 60	11.857	0 58	132.260	0 65	13.559	0 59	168.443	0 62
Naftowy	16.834	0 83	17.710	0 86	158.146	0 78	18.246	0 80	232.174	0 86
Solny	13.875	0 68	11.513	0 56	133.198	0 66	14.074	0 62	177.018	0 65
Cementowy, ceramiczny oraz cegielnie i wapienniki	45.227	2 23	56.314	2 74	905.299	4 46	63.530	2 78	1,322.414	4 87
Obróbczy (metalowy i inny)	11.239	0 55	10.528	0 51	165.140	0 81	20.519	0 90	230.322	0 85
Chemiczny	40.179	1 98	53.333	2 60	500 008	2 46	53.529	2 35	618.410	2 28
Garbarski i przetworów zwierzęcych	4 267	0 21	3.158	0 15	29.434	0 15	3.464	0 15	45.803	0 17
Rolniczy (przetw. rolne, browary, młyny i gorzelnie)	88.311	4 36	79 606	3 88	812.515	4 01	82.469	3 61	1,142 896	4 21
Cukrowniczy	74 888	3 70	78.507	3 82	623.707	3 07	77.888	3 41	721.180	2 66
Papierniczy	33.201	1 64	33.388	1 63	329.476	1 62	24.931	1 09	343.303	1 27
Włókienniczy	63.304	3 13	70.599	3 44	663.459	3 27	61.492	2 69	971.309	3 58
Inne gałęzie przemysłu	177.336	8 76	185 952	9 05	1,953 065	9 53	202.001	8 85	2,367.226	8 73
Razem przemysł ²⁾ :	1,012.888	50 00	1,038.355	50 56	11,429,023	56 32	1,140.108	49 92	14,418.775	53 16
II.—Inni odbiorcy										
Koleje żelazne	384.972	19 01	377.665	18 39	3,665.747	18 07	506.295	22 17	5,035.157	18 56
Żegluga	560	0 03	1.360	0 07	13.798	0 07	455	0 02	10.005	0 04
Instytucje miejskie (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne — prócz gazowni)	61.135	3 02	58 554	2 85	500.262	2 47	58.830	2 58	722.068	2 66
Wojskowość	9.184	0 45	15 398	0 75	289 070	1 42	73.495	3 22	324.424	1 20
Instytucje państwowe	15.092	0 74	14.865	0 72	128.673	0 63	12.759	0 56	196.106	0 72
Opał domowy ³⁾	251.745	12 43	255.553	12 44	2,047.065	10 09	236.2 3	10 34	3,094.723	11 41
Pośrednicy	290.053	14 32	292.039	14 22	2,218 246	10 93	255.6 6	11 19	3,321.426	12 25
Razem inni odbiorcy ³⁾ :	1,012.741	50 00	1,015.434	49 44	8,862.861	43 68	1,143.663	50 08	12,703.909	46 84
Ogółem w kraju:	2,025 629	100 00	2,053.789	100 00	20,291 884	100 00	2,283.771	100 00	27,122.681	100 00

¹⁾ Liczba poprawiona.²⁾ Bez zużycia własnego na cele techniczne kopalń.³⁾ Bez zużycia własnego na deputaty.

Eksport węgla kamiennego — w grudniu 1930 r.

Tablica IV

K R A J E	1 9 3 0				1 9 2 9				1 9 3 0		1 9 2 9	
	grudzień		listopad		grudzień		listopad		od początku roku			
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I. — Kraje północne												
Szwecja	243.967	20 73	225.819	19 59	222.107	18 00	205.218	16 11	2.879.200	22 48	2.594.737	18 06
Norwegja	61.000	5 18	57.610	5 00	57.691	4 67	45.080	3 54	579.911	4 53	616.497	4 29
Danja	182.138	15 48	151.454	13 14	170.096	13 79	165.269	12 98	1.640.068	12 80	1.770.912	12 32
Finlandja	58.616	4 98	63.477	5 51	13.542	1 10	39.386	3 09	503.666	3 93	436.489	3 04
Łotwa	38.829	3 30	32.448	2 82	76.128	6 17	43.761	3 44	590.111	4 61	582.922	4 06
Litwa	7.705	0 65	10.635	0 92	9.362	0 76	5.584	0 44	96.538	0 75	79.391	0 55
Estonja	—	—	1.399	0 12	—	—	2.005	0 16	13.808	0 11	12.155	0 08
Kłajpeda	2.425	0 21	1.150	0 10	4.902	0 40	8.215	0 64	26.208	0 20	83.840	0 58
Razem:	594.680	50 53	543.992	47 20	553.828	44 89	514.518	40 40	6.329.510	49 41	6.176.943	42 98
II. — Państwa sukcesyjne												
Austria	202.742	17 22	223.831	19 42	268.467	21 76	308.265	24 21	2.101.239	16 40	3.195.999	22 24
Węgry	33.153	2 82	49.108	4 26	55.805	4 52	81.974	6 44	475.482	3 71	926.774	6 45
Czechosłowacja	64.629	5 49	65.740	5 70	76.446	6 20	81.909	6 43	746.557	5 83	939.990	6 54
Razem:	300.524	25 53	338.679	29 38	400.718	32 48	472.148	37 08	3.323.278	25 94	5.062.763	35 23
III. — Inne kraje												
Francja	105.751	8 98	101.554	8 81	84.870	6 88	75.707	5 95	921.628	7 19	763.182	5 31
Włochy	44.223	3 76	26.712	2 32	56.094	4 55	60.133	4 72	488.807	3 82	574.425	4 00
Algier	—	—	—	—	3.206	0 26	—	—	19.387	0 15	24.043	0 17
Tunis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.750	0 01
Jugosławja	4.290	0 36	4.567	0 40	9.677	0 78	9.791	0 77	79.054	0 62	160.649	1 12
Rumunja	2.408	0 21	4.583	0 40	8.890	0 72	11.396	0 90	77.178	0 60	117.431	0 82
Szwajcaria	10.904	0 93	12.315	1 07	14.116	1 14	13.245	1 04	136.262	1 06	150.410	1 05
Holandja	6.080	0 52	1.400	0 12	9.496	0 77	11.767	0 92	57.380	0 45	87.228	0 61
Belgia	10.900	0 93	5.352	0 46	—	—	—	—	51.354	0 40	10.052	0 07
Niemcy	323	0 03	231	0 02	449	0 04	595	0 05	2.911	0 02	4.934	0 03
Z. S. R. R.	3.000	0 25	—	—	—	—	—	—	35.953	0 28	15.356	0 11
Brazylja	—	—	—	—	—	—	4.000	0 31	9.357	0 07	69.606	0 48
Islandja	850	0 07	4.850	0 42	3.913	0 32	—	—	38.002	0 30	19.074	0 13
Hiszpanja	—	—	—	—	—	—	—	—	2.305	0 02	—	—
Razem:	188.729	16 04	161.564	14 02	190.711	15 46	186.634	14 66	1.919.578	14 98	1.998.130	13 91
IV.—W. M. Gdańsk	27.165	2 31	25.228	2 19	30.248	2 45	39.942	3 14	289.271	2 26	412.623	2 87
V.—Węgiel okrętowy	65.855	5 59	83.082	7 21	58.225	4 72	60.125	4 72	949.169	7 41	720.387	5 01
Ogółem:	1.176.953	100 00	1.152.545	100 00	1.233.730	100 00	1.273.367	100 00	12,810.806	100 00	14,370.846	100 00

Stan zatrudnienia, wydajność i zarobki robotnicze w kopalniach węgla kamiennego — w grudniu 1930 r.

Tablica V

T R E Ś Ć	R e j o n y:			Całe Państwo			
	Śląski	Dąbrowski	Krakowski				
I. — Stan zatrudnienia							
Liczba dni roboczych	23	23	23	23			
Liczba dniówek odrobionych	zwykłych	1.630.192	550.131	179.375	2.359.698		
	nadliczbowych	110.195	54.786	12.348	177.329		
Liczba dniówek opuszczonych	ogółem	242.413	75.238	21.369	339.020		
	w tem z przyczyn niezależnych od robotnika	64.401	15.420	1.303	81.124		
Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca	81.026	26.990	8.977	116.993			
Liczba robotników przeciętnie zatrudnionych	ogółem	81.417	27.190	8.728	117.335		
	w t e m:	na dole	mężczyzn	58.068	17.128	5.832	81.028
			w tem: górników młodoc.	17.199	3.372	1.627	22.198
			razem . .	25	14	—	39
	na powierzch.	mężczyzn	20.911	8.623	2.546	32.080	
		kobiet	2.331	1.338	297	3.966	
razem . .		82	87	53	222		
razem . .	23.324	10.048	2.896	36.268			

Na 1 przeciętnie zatrudnionego robotnika przypada dniówek	zwykłych odrobionych	20·02	20·23	20·55	20·11				
	nadliczbowych	1·35	2·01	1·41	1·51				
	opuszczonych	2·98	2·77	2·45	2·89				
Liczba urzędników	technicznych	3.370	875	287	4.532				
	biurowych	1.584	376	194	2.154				
	razem	4.954	1.251	481	6.686				
II. — W y d a j n o ś ć r o b o t n i c z a									
Wydajność pracy (wydobyte na robotniko-dniówkę)—kg	górnika	7.010	9.646	6.829	7.388				
	załogi na dole	2.065	1.809	1.926	2.001				
	całej załogi	1.439	1.090	1.231	1.340				
III. — Z a r o b k i r o b o t n i c z e									
Średni zarobek robotnika na 1 dniówkę — $\bar{x}$	o d r o b i o n ą	za normalną pracę wykonaną ¹⁾	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	12·19 9·75 2·95	10·96 7·83 3·39	9·52 7·34 —	11·81 9·16 3·11	
			na powierzcz.	mężczyzn kobiet młodoc.	8·66 3·84 1·98	6·60 3·30 2·83	6·21 3·20 2·47	7·88 3·60 2·44	
			ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	9·44 2·21 9·28	7·38 2·91 7·17	6·96 2·47 6·80	8·77 2·54 8·59	
		zarobek w gotówce ²⁾	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	13·06 10·38 2·98	12·78 9·26 3·59	11·17 8·43 —	12·88 10·00 3·20	
			na powierzcz.	mężczyzn kobiet młodoc.	9·56 4·02 2·04	8·14 3·77 3·08	7·44 3·49 2·79	8·99 3·89 2·64	
			ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	10·15 2·26 9·97	8·85 3·15 8·58	8·10 2·79 7·91	9·69 2·72 9·48	
		o p ł a c o n ą	całkowity zarobek ³⁾	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	14·00 11·13 3·03	13·45 9·79 3·66	11·75 8·95 —	13·75 10·69 3·25
				na powierzcz.	mężczyzn kobiet młodoc.	10·26 4·47 2·04	8·64 4·03 3·19	7·85 3·82 2·92	9·61 4·26 2·72
				ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	10·89 2·27 10·70	9·37 3·25 9·09	8·58 2·92 8·38	10·36 2·79 10·14
	Obliczony przeciętny miesięczny dochód robotnika — $\bar{x}$	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	297·78 237·48 62·04	277·87 212·99 74·71	254·31 192·85 —	291·57 229·09 66·59		
			na powierzcz.	mężczyzn kobiet młodoc.	241·00 95·40 42·54	215·29 90·25 71·94	193·95 88·95 69·11	230·35 93·18 60·41	
			ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	238·41 47·09 234·06	213·76 72·33 207·16	193·19 69·11 188·89	229·45 61·33 224·47	
		Sumaryczny całkowity zarobek całej załogi — $\bar{x}$			19,056.750	5,632.664	1,648.591	26,338.005	
		IV. — S k ł a d k i u b e z p i e c z e n i o w e							
		Składki ubezpieczeniowe ze strony robotnika na dniówkę opłaconą — $\bar{x}$	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	1·36 1·19 0·21	0·79 0·58 0·18	0·61 0·50 —	1·22 0·01 0·20	
	na powierzcz.			mężczyzn kobiet młodoc.	1·03 0·57 0·17	0·51 0·23 0·19	0·41 0·29 0·31	0·83 0·43 0·21	
	ogółem			mężczyzn młodoc. cała załoga	0·14 0·18 0·12	0·56 0·18 0·54	0·47 0·31 0·47	0·95 0·21 0·93	
	Sumaryczne składki ubezpieczeniowe całej załogi — $\bar{x}$			2.004.201	333.345	91.760	2.429.306		

¹⁾ Jest to przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, bez dodatków za pracę nadliczbową, jak również bez wszelkich innych dodatków, lecz łącznie ze składkami ubezpieczeniowymi robotników.

²⁾ Obejmuje przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, dodatek za pracę nadliczbową i dodatek rodzinny.

³⁾ Jest to zarobek za pracę normalnie wykonaną łącznie z dodatkami: za pracę nadliczbową i rodzinnym, wartością węgla deputatowego, zapłatą za dniówki urlopowe i składkami ubezpieczeniowymi robotników, obliczony za 1 dniówkę opłaconą.

Wzrost względnie spadek wydobycia węgla kamiennego w grudniu 1930 r. w zestawieniu z listopadem 1930 r. oraz z grudniem 1929 r. wykazują następujące liczby:

Rejony	W stosunku:			
	do listopada 1930		do grudnia 1929	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	— 72.688	2'82	— 471.961	15'86
Dąbrowski . . .	+ 3.224	0'49	— 137.964	17'31
Krakowski . . .	— 10.148	4'12	— 13.605	5'48
Ogół. w Państwie:	— 79.612	2'29	— 623.605	15'50

W związku z mniejszą o 1 ilością dni roboczych w grudniu w porównaniu z listopadem, ogólne wydobycie węgla kamiennego w miesiącu sprawozdawczym zmniejszyło się w stosunku do listopada o 2'5%. Przeciętne dzienne wydobycie w grudniu wynosiło 147.780 t, a zatem zwiększyło się w stosunku do listopada o 2.840 t.

Zapasy węgla na zwalach kopalnianych, jak to wynika z tablicy II, zmniejszyły się o 190.997 t, wynosząc 1.452.309 t.

Spadek zbytu krajowego i wzrost eksportu w grudniu w stosunku do listopada ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbyt w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	— 15.254	1'06	+ 46.702	4'87
Dąbrowski . . .	— 4.136	0'99	— 22.349	11'65
Krakowski . . .	— 8.770	4'50	+ 55	3'42
Ogół. w Państwie:	— 28.160	1'37	+ 24.408	2'12

Zbyt węgla w kraju ilustruje tablica III.

Spadek zbytu krajowego był wywołany głównie wskutek małego zapotrzebowania węgla na opał domowy, zarówno ze strony konsumentów, jak i hurtowników, posiadających jeszcze dość poważne zapasy; również zapotrzebowanie przemysłu, prócz sezonowego wzrostu zapotrzebowania ze strony przemysłu rolniczego, w związku z pogłębiającą się depresją gospodarczą kształtowało się raczej niżkowo. Ogólny zbyt krajowy w grudniu w porównaniu z listopadem zmniejszył się o 1'37%.

Eksport węgla według krajów ilustruje tablica IV. Z danych zestawienia tego wynika, że w grudniu wyeksportowano o 24.408 t więcej niż w listopadzie, co pozostaje w związku ze zwiększeniem się wysyłki do Danii o 30.684 t, do Szwecji o 18.148 t, na Łotwę o 6.381 t, do Norwegii o 3.390 t, do Kłajpedy o 1.275 t; natomiast zmniejszył się nieznacznie wywóz do Finlandji, Estonji i na Litwę. Wywóz do państw sukcesyjnych zmniejszył się dość poważnie, a w szczególności do Austrii i Węgier z powodu nagromadzenia znacznych zapasów węgla w tych państwach w okresie ostrej walki konkurencyjnej między polskim a niemiecko-górnośląskim węglem. Eksport do innych krajów zwiększył się w grudniu o 27.165 t.

Pomimo spadku eksportu na naszych naturalnych rynkach zbytu, t. j. do państw sukcesyjnych, ogólny wywóz zwiększył się w miesiącu sprawozdawczym. Wzrost ten jednak nastąpił ze strony rynków bardziej oddalonych, co pozostaje w pewnym stopniu w związku ze strajkiem górników w południowej Walji, dzięki któremu udało się polskiemu przemysłowi górnictwu pozyskać niewielkie dostawy.

Obrót węgla brunatnego w grudniu ilustruje tablica II. Wydobycie węgla wynosiło 4.602 t, t. j. zmniejszyło się w stosunku do listopada o 264 t, a w stosunku do grudnia 1929 r. było o 587 t mniejsze.

W przemyśle koksiańskim, jak to uwidoczniła również tablica II, produkcja wynosiła 121.144 t, t. j. zmniejszyła się o 5.363 t w porównaniu z listopadem 1930 r., a w stosunku do grudnia 1929 r. pozostała o 55.023 t mniejsza.

Produkcja brykietów w miesiącu sprawozdawczym zwiększyła się o 1.446 t, wynosząc 28.441 t. Ogólny zbyt brykietów w grudniu w porównaniu z listopadem zmniejszył się o 254 t, wynosząc 31.810 t.

Liczbę czynnych kopalń węgla kamiennego ilustruje następujące zestawienie:

Rejony	Listopad 1930	Grudzień:	
		1929	1930
Śląski	53	53	53
Dąbrowski:			
głębokie . . .	18	19	18
płytkie . . .	11 29	16 35	11 29
Krakowski . . .	8	8	8
Ogółem w Państwie:	90	96	90

Stan zatrudnienia, wydajność pracy i zarobki robotnicze w kopalniach węgla kamiennego w grudniu 1930 r. ilustruje tablica V.

Liczba wszystkich dniówek odrobionych w kopalniach węgla kamiennego w grudniu 1930 r. w porównaniu z listopadem spadła o 87.881, czyli o 3'46%, do czego przyczynił się spadek dniówek zwykłych odrobionych o 101.172, czyli o 4'11%, przy wzroście ilości dniówek nadliczbowych o 13.291, czyli o 8'10%. Spadek ilości dniówek odrobionych był spowodowany mniejszą o 1 ilością dni pracy (23 wobec 24).

Ilość dniówek opuszczonych w grudniu w porównaniu z listopadem wzrosła o 10.439, czyli o 3'18%, głównie z powodu zmniejszenia się ilości dniówek, straconych z przyczyn, niezależnych od robotnika (t. zw. świętówek), która zmniejszyła się o 51.831, czyli o 38'98%: w rej. śląskim o 34.998, czyli o 35'21%, w rej. dąbrowskim o 18.136, czyli o 54'05%; tylko w rej. krakowskim liczba tych dniówek wzrosła z 0 do 1.303.

Stosunek wszystkich dniówek opuszczonych do wszystkich odrobionych wynosił w grudniu 13'36%. Stosunek dniówek nadliczbowych do wszystkich dniówek odrobionych stanowił 6'99%. Stosunek świętówek do wszystkich dniówek odrobionych wynosił 3'20%.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników w grudniu wynosiła 117.335, czyli wzrosła o 1.108 osób, t. j. o 0'95% w porównaniu z poprzednim miesiącem.

Przeciętne wydobycie węgla na jedną robotniko-dniówkę wzrosło o 15 kg i wynosiło 1.340 kg.

Przeciętne całkowite zarobki mężczyzn na jedną dniówkę opłaconą w grudniu w stosunku do listopada wzrosły w rej. śląskim o 0'46%, w rej. dąbrowskim pozostały bez zmiany i w rej. krakowskim spadły o 1'38%.

Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny w kopalniach węgla kamiennego w grudniu w porównaniu z poprzednim miesiącem zmniejszył się: w rej. śląskim o 3'35%, w rej. dąbrowskim o 3'36% i w rej. krakowskim o 7'43%.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

WŁÓKIENICTWO ŁÓDZKIE W LUTYM 1930 R. — Okres lutego we włókiennictwie łódzkim podzielić można pod względem koniunkturalnym na 2 podokresy, dość wydatnie różniące się od siebie.

Pierwsze 3 tygodnie tego miesiąca znamionują stosunkowo nieznaczne obroty i daleko idąca wstrzemięźliwość w zawieraniu transakcji, ostatnie zaś dni lutego przynoszą poważne ożywienie, które stanowi właściwie zapoczątkowanie sezonu wiosno-lętniego.

W pierwszych dniach lutego poszczególne firmy przemysłowe wysłały swych przedstawicieli na prowincję, celem zorientowania się w sytuacji i ewentualnego zakontraktowania partii towarów na sezon letni. Nikt jednak zapotrzebowanie wobec spadku konsumpcji spowodowało, iż do 15 lutego transakcje były minimalne i nie pozostawały w żadnym stosunku do normalnego ruchu sezonowego. Wpłynęło to na pogorszenie się wypłacalności kupiectwa prowincjonalnego, powodując z drugiej strony dodatnie zjawisko, jakim jest niezwykle ostrożna polityka sprzedaży przemysłu w odniesieniu do swych odbiorców.

Na spotęgowanie zastoju w obrotach wpłynęło m. in. jedno jeszcze zjawisko: akcja niżkowa w przemyśle. Handel hurtowy i detaliczny oczekiwał znacznego spadku cen manufaktury, wstrzymując się z realizacją zakupów sezonowych. Nieliczne transakcje dokonywano przeważnie za gotówkę.

W branży wełnianej pokrywano wyłącznie bieżące potrzeby z całkowitem wyeliminowaniem letnich towarów sezonowych. Kredyty wekslowe udzielane były odbiorcom niezwykle ostrożnie, przyczem większość dostawców domagała się pokrycia wyłącznie gotówkowego za udzieleniem skonta, a to w celu uniknięcia ryzykownego w tej branży obliża. Ceny towarów letnich w cennikach fabrycznych zostały obniżone w granicach do 10% w porównaniu z sezonem zeszłorocznym.

W związku z nieznacznymi obrotami rynku tkanin bawełnianych również i w dziale przędzy 1 połowa lutego przeszła pod znakiem zastoju, co wywołało zwiększenie się zapasów przędzy w związku z chaotyczną produkcją niektórych przędzali po rozbiu kartelu bawełnianego. Ceny przędzy w stosunku do stycznia nie uległy poważniejszym zmianom. Poszczególne numery w hurcie kalkulowały się następująco: numer 16 pojedynczy 41 centów amer., numer 24 podwójny 53 centów, numer 32 pojedynczy 56 i t. d. Ceny te rozumieją się za gotówkę, gdyż tylko za gotówkowym pokryciem są zawierane były transakcje.

Rynek przędzy czesankowej w początkach lutego kształtował się również pod znakiem słabych obrotów. Sytuacja była tu nieco pomyślniejsza niż w branży bawełnianej z uwagi na poważny wzrost eksportu przędzy czesankowej zagranicę, co umożliwiło uniknięcie zmniejszenia uruchomienia w przemyśle.

Zamknięcie akcji zniżki cen przez P. Min. str. Prystora, który uznał akcję tę w odniesieniu do włókiennictwa za już ukończoną — z jednej strony, z drugiej zaś — wydatny wzrost zapotrzebowania ze strony odbiorców prowincjonalnych przyniósł w ostatnim tygodniu lutego wydatne odprężenie sytuacji na rynku łódzkim. Stan ożywienia sezonowego ojął w pierwszym rzędzie tranżę wełnianą, a następnie i bawełnianą.

W branży wełnianej transakcje objęły w pierwszym rzędzie towary czesankowe na konfekcję damską. Transakcje zawierano na następujących warunkach: $\frac{1}{2}$ gotówka, reszta za pokryciem wekslowem w granicach 3—5 miesięcy w zależności od rodzaju klienteli. Jednocześnie ożywił się rynek przędzy czesankowej, tak iż w pierwszych dniach marca zabrakło nawet pewnych numerów, jak np. 66 podwójny. W związku z tem ceny przędzy tej wykazały tendencję bardzo mocną.

Rynek bawełniany w ostatnich dniach lutego wykazał również tendencję mocniejszą w związku z ujawnieniem zapotrzebowaniem. Ożywienie sezonowe objęło w mniejszym stopniu tkaniny, w znacznie większym — przędzę. Ceny przędzy bawełnianej miały tendencję mocną, a transakcje dokonywane były wyłącznie za gotówkę.

Na tle tej ogólnej sytuacji rynkowej kształtował się stan uruchomienia w przemyśle wielkim i średnim.

W okresie 2—8 lutego wielki przemysł bawełniany zatrudniał ogółem 44.532 robotników, co w porównaniu z okresem ostatnich dni stycznia oznacza pewien nieznaczny wzrost uruchomienia. Również i w wielkim przemyśle wełnianym, który w tym okresie zatrudniał 13.460 robotników, nastąpiło nieznaczne zresztą zwiększenie uruchomienia fabryk. Średni przemysł włókienniczy zatrudniał w pierwszych dniach lutego ogółem 10.760 robotników, pracujących w 148 fabrykach, a 35 fabryk średniego przemysłu było unieruchomionych. W farbarniach i wykończalniach pracowało 3.395 robotników, co w porównaniu ze stanem z ostatnich dni stycznia oznacza zmniejszenie liczby zatrudnionych robotników po 521 osób. Sytuacja ta w II połowie miesiąca w związku z zarysowującą się poprawą na tle rozpoczętego sezonu letniego wykazała nieznaczny jeszcze narazie pod względem liczbowym wzrost uruchomienia, który jednak wykazuje tendencję dalszego rozwoju. Tak więc wielki przemysł bawełniany w II połowie lutego zatrudniał 44.689 osób, wielki przemysł wełniany zaś 13.784 osób, co oznacza tutaj wzrost liczby zatrudnionych o 338. Wydatniejsza poprawa ujawniła się w średnim przemyśle włókienniczym, który w II połowie lutego zatrudniał 11.676 robotników, co w porównaniu z okresem poprzednim oznacza wzrost o 936, czyli o ok. 10%. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż liczba nieczynnych fabryk wynosiła tylko 26, czyli zmniejszyła się o 9. Wzrost uruchomienia zaznaczył się wreszcie w wykończalniach i farbarniach, które zatrudniały w II połowie lutego 3.451 robotników.

Konjunktury eksportowe włókiennictwa łódzkiego kształtują się narazie niezbyt pomyślnie, jakkolwiek spodziewany jest pewien wzrost wywozu na rynki zamorskie. Zaznaczyć należy, że akcja penetracyjna związku eksportowego dała naogół dodatnie wyniki, gdyż ze sprawozdań delegatów związku, którzy badali sytuację na tych rynkach wynika, iż włókiennictwo łódzkie ma wydatne możliwości plasowania swych towarów w szeregu krajów dotąd niewyzyskanych. W pierwszym rzędzie w grę wchodzi rynki państw Ameryki Południowej oraz Meksyk, gdzie związek tworzy swą konsygnację, a gdzie pierwsze próbne transakcje dały wyniki pomyślne.

M. K.

PRZEMYSŁ CUKROWNICZY

KAMPANJA CUKROWNICZA 1930/1931 ¹⁾. — W kampanji cukrowniczej 1930/31 pracowało 69 cukrowni (w kampanji 1929/30 — 70 cukrowni), mianowicie: 24 cukrowni w Poznańskim i na Pomorzu (w 1929/30 — 24), a 45 cukrowni — w pozostałych województwach (w 1929/30 — 46). Cukrownie te zatrudniały (w listopadzie 1930 r.) przy produkcji 48.721 robotników (w listopadzie 1929 r. 47.996 robotników).

Produkcja cukru w kampanji 1930/31 we wszystkich cukrowniach wyniosła 702.724 t w wartości białego kryształu, podczas gdy w ciągu całej kampanji 1929/30 wyprodukowano: 825.551 t.

Podział produkcji na poszczególne rodzaje cukru przedstawiał się następująco:

	1930/31
Rafinada z kryształem rafin.	68.239
Kryształ afin.	479.058
Cukry surowe ²⁾	155.427
Razem: 702.724	

Ponieważ pozostałość ogólna z poprzedniej kampanji wyniosła w dn. 1/X 1930 r. 101.826 t (w dn. 1/X 1929 r. tylko 28.254 t), a produkcja 702.724 t ilość cukru do dyspozycji w kampanji 1930/31 wyniosła 804.550 t. Z tej ilości rozchodowano w ciągu 4 miesięcy październik-styczeń: w kampanji 1930/31 298.066 t, gdy w kampanji 1929/30 351.074 t, a więc w kampanji tegorocznej rozchód cukru był o 15% mniejszy.

Spadek rozchodu cukru w ostatniej kampanji spowodowany został głównie zmniejszeniem się eksportu, a w bardzo niewielkim tylko stopniu krajowej konsumpcji cukru, jak to ilustruje poniższe zestawienie (w tonnach):

	Konsumpcja	Eksport
Rafinada z kryształem rafin.	22.042	410
Kryształ afin.	88.816	90.864
Cukry surowe ²⁾	48	95.886
Razem 1930/31:	110.906	187.160
" 1929/30:	113.159	237.915

Konsumpcja wewnętrzna cukru w okresie październik-styczeń 1930/31 obniżyła się w stosunku do takiegoż okresu 1929/30 tylko o 2,1%, ale w stosunku do 1928/29 silniej, bo o 9,3%. Rozwój konsumpcji krajowej w poszczególnych miesiącach przedstawia następujące zestawienie (w tys. tonn):

	Rafinada	Kryształ	Razem
Październik 1928	6,3	25,0	31,2
" 1929	4,1	16,9	21,0
" 1930	4,5	23,4	27,9
Listopad 1928	5,9	22,8	28,7
" 1929	6,4	26,5	32,8
" 1930	5,0	23,9	29,0
Grudzień 1928	8,8	26,9	35,7
" 1929	8,7	24,3	33,0
" 1930	6,9	24,5	31,4
Styczeń 1929	6,5	20,0	26,6
" 1930	6,4	20,1	26,5
" 1931	5,6	17,0	22,6
Październik—styczeń 1928/29	27,6	94,7	122,3
" " 1929/30	25,5	87,8	113,3
" " 1930/31	22,0	88,9	110,9

Jak widzimy, konsumpcja kryształu zmniejszyła się tylko w 1929/30 r., a w 1930/31 r. wzrosła w stosunku do 1929/30 r.; stały — i to silny — spadek wykazuje natomiast konsumpcja rafinady.

Produkcja cukru w krajach europejskich w kampanji 1930/31 szacowana była w styczniu następująco (w tys. tonn w wartości cukru surowego):

	Miedz. stow. Statystyki Cukrownicz.	Licht
Niemcy	2.509	2.500
Czechosłowacja	1.131	1.175
Francja	.	1.160
Polska	775	770
Anglia	.	480
Włochy	412	415

¹⁾ Na podstawie danych Rady Naczelnej Polskiego Przemysłu Cukrowniczego oraz „Gazety Cukrowniczej”

²⁾ W przeliczeniu na biały kryształ.

Hiszpanja	.	310
Holandja	.	300
Belgia	282	275
Węgry	234	225
Szwecja	187	180
Dania	168	165

Austria	152	150
Rumunia	120	
Jugosławia	100	100

Polska znajduje się więc na czwartym miejscu; gdyby uwzględnić produkcję europejskich obszarów Z. S. R. R., szacowaną na 2 miljn. tonn, Polska przesunęłaby się na piąte miejsce.

ROLNICTWO

POD REDAKCJA MINISTERSTWA ROLNICTWA

MOŻLIWOŚCI ZBYTU ZWIERZĄT I MIĘSA W BELGJI PO ZAWARCIU KONWENCJI WETERYNARYJNEJ

— Stopniowe kurczenie się 2 dotąd najpojemniejszych i najbliższych rynków, czeskosłowackiego i austriackiego, będących głównymi odbiorcami zwierząt oraz mięsa, skłania eksportera polskiego do szukania nowych terenów zbytu. Nie mniej od eksportera zainteresowane jest tą kwestją rolnictwo polskie, odczuwające, wobec pogłębiającego się kryzysu w produkcji zbóż, tem dotkliwiej każde wstrząśnienie na rynku produktów hodowli i witające z ulgą każdą możliwość odciążenia przeciążonego nadprodukcją rynku wewnętrznego.

Jak w każdej, tak i w tej dziedzinie gospodarstwa narodowego dążność do zróżniczkowania rynków zbytu jest zewszecmiar pożądana. Jest bowiem, między innymi, również gwarancją niezależniania się od lokalnej dekonjunktury zagranicą.

Uwaga polskiego eksportera skupiła się obecnie obok wymienionych wyżej rynków na 3 rynkach w Europie: włoskim, francuskim i belgijskim. Wszystkie te 3 rynki mają pewne cechy wspólne. Po pierwsze — pozycja przywozu żywych zwierząt oraz mięsa zajmuje w bilansach handlowych tych państw poważne miejsce. Import ten stał się niezbędnym dla wyżywienia ludności, materialnie coraz lepiej sytuowanej i konsumującej coraz większe ilości mięsa. Ponadto w państwach tych, zaspakajających obecnie swój niedobór mięsa w przeważającej mierze importem mięsa mrożonego z krajów pozaeuropejskich, daje się ostatnio zaobserwować pewna tendencja zastępowania konsumpcji mięsa mrożonego mięsem świeżym. Stąd wzrastające możliwości eksportu żywca oraz świeżego mięsa na te rynki.

Powtóre — zarówno Włochy, jak Francja lub Belgia, są związane z rynkiem polskim interesami eksportowymi w dziedzinie zbytu niektórych produktów przemysłowych — przy korzystnie układającym się dla tych państw bilansie handlowym z Polską.

Niezależnie od powyższego ich polityka weterynaryjna nie zdradza dotąd tendencji do wchodzenia na drogę, praktykowaną tradycyjnie przez Niemcy, t. j. stosowania nieuzasadnionych szykan weterynaryjnych, będących, jak wiadomo, nieraz bardzo skuteczną przeciwwagą gospodarczych przesłanek międzynarodowego handlu zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

Państwa te mimo pewnego nacisku miejscowych sfer agrarnych i głoszonych tam hasel polityki samowystarczalności gospodarce, otworzyły już swe granice dla importu produktów hodowli z Polski, zawierając z nami w ostatnich 2 latach konwencje weterynaryjne. Pod tym względem droga więc dla naszego eksportu stoi otworem. Rzeczą zaś eksportera będzie fakt ten wykorzystać, i, po pokonaniu pewnych trudności przewozowych, do których jeszcze przy końcu naszych rozważań powrócimy, możliwie śpiesznie ulokować się na tamtejszych rynkach. Naturalnie odpowiednią organizacją eksportu, odpowiadającą wymaganiom poszczególnych rynków, jest najpewniejszą gwarancją uzyskania pomyślnych wyników.

Najświeższą datą jest konwencja weterynaryjna polsko-belgijska, podpisana w Brukseli dn. 18 grudnia 1930 r. Zawarcie tej konwencji jest dla Polski tem cenniejsze, że jest to pierwsza tego rodzaju umowa międzynarodowa, negocjonowana przez Belgię.

Rynek belgijski jest dla Polski tem bardziej interesujący, że o ile chodzi o przywóz zwierząt i mięsa, nie jest chroniony cłami. Ułatwi to dotarcie do konsumenta belgijskiego towaru polskiego, obciążonego i tak z powodu znacznej odległości wysokimi opłatami przewozowymi. Równocześnie jednak musimy zaznaczyć, że rynek ten jest naogół dla polskiego eksportera zwierząt i mięsa dotąd mało znany. Wyjątek stanowią konie oraz mięso końskie, które dzięki dopuszczeniu tranzytem przez Niemcy oraz zyczliwemu traktowaniu pod względem weterynaryjnym przez Belgię są od kilku lat eksportowane z Polski do Belgii w wzrastających rok rocznie ilościach.

Dlatego też będzie rzeczą interesującą po zawarciu konwencji weterynaryjnej polsko-belgijskiej zastanowić się nad możliwościami, które rynek belgijski przedstawia dla eksportu zwierząt, mięsa i przetworów mięsnych (wędlin).

Zacznijmy od zanalizowania konsumpcji mięsa w Belgii: wyniosła ona w 1928 r. 382 kg na głowę. Z ogólnej konsumpcji 306 miljn. kg przypada na mięso świeże 282 miljn. kg, na mięso mrożone 24 miljn. kg, czyli stosunek spożycia mięsa mrożonego do całkowitej konsumpcji mięsa w 1928 r. wynosił 13.74%.

W stosunku procentowym do całkowitego spożycia mięsa w 1928 r. wniosło spożycie mięsa wołowego 46.61%, wieprzowego 46.46%, baraniego 1.93%, koziego 0.13%, końskiego 4.87%. Spożycie mięsa wieprzowego wzrasta z każdym rokiem, to samo dotyczy mięsa końskiego. Obydwa te gatunki mięsa spożywane są prawie wyłącznie w postaci mięsa świeżego. Zjawisko to bardzo charakterystyczne dla Belgii, może świadczyć o zwiększającej się zamożności i wybredności zamożniejszego konsumenta belgijskiego oraz o pewnej zmianie gustów konsumenta uboższego, przekładającego świeże mięso końskie nad mięso mrożone.

Konsumpcję mięsa w Belgii w 1928 r. ilustruje poniższe zestawienie (w tonnach):

	Mięso świeże:			Mięso mrożone:		
	ubój miejscowy	nadwyżka importu	nadwyżka eksportu	nadwyżka importu	nadwyżka eksportu	Ogólna konsumpcja
Wołowe	120.685	—	1.413	23.250	—	142.522
Wieprzowe	141.508	447	—	—	1	142.044
Baranie	4.344	808	—	738	—	5.889
Kozie	300	—	—	—	—	390
Końskie	5.458	9.101	—	28	—	14.587

Z powyższych liczb wynika, że Belgia, z wyjątkiem mięsa koziego, jest poważnym importem mięsa, i to zarówno świeżego, jak i mrożonego.

W dziedzinie przywozu mięsa wołowego rok 1928 jest wyjątkowy. Wykazuje on bowiem pewną nadwyżkę eksportu świeżego mięsa wołowego nad importem oraz znaczną nadwyżkę przywozu mięsa mrożonego nad eksportem takiego mięsa. Stosunek ten zmienia się już w 1929 r., który wykazuje poważną nadwyżkę importu świeżego mięsa wołowego, oraz w 1930 r. Natomiast import mięsa wołowego mrożonego wykazuje stałą tendencję do zniżki. Świeże mięso wołowe przywozi Belgia

z Francji, Holandji i Anglii, wywozi zaś do Francji i Niemiec, przyczem liczby wywozu do Francji rosną od 1928 r., do Niemiec zaś maleją. Jako dostawcy mrożonego mięsa wołowego figurują: Argentyna, Australia, Brazylja i Urugway. Natomiast importują niewielkie ilości takiego mięsa z Belgji: Niemcy, Francja i Holandia.

Import świeżego mięsa wieprzowego do Belgji wzrósł w ostatnich 3 latach bardzo wydatnie przy gwałtownym spadku eksportu. Nadwyżka importu świeżego mięsa wieprzowego nad eksportem wynosiła w 1928 r. 447 t, w 1929 r. 7.193 t, w pierwszych zaś miesiącach 1930 r. 6.667 t. Jak z tego widać, Belgja staje się coraz poważniejszym konsumentem i importem świeżego mięsa wieprzowego. Nadmienić należy, że import mrożonego mięsa wieprzowego nie odgrywa znaczniejszej roli i pokrywa się w zasadzie z eksportem takiego mięsa, które Belgja wysyła głównie do Francji.

Spożycie mięsa końskiego wynosiło w 1928 r. na głowę 1'86 kg. Ilość mięsa końskiego, sprowadzanego z zagranicy dla pokrycia konsumpcji belgijskiej, jest prawie o 100% większa niż ilość mięsa, pochodząca z uboju koni w rzeźniach miejscowych, przytem 98% importu świeżego mięsa końskiego przypada na import z Anglii. Przywóz z Polski, eksportującej do Belgji głównie żywe konie, jest dotąd nieznaczny. W liczbach bezwzględnych przywóz mięsa końskiego do Belgji wynosił w 1929 r. 12.010 t, w 10 miesiącach 1930 r. 9.151 t, wywóz zaś był nieznaczny. Import mięsa mrożonego końskiego nie odgrywa poważniejszej roli.

Nadwyżka importu świeżej baraniny, przywożonej głównie z Anglii i Holandji, nad eksportem, kierowanym głównie do Danji, wynosiła w 1929 r. 651 t. Belgja przywozi też pewne ilości baraniny mrożonej, głównie z Argentyny, Australji, Francji i Urugwaju, przyczem nadwyżka importu nad eksportem, kierowanym do Danji i Niemiec, wynosiła w 1929 r. 1.103 t.

Z dotychczasowych rozważań wynika, że nawet w pomysłnym dla eksportu 1928 r. prawie 9% mięsa, skonsumowanego w tym czasie w Belgji, było pochodzenia zagranicznego. Stosunek ten zmienił się na gorsze w latach 1929 oraz 1930, ze względu jednak na brak danych statystycznych, dotyczących spożycia mięsa w Belgji w tych latach, nie da się procentowo określić. Belgja staje się krajem pod względem produkcji własnego mięsa coraz bardziej deficytowym.

Powyższe liczby importu mięsa do Belgji należy uzupełnić statystyką importu żywca.

W liczbie 811.296 sztuk bydła rogatego, poddanych w 1928 r. ubojowi w Belgji, mieści się 19.857 sztuk bydła, przywiezionych w tym roku z zagranicy i przeznaczonych prawie wyłącznie na rzeź. W 1929 r. przywieziono już 28.353 sztuk, a w pierwszych 10 miesiącach 1930 r. 49.542 sztuk.

Pierwsze miejsce w 1930 r. zajmuje przywóz krów (około 37% ogólnego przywozu bydła rogatego). Z pośród państw importujących Holandia stoi na pierwszym miejscu (48% ogólnego importu bydła rogatego do Belgji). Import z Francji wynosi około 25%, Danji 20%.

Znacznie mniej interesująco przedstawia się belgijski rynek trzody chlewnej. Należy zaznaczyć, że Belgja odgrywa pewną rolę jako eksporter trzody, głównie na rynek francuski, w mniejszym stopniu na rynki Niemiec, Szwajcarii i zagłębia Saary. Np. w 1928 r. eksport ten zamknął się liczbą 49.293 szt. trzody, wywiezionej w 75% do Francji. Liczby przywozu trzody do Belgji wynosiły: w 1928 r. 11.645 szt., w 1929 r. 21.793 szt., w 10 miesiącach 1930 r. 17.761 szt., czyli, przyjmując nawet, że cała ta ilość była przeznaczona na rzeź, przeciętnie zaledwie 0'78% ogólnej ilości trzody, poddanej ubojowi w Belgji, stanowi trzoda pochodzenia zagranicznego.

Jednak wobec nieznacznego przyrostu pogłowia świń w Belgji, który dotąd nie osiągnął liczby przedwojennej, są widoki, że niezależnie od zaobserwowanego już wzrostu importu świeżego

mięsa wieprzowego, wzrośnie również w Belgji zapotrzebowanie na żywą trzodę pochodzenia zagranicznego.

Z drugiej strony obecny stan pryszczy w Polsce nie pozwala przypuszczać, by Belgja otworzyła w ciągu najbliższego czasu swe granice dla przywozu świń z Polski, co do pewnego stopnia znalazło swój wyraz w postanowieniach konwencji weterynaryjnej polsko-belgijskiej.

Bardziej interesująco przedstawiają się możliwości eksportu żywych koni do Belgji. Konie polskie, i to zarówno użytkowe, remontowe, kopalniane, jak i rzeźne, są już na rynku belgijskim dobrze znane. Od 1930 r. figuruje Polska w statystyce handlu zagranicznego Belgji po raz pierwszy, jako importer koni do Belgji. Liczby tego importu są znaczne, albowiem na 19.160 koni, przywiezionych w pierwszych 10 miesiącach 1930 r. do Belgji, konie pochodzenia polskiego stanowią 13.442 sztuk, t. j. około 70%, w tem ok. 1.000 koni rzeźnych, oraz ok. 12.400 koni użytkowych, remontowych i kopalnianych.

Lista dostawców koni do Belgji jest znacznie więcej zróżniczkowana niż w dziale bydła rogatego lub trzody. Nadmienić należy, że Belgja jest też stosunkowo poważnym eksporterem koni ciężkich (rasy ardeńskiej i belgijskiej), i to zarówno użytkowych, jak też rzeźnych. Odbiorcami są głównie: Niemcy, Francja, Danja i Holandia.

Wspomnieliśmy już, że Belgja odgrywa stosunkowo małą rolę jako konsument mięsa baraniego i koziego. W związku z tem przywóz żywych owiec i kóz dosięga zaledwie liczby około 4.500 sztuk rocznie, przyczem całe zapotrzebowanie pokrywa prawie wyłącznie Holandia.

Pewne możliwości przedstawia rynek belgijski pod względem zbytu wędlin (także koszernych), zwłaszcza szynek, wędlin suchych oraz wędzonej słoniny. W 1930 r., mimo trudności przewozowych, eksport wędlin z Polski do Belgji przybrał poważniejsze rozmiary, wyrażające się w miesiącach od stycznia do listopada 1930 r. w ilości 109.694 kg.

Należy zauważyć, że zarówno typ zwierząt, jak też rodzaj mięsa, które Polska może eksportować, odpowiadają naogół wymaganiom rynku belgijskiego.

Na podstawie dotychczasowych rozważań możemy w przybliżeniu ocenić pojemność rynku belgijskiego. Wynosi ona rocznie około 50.000 sztuk bydła rogatego, około 70.000 q świeżego mięsa wołowego. Liczby te wobec wyraźnej tendencji do ograniczenia spożycia mrożonego mięsa mogą wzrosnąć, biorąc pod uwagę, że obecny przywóz mrożonego mięsa wołowego do Belgji dosięga rocznie liczby 300.000 q. Podobnie wzrasta również konsumpcja i zapotrzebowanie na świeże mięso wieprzowe, którego przywóz wynosi obecnie przeszło 70.000 q rocznie. Belgja wykazuje też znaczne zapotrzebowanie na konie użytkowe, remontowe, kopalniane oraz rzeźne w łącznej wysokości co najmniej 20.000 szt. rocznie oraz na mięso końskie, którego sprowadza w stanie świeżym ponad 120.000 q rocznie. Belgja wchodzi też w rachubę jako importer wędlin.

Oczywiście, trudno dzisiaj odpowiedzieć na pytanie, jaki procent powyższych ilości przypadnie w przyszłości na import z Polski. Do optymistycznych wniosków prowadzą rezultaty, jakie w krótkim stosunkowo czasie, przy braku nawet konwencji weterynaryjnej, osiągnął eksport koni z Polski do Belgji, stanowiący już dzisiaj 70% ogólnego importu koni do Belgji. W sformułowaniu odpowiedzi na to pytanie wchodzi w grę także 2 inne ważne czynniki, t. j. aktualna obecnie sprawa przetowu oraz związane z tem niemniej ważne zagadnienie rentowności eksportu.

Każda akcja, skierowana do ustalenia planu stałej eksploatacji rynku belgijskiego, rozpocząć się musi rozwiązaniem trudnego problemu przedostania się na rynek belgijski z polskim żywcem czy też mięsem, t. j. o sprawę czyto uzyskania tranzytu przez Niemcy, czyto zorganizowania sprawnej i szybkiej komunikacji morskiej między Gdynią a jednym z portów belgijskich.

skich. Tranzyt przez Czechosłowację, Austrię, Szwajcarię i północną Francję, jako zbyt kosztowny i długi, nie może być tutaj brany w rachubę.

Na zakończenie jeszcze parę słów poświęcimy analizie konwencji weterynaryjnej polsko-belgijskiej. Konwencja ta, podobnie jak konwencja polsko-francuska, nie znosi sama przez się obowiązujących w Belgii zakazów przywozu zwierząt żywych z Polski. Na podstawie ustawodawstwa belgijskiego zakazy te mogą być zniesione tylko osobnym rozporządzeniem Ministra Rolnictwa, wydanym po zasięgnięciu opinii rady, złożonej z inspektorów weterynaryjnych. Rozporządzenie takie stosownie do zobowiązań Rządu belgijskiego, ma być wydane natychmiast po ratyfikacji konwencji. W ramach tego rozporządzenia żadne indywidualne zezwolenia przewozu czy też tranzytu nie będą wymagane z wyjątkiem żywej trzody, której przewóz do Belgii podlegać będzie narazie nadal reglamentacji weterynaryjnej.

Warunki obrotu zostały ujęte w analogiczny sposób, jak w innych konwencjach weterynaryjnych, dotychczas przez Polskę zawartych, dlatego nie będziemy ich tutaj omawiać. Natomiast należy zaznaczyć, że zarówno w samej konwencji, jak też i w nocie, do niej dołączonej, zawarte są daleko idące gwarancje lojalnego stosowania ograniczeń weterynaryjnych, przewidzianych przez konwencję ze strony państwa importującego. Niezależnie od tego konwencja wprowadza specjalną procedurę arbitrażową na wypadek sporu na tle stosowania względnie interpretacji jej postanowień. Osobna klauzula przewiduje możliwość wprowadzenia w życie konwencji jeszcze przed jej ratyfikacją w działach, dotyczących obrotu mięsem oraz przetworami mięsnymi. W końcu konwencja zapewnia pod względem weterynaryjnym całkowitą wolność tranzytu dla wszystkich gatunków zwierząt, mięsa i produktów zwierzęcych, przez co ułatwia polskiemu eksportowi dostęp na północne rynki Francji.

T. Pilch

HANDEL ZAGRANICZNY WYTWORAMI ROLNEMI W LISTOPADZIE I GRUDNIU 1930 R.

Bilans handlowy w listopadzie zamyka się znacznym saldem dodatnim w wysokości zł 321 miljn. w grudniu zaś — saldem zł 234 miljn. Znaczny wzrost nadwyżki wywozu w listopadzie w stosunku do października r. ub. jest wynikiem silnego skurczenia się przywozu w zakresie wytworów nierolnych (o ok. 20%) wobec znacznie słabszego (6%) spadku wywozu. Skurczenie się salda w grudniu w stosunku do listopada jest wynikiem w głównej mierze spadku wywozu wytworów rolnych.

Przywóz wytworów rolnych w październiku, listopadzie i grudniu oraz w okresie sierpień-grudzień roku gosp. 1930/31 w porównaniu z analogicznym okresem r. ub., przedstawiał się na tle obrotu ogólnego następująco (w miljn. zł):

	Październik 1930	Listopad 1930	Grudzień 1930	Sierpień-grudzień 1930/31	1929/30
Obrót ogólny	2022	1638	1589	9039	1.1875
Wytwory nierolne	1871	1478	1446	8229	1.0658
Wytwory rolne	151	160	143	810	1117
w tem:					
wytwory roślinne	30	49	50	186	252
zwierzęta i wytwory zwierzęce	105	90	74	532	711
wytwory przemysłu rolnego	14	18	16	79	143
drzewo	02	03	02	13	22

W listopadzie obserwujemy wzrost przywozu wytworów rolnych, na który złożyło się znaczne zwiększenie przywozu wytworów roślinnych (głównie owoce — zł 15 miljn.), przy jednoczesnym spadku przywozu w dziale zwierząt i wytworów zwierzęcych (skóry — zł 1 miljn.). W grudniu następuje spadek przywozu wytworów rolnych, głównie w dziale zwierząt i wytworów zwierzęcych (skóry — zł 2 miljn.).

Wywóz wytworów rolnych na tle wywozu ogólnego przedstawiał się następująco (w miljn. zł):

	Październik 1930	Listopad 1930	Grudzień 1930	Sierpień-grudzień 1930/31	1929/30
Wywóz ogólny	2079	1959	1832	1.0003	1.3131
Wytwory nierolne	927	883	869	4617	5508
Wytwory rolne	1152	1076	963	5385	7523
w tem:					
wytwory roślinne	240	231	188	1053	1721
zwierzęta i wytwory zwierzęce	544	472	388	2435	2764
wytwory przemysłu rolnego	125	145	145	726	1166
drzewo	243	229	243	1172	1872

Wywóz wytworów rolnych wykazał dość znaczny spadek w dziale zwierząt i wytworów zwierzęcych w listopadzie w stosunku do października (głównie trzoda, jaja oraz drób) i w grudniu (ajaja).

Salda obrotów wynosiły (w miljn. zł):

	Październik 1930	Listopad 1930	Grudzień 1930	Sierpień-grudzień 1930/31	1929/30
Obrót ogólny	+ 57	+321	+234	+ 964	+1266
Wytwory nierolne	- 944	-595	-577	-3612	-5150
Wytwory rolne	+1001	+916	+820	+4576	+6416
w tem:					
wytwory roślinne	+ 211	+182	+138	+ 867	+1469
zwierzęta i wytwory zwierzęce	+ 441	+382	+313	+1903	+2063
wytwory przemysłu rolnego	+ 111	+127	+129	+ 647	+1023
drzewo	+ 241	+226	+241	+1159	+1850

Salda obrotów wykazały największy spadek w listopadzie i w grudniu w zakresie zwierząt i wytworów zwierzęcych oraz wytworów roślinnych.

Wywóz zbóż w listopadzie spadł znacznie i wyniósł 548 tys. t za zł 05 miljn., a w grudniu 422 tys. t za zł 81 miljn.

Przywóz w listopadzie wzrósł blisko 2-krotnie do 237 tys. t za zł 05 miljn., w grudniu spadł do 10 tys. t za zł 02 miljn.

Pszenicy przywieziono w listopadzie 142 tys. t za zł 34 miljn. i w grudniu 91 tys. t za zł 2 miljn. Wywóz żyta w listopadzie spadł do 234 tys. t za zł 37 miljn., w grudniu wyniósł 175 tys. t za zł 27 miljn. Wywóz jęczmienia zmniejszył się do 149 tys. t za zł 29 miljn., a w grudniu wyniósł 139 tys. t za zł 3 miljn.

Owsa wywieziono w listopadzie 03 tys. t za zł 49 tys. oraz w grudniu 04 tys. t za zł 82 tys. Wywóz gryki kształtował się w listopadzie na poziomie października: 2 tys. t za zł 05 miljn. i w grudniu 13 tys. t za zł 03 miljn. Przywóz prosa kształtował się zwiększono i wyniósł w listopadzie 02 tys. t za zł 39 tys., a w grudniu 024 tys. t za zł 49 tys. Przywóz kukurydzy wzrósł w listopadzie przeszło 2-krotnie do 21 tys. t za zł 044 miljn., w grudniu zaś spadł do 065 tys. t za zł 014 miljn.

Wywóz strączkowych w listopadzie zwiększył się do 81 tys. t za zł 35 miljn., w grudniu zaś zmniejszył się do 5 tys. t za zł 2 miljn. Przywóz strączkowych w omawianych miesiącach zanikł prawie zupełnie. Wywóz grochu w listopadzie spadł nieznacznie do 17 tys. t za zł 053 miljn., a w grudniu powrócił do sumy wywozu, osiągniętej w październiku — 2 tys. t za zł 076 miljn. Fasoli wywieziono znaczne ilości w listopadzie: 51 tys. t za zł 25 miljn., w grudniu zaś 22 tys. t za zł 1 miljn. Wywóz bobu wzrósł w listopadzie do 12 tys. t za zł 038 miljn., a w grudniu wyniósł 07 tys. t za zł 027 miljn.

Wywóz nasion traw i pastewnych wzrósł znacznie w listopadzie — do 15 tys. t za zł 2 miljn., oraz w grudniu — do 23 tys. t za zł 25 miljn. W szczególności wywieziono nasion koniczyny w listopadzie 07 tys. t za zł 16 miljn. i w grudniu 09 tys. t za zł 2 miljn. Wywóz nasion oleistych utrzymał się na poziomie z października, przywóz natomiast wzrósł silnie, osiadając w listopadzie 15 tys. t za zł 07 miljn. i w grudniu 22 tys. t za zł 1 miljn. Najkorzystniejsze tempo wzrostu eksportu wykazały nasiona buraka cukrowego, przynosząc w listopadzie 044 tys. t za zł 06 miljn. i w grudniu 092 tys. t za zł 12 miljn.

Wywóz warzyw i okopowych w listopadzie wzrósł przeszło 2-krotnie do 719 tys. t za zł 36 miljn., a w grudniu wyniósł 515 tys. t za zł 22 miljn. Najważniejszą pozycję stanowił tu buraki cukrowe, których wywóz zapoczątkowano w październiku i który wyniósł w listopadzie 655 tys. t za zł 25 miljn. i w grudniu 491 tys. t za zł 2 miljn., pozostała różnica przypadła w dużej mierze na wywóz ziemniaków.

Wywóz roślin przemysłowych wzrósł nieznacznie w listopadzie — do 13 tys. t, tracąc jednak na kwocie wartości, która

wyniosła 0,85 miljn., w grudniu wywóz tego towaru wyniósł 1,45 tys. t za 0,93 miljn. W grudniu wzrósł znacznie wywóz lnu—0,7 tys. t za 0,5 miljn. (w listopadzie 0,18 tys. t). Wywóz pasz objętościowych utrzymywał się na niskim poziomie w granicach 0,3 tys. t.

Owoce, jagody i grzyby wykazały znaczny spadek wywozu; w listopadzie wywieziono 1,4 tys. t za 0,7 miljn., w grudniu 0,2 tys. t za 0,3 tys., oraz wzrost przywozu w listopadzie do 2,1 tys. t za 2,3 tys. i mniej więcej tyleż w grudniu.

W grupie zwierząt znacznej redukcji uległ w listopadzie wywóz trzody—do 66,3 tys. szt. za 11,6 miljn., podnosząc się w grudniu do 77,4 tys. szt. za 13,5 miljn. Wywóz bydła w listopadzie wzrósł do 4,6 tys. szt. za 2,1 miljn., w grudniu wyniósł 3,2 tys. szt. za 1,6 miljn. Wywóz koni zmniejszył się w listopadzie do 3 tys. szt. 0,7 miljn. i w grudniu do 2,7 tys. szt. za 0,6 miljn.

Poważnie zmniejszył się wywóz drobiu żywego i bitego; w listopadzie do 355 tys. szt. za 3,2 miljn. oraz w grudniu do 113,6 tys. szt. za 1,8 miljn.

Wywóz mięsa i przetworów mięsnych kształtował się na wysokim poziomie i wyniósł w listopadzie 4,5 tys. t za 9,9 miljn. i w grudniu 6,1 tys. t za 11,9 miljn.

Przywóz tłuszczów zwierzęcych wyniósł małe ilości w listo-

padzie: 0,25 tys. t, za 0,29 miljn. i w grudniu 0,35 tys. t za 0,4 miljn.

Zmniejszył się znacznie wywóz nabiału: w listopadzie do 0,9 tys. t za 3,8 miljn. i w grudniu do 0,6 tys. t za 2,4 miljn.

Znacznemu spadkowi uległ wywóz jaj; w listopadzie do 3,5 tys. t za 11 miljn. i w grudniu do 1,3 tys. t za 4,1 miljn.

Skór wywieziono 1 tys. t w listopadzie za 2,7 miljn. i w grudniu 0,44 tys. t za 1,1 miljn., przywieziono zaś w listopadzie 2 tys. t za 3,9 miljn. i w grudniu 1,4 tys. t za 2,8 miljn.

Mąki i kasz wywieźliśmy znaczne ilości w listopadzie—9,3 tys. t za 2,6 miljn.—i tyleż w grudniu. Wywóz cukru wyniósł w listopadzie 26,2 tys. t za 7,2 miljn. i w grudniu 30,1 tys. t za 7,3 miljn. Wywóz wytworów przemysłu ziemniaczanego kształtował się zwyklowo i wyniósł w listopadzie 5,2 tys. t za 1,4 miljn. i w grudniu 7,6 tys. t za 1,9 miljn. Odpadków przemysłowych (pasze) wywieziono w listopadzie 22,6 tys. t za 2,8 miljn. i tyleż mniej więcej w grudniu.

Wywóz drzewa surowego i nawpółobrobionego utrzymywał się na stałym poziomie i wyniósł w listopadzie 222,8 tys. t za 22,9 miljn., w grudniu zaś 215,5 tys. t za 24,3 miljn.

H A N D E L

TRAKTATY I KONWENCJE

RATYFIKACJA UMÓW HANDLOWYCH. — W dn. 3 lutego r. b. Sejm R. P. ratyfikował cały szereg umów handlowych, zawartych przez Polskę w ostatnich latach. W ten sposób zostały ratyfikowane: konwencja handlowa z Francją, konwencja weterynaryjna z Francją, konwencja handlowa i nawigacyjna z Hiszpanją, umowa handlowa i nawigacyjna z Portugalją, traktat handlowy i nawigacyjny z Łotwą, oraz protokół dodatkowy do traktatu handlowego i nawigacyjnego z Estonją. Odnośne ustawy ratyfikacyjne ogłoszone zostały w „Dz. Ust. R. P.” Nr. 16 (poz. 76, 77, 78 oraz 79) oraz Nr. 17 (poz. 86 i 87).

Konwencje handlowa i weterynaryjne z Francją¹⁾ oraz traktat handlowy i nawigacyjny z Łotwą²⁾ zostały już omówione przez nas z okazji ich zawarcia. Pozostałe zostaną omówione w najbliższym czasie.

HANDEL ZAGRANICZNY

STOSUNKI HANDLOWE Z W. BRYTANJĄ WOBEC JEJ NOWEJ POLITYKI TRAKTATOWEJ. — Wielka Brytania zwróciła się do szeregu państw Europy z konkretnymi propozycjami zawarcia pewnych układów taryfowych. Propozycje takie, poza Polską, wystosowała Wielka Brytania do rządów: niemieckiego, francuskiego, włoskiego, szwedzkiego, duńskiego i norweskiego; zawierają one głównie żądanie obniżki o 25% obowiązujących obecnie w poszczególnych państwach stawek celnych na pewne artykuły, stanowiące podstawę angielskiego eksportu. Zrozumiała jest zupełnie rzeczą, że propozycje te dotyczą w pierwszym rzędzie artykułów takich, jak wyroby włókiennicze oraz maszyny.

Jak wiadomo, Wielka Brytania jest jedynym krajem w Europie, który, wiernie trzymając się swoich tradycji, opartych o teorię liberalistycznych ekonomistów — do chwili obecnej nie posiada właściwie taryfy celnej, a pewne, nieliczne zresztą, cła pobierane są w prawnym oparciu o ustawę budżetową. Na tych podstawach oparta polityka traktatowa Wielkiej Brytanii ograniczać się musiała do uzyskiwania w poszczególnych krajach klauzuli największego uprzywilejowania i wykorzystywania tą drogą tych ewentualnych zniżek celnych, które przysłu-

gują w danym kraju ich konkurentom. W związku jednakowoż z fiaskiem „pokoju taryfowego” i zrodzoną na tem tle koncepcją układów regionalnych Wielka Brytania ujrzała się zmuszoną do zmiany swej linii polityki handlowej. Nie od rzeczy będzie także wspomnieć na tem miejscu, iż pewne znaczenie dla powstania tej nowej koncepcji polityki gospodarczej jest zupełne załamanie się konferencji imperjalnej, która przystąpiła do obrad nad sprawami ożywienia handlu międzyimperjalnego przez zamknięcie wysoką barierą celną granic Wielkiej Brytanii przed importem obcym, a skończyła się, na skutek stanowiska Rządu angielskiego, całkowitem fiaskiem, nie zdobywszy się nawet na powzięcie jakichkolwiek rezolucyj o większym znaczeniu. Jeśli dodać do tego, że rozmowy o pokoju taryfowym (które — trzeba to przyznać — wypadły w najniefortunniejszym momencie — wzrastającego światowego kryzysu gospodarczego), wywołały skutek paradoksalny, a mianowicie silną podwyżkę ceł w szeregu krajów, zrozumiałem się staję, że w obliczu kurczenia się możliwości eksportowych Anglja zaczęła szukać nowych dróg dla forsowania zbytu swych wyrobów przemysłowych.

Przewidywać można, że rozmowy na temat zaproponowanych zniżek celnych nie pójdą Anglji bardzo gładko. Jest rzeczą w polityce gospodarczej zupełnie zrozumiałą, iż takich ustępstw żadne państwo nie zechce oddać za darmo; w zakresie zaś ceł Anglja nic właściwie w tej chwili do ofiarowania nie ma. Prawda, można na te sprawy patrzeć przez pryzmat przewidywań na nieco dalszą metę. Zdarzyć się bowiem może, że pod naciskiem chwili Wielka Brytania pomyśli o taryfie celnej. Jest to jednakowoż w tej chwili jeszcze sfera zupełnej mgławicowości i trudno byłoby poszczególnym państwom, które otrzymały propozycje angielskie, na tej podstawie opierać swe rokowania.

Interesy handlowe polsko-angielskie rozwijają się w tej chwili jak najpomyślniej. Obrazem tego może być poniższa tablica, obrazująca dynamikę eksportu polskiego do największych jego odbiorców:

	1 9 2 8		1 9 2 9		1 9 3 0 (9 miesięcy)	
	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%
O g ó ł e m :	2 507,9	100	2 813,3	100	1 846,3	100,0
Niemcy	858,7	34	877,1	31	472,0	25,5
Austria	311,3	12	294,6	10	163,8	8,8
Czechosłowacja	295,5	12	296,2	10	167,4	9,0
Wielka Brytania	226,6	8	288,2	10	232,6	12,6

¹⁾ P. tyg. „Przemysł i Handel” z 1929 r.: zes. 18, str. 747, zes. 19, str. 817, zes. 20, str. 878, zes. 22, str. 938.

²⁾ P. tyg. „Przemysł i Handel”, zes. 10/1929, str. 427.

Jak widać z powyższego zestawienia, wzrasta dość silnie i stale udział procentowy eksportu do Wielkiej Brytanji w całości polskiego eksportu. W 1928 r. eksport do Wielkiej Brytanji wynosił około 25% naszego eksportu do Niemiec, w ciągu zaś 9 miesięcy 1930 r. procent ten wzrósł do około 50%. W tej chwili więc Wielka Brytanja jest drugim co do rozmiarów i obrotów państwem, z którym handlujemy.

Wzrost udziału Anglii w naszym handlu zagranicznym jest do zawdzięczenia przede wszystkim 2 momentom. Z jednej strony — państwa takie, jak Niemcy, Czechosłowacja — starają się w interesie swego rolnictwa i przemysłu przy pomocy wyższej celi lub innych zarządzeń administracyjnych ograniczyć dowóz polskich towarów, z drugiej zaś strony — przeprowadzana w ostatnich 2 latach intensywna standaryzacja oraz podniesienie się jakości polskich produktów takich, jak np. bekony czy masło, wpłynęła na coraz chętniejsze zaopatrywanie się konsumentów angielskich w polskie produkty.

Polski eksport do Wielkiej Brytanji nie ma właściwie obfitej nomenklatury towarowej. Opiera się ona głównie na grupie żywnościowej i półfabrykatów, przyczem jednakże wzrasta udział grupy żywnościowej. Opierając się na statystyce przywózowej angielskiej, która wprawdzie nie podaje całej nomenklatury naszego wywozu do Anglii, ale za to bliższa jest liczbom rzeczywistym, jako statystyka odbiorców, w roku 1929 poszczególne artykuły naszego wywozu do Wielkiej Brytanji wykazują następujące kwoty (w tys. £):

Bekony	1.330
Szynki	170
Cukier nierafinowany	616
Jaja	1.240
Masło	480
Drzewo tarte	780
Czynki i wyroby	277
Dyktwy	220
Parafina i wazelina	277
Przędza wełniana	236

Odmienne niż wywóz z Polski do W. Brytanji, wywóz z Wielkiej Brytanji do Polski jest bardzo zróżniczkowany; 75% eksportu do Polski wyczerpują jednakowoż następujące artykuły: wyroby włókiennicze, maszyny, śledzie, towary kolonialne, ruda żelazna i wyroby metalowe. W liczbach ogólnych eksport ten mniej więcej stale spada, mimo że produkty angielskie, wobec swego wysokiego standardu, uważane są w Polsce za doskonałe. Przyczyną jednakowoż stosunkowo małej konsumpcji jest fakt, że towary brytyjskie są dla przeciętnego nabywcy zbyt drogie.

Saldo bilansu handlowego Wielkiej Brytanji jest od szeregu lat bierne, jak to wykazują następujące liczby (w £):

	1928	1929	1930
Import	1,195,598.413	1,220,765.300	1,044,840.194
Eksport	723,579.089	729,349.322	570,552.946
Deficyt	472,029.344	491,415.978	474,287.248

Bierność bilansu handlowego jest, jak widzimy, stała i ciąży bardzo poważnie na całokształcie bilansu płatniczego. Utrwalenie się tego stanu rzeczy kazało więc ekonomistom angielskim i Rządowi szukać wyjścia z trudnej sytuacji, zwłaszcza w obliczu światowego kryzysu. Pierwotną koncepcją było zwiększenie eksportu do krajów imperjalnych, które to rynki w czasie wojny światowej w poważnej mierze zostały Anglii odebrane przez konkurencję. Spodziewano się, jak już wspomniano na wstępie, po konferencji imperjalnej jakichś zasadniczych posunięć w tym kierunku. Jednakowoż realizacja tych planów natrafiła na 2 przeszkody. Z jednej strony — rozbudowane lub rozbudowujące się przemysły dominjów nie były skłonne iść na zbyt wielkie ustępstwa, albowiem import angielski nie bardzo jest im na rękę, z drugiej zaś strony — osiągnięcie zamierzonych rezultatów było możliwe tylko przez wprowadzenie w Anglii celi w stosunku do przywozu z wszystkich krajów z wyjątkiem wchodzących w skład Imperjum. Na takie jednakowoż posunięcie nie mógł się Rząd Mac Donalda zdecydować — i wobec

tego musiał szukać oparcia w handlu z Europą Środkową. Stąd zjawiała się koncepcja układów taryfowych z poszczególnymi krajami.

Nie jest jeszcze w tej chwili wiadome, jak ustosunkują się poszczególne zainteresowane kraje do propozycji angielskich. Najbardziej skomplikowanym problemem będzie niewątpliwie sprawa klauzuli największego uprzywilejowania. Klauzula ta bowiem pozwoliłaby korzystać ze zniżek celnych, udzielonych ewentualnie Anglii, również wszystkim innym krajom, z nią konkurującym, obniżając z jednej strony wartość tych zniżek dla Anglii, z drugiej strony zwiększając niebezpieczeństwo zbytniego importu artykułów, objętych propozycjami angielskimi. W każdym razie wydaje się być rzeczą prawdopodobną, iż inicjatywa Wielkiej Brytanji, w wypadku choćby częściowej realizacji, przyczynić się powinna do postawienia na bardziej realnej płaszczyźnie koncepcji układów regionalnych w Europie.

Dr. Z. P.

BILANS HANDLOWY W STYCZNIU 1931 R. — Bilans handlu zagranicznego Rzeczypospolitej Polskiej (łącznie z W. M. Gdańskiem) w styczniu 1931 r. wykazał w przywozie 278.276 t towarów wartości £ 153.448 tys., w wywozie zaś 1.417.507 t towarów wartości £ 152.492 tys. W porównaniu do grudnia zmniejszył się przywóz w wadze o 7.396 t, w wartości o £ 5.459 tys., w wywozie zaś w wadze o 242.529 t, w wartości o £ 30.686 tys. Następnym silnym zmniejszeniem wywozu było saldo ujemne bilansu handlu zagranicznego w styczniu 1931 r., wynoszące £ 956 tys.

Ogólne zmiany przywozu w styczniu w porównaniu do grudnia wyraziły się w zmniejszeniu przywozu artykułów spożywczych (o £ 20 miljn.), surowców i wytworów włókienniczych (o £ 1'6 miljn.), maszyn i aparatów (o £ 1'8 miljn.), miedzi i wyrobów z miedzi (o £ 1'6 miljn.), jak również wyrobów ceramicznych (o £ 1'9 miljn.), przeważnie równoczesnym wzrostem przywozu nawozów sztucznych (o £ 2'1 miljn.).

W wywozie silnie zaznaczyło się zmniejszenie pozycji artykułów spożywczych, szczególnie sezonowych (o £ 6'2 miljn.), następnie trzody chlewnej (o £ 6'1 miljn.), oraz pozostające w związku z wygaśnięciem umowy drzewnej polsko-niemieckiej zmniejszenie wywozu drzewa (o £ 9'9 miljn.), węgla (o £ 2'2 miljn.), wytworów hutniczych i walcowniczych (o £ 6'7 miljn.). Wzrósł natomiast wywóz skór i futer surowych (o £ 2'3 miljn.) oraz nawozów sztucznych (o £ 1'3 miljn.).

W wywozie artykuły spożywcze, przy ogólnej niższej w porównaniu do grudnia (o £ 6'2 miljn.), wykazują najpoważniejsze zmiany niżkowe na artykułach sezonowych, a więc na zbożach, zwłaszcza pszenicy (o £ 1'3 miljn.), żytciej (o £ 0'8 miljn.), jęczmieniu (o £ 0'7 miljn.).

Następnie zmniejszył się wywóz cukru (o £ 2'3 miljn.), jaj (o £ 1'7 miljn.), pasz (o £ 1'4 miljn.), a ze strączkowych grochu (o £ 0'2 miljn.) oraz fasoli (o £ 0'3 miljn.). Zaznaczyć, wreszcie, należy zmniejszenie się wywozu przetworów ziemniaczanych, jak: mąki i krochmalu ziemniaczanego (o £ 0'7 miljn.) oraz płatków ziemniaczanych (o £ 0'1 miljn.).

Zwiększenie wykazuje jedynie wywóz mąki żytniej (o £ 0'7 miljn.), a z produktów hodowlanych: bekony (o £ 1'3 miljn.), wędliny oraz szynki (o £ 0'8 miljn.), a, wreszcie, masło (o £ 0'5 miljn.).

Wywóz zwierząt żywych wykazuje w styczniu niżkę w porównaniu do grudnia, najpoważniejszą na trzodzie chlewnej (o £ 6'1 miljn.), następnie na gęsiach (o £ 0'4 miljn.), przy jednoczesnej wyższej wywozu koni (o £ 0'4 miljn.) oraz bydła rogatego (o £ 0'2 miljn.). Wywóz koni staje się w ostatnich miesiącach dość ożywiony.

W produktach zwierzęcych zaznaczył się w styczniu wzmożony wywóz skór surowych (o £ 1'7 miljn.), jak również futer surowych (o £ 0'6 miljn.).

T O W A R Y	P R Z Y W Ó Z						W Y W Ó Z						
	Styczeń		Przeciętnie mies.		Styczeń		Styczeń		Przeciętnie mies.		Styczeń		
	1931	1930	1929	1931	1930	1929	1931	1930	1929	1931	1930	1929	
	T o n n y			Tysiące złotych			T o n n y			Tysiące złotych			
OGÓLEM:	278.276	297.585	423.985	158.44	187.164	259.245	OGÓLEM:	1.417.507	1.576.844	1.753.159	152.492	202.770	234.446
Artykuły spożywcze	27.521	30.711	37.115	25.185	29.780	37.802	Artykuły spożywcze	121.957	158.814	126.238	41.739	61.578	65.884
w tem:							w tem:						
pszenica	334	686	2.704	84	257	1.185	pszenica	3.545	4.752	161	766	1.326	71
kukurydza	760	1.491	301	138	342	561	żyto	12.518	31.911	16.699	1.903	5.918	4.922
ryż	35	4.446	4.694	21	2.132	2.548	jęczmień	12.820	18.070	20.356	2.430	4.165	6.827
śliwki	1.184	631	777	1.223	693	830	owies	271	4.775	3.135	48	901	906
cytryny i pomarańcze	2.413	1.445	1.344	1.305	962	1.069	mąka pszenna	2.319	1.634	261	882	653	178
orzechy i migdały	171	222	232	403	503	610	" żytnia	8.723	2.634	198	2.026	687	86
korzenie	187	165	177	475	578	910	groch	1.440	2.839	2.907	524	1.136	1.696
herbata	180	171	183	1.347	1.285	1.492	fasola	1.435	1.596	2.613	677	846	1.922
kakao	554	508	510	945	1.056	1.300	przetwory ziemniaczane	4.253	2.326	1.488	846	625	519
kawa	595	657	675	1.783	2.204	3.063	cukier	20.329	32.915	24.820	5.087	11.509	11.131
ryby świeże, solone i mrożone	635	455	352	1.051	765	715	mięso świeże, solone, mrożone	7.212	3.686	2.390	13.356	9.145	7.357
śledzie	6.941	7.393	8.301	4.083	4.346	4.716	w tem:						
tłuszcze jadalne zwierz. i roślin.	2.334	1.249	1.742	2.718	1.792	2.776	bekony	3.854	2.032	1.004	7.900	5.960	3.818
wino	387	323	393	679	621	822	wędliny i szynki	626	287	144	2.105	897	533
tytoń	1.393	1.605	1.374	4.620	5.051	4.323	masło	760	1.010	1.257	3.687	4.930	7.339
pasza	4.659	2.755	4.223	485	671	1.446	jajła	803	4.593	4.458	2.416	11.236	11.875
Zwierzęta żywe (szł.)	4.122	7.686	23.254	204	270	411	chmiel	142	173	216	166	217	609
Produkty zwierzęce	2.848	2.694	2.677	11.587	16.575	19.720	spirytus	63	348	462	34	313	484
w tem:							parza	15.005	24.440	24.689	1.190	3.652	5.409
skóry surowe	1.900	1.713	1.246	3.797	3.881	3.536	Zwierzęta (szł.)	115.780	229.907	245.806	10.670	15.855	18.748
futry	323	235	266	2.378	2.488	2.964	w tem:						
skóry wyprawione	119	217	320	3.072	5.255	7.136	konie	4.660	4.268	1.758	1.021	1.139	609
futry	5	17	23	577	2.194	2.922	bydło rogate	3.389	3.371	2.454	1.804	1.853	1.343
obuwie skórzane	14	28	24	637	1.362	1.191	trzoda chlewna	47.27	60.076	80.002	7.482	11.562	15.432
Mat. i wyr. z drzewa	4.276	4.225	4.623	1.639	1.534	2.176	gęsi	31.727	117.158	122.842	285	960	1.199
Rośliny i nasiona	1.850	2.723	3.482	1.466	2.142	3.154	Produkty zwierz.	1.646	1.855	1.550	5.024	4.949	4.737
w tem:							w tem:						
nasiona oleiste	2.262	1.988	2.362	556	1.113	1.624	skóry surowe	1.156	850	435	2.587	2.286	1.461
Materiały budowlane i wyr. ceramiczne	81.842	88.381	107.848	3.450	4.790	6.452	futry	128	73	48	865	621	867
Szkło i wyroby szklane	457	654	897	747	959	1.238	włosie i szeczcina	36	51	61	291	426	546
Paliwo, asfalt, ropa i pochodne	12.348	14.853	27.692	1.042	1.066	1.744	puch i pierze	77	120	171	817	863	1.068
Gumelastyka	448	478	578	2.911	3.801	4.175	Mat. i wyr. drzewne	142.533	233.610	312.151	18.152	29.019	40.162
w tem:							w tem:						
kaucuk i gutaperka	253	259	337	634	888	1.315	papierówka	25.229	56.633	97.668	1.256	3.296	6.541
gumelastyka miękka	16	20	26	274	354	437	kopalniaki i okrągłaki	16.881	26.738	34.636	782	1.306	1.909
opony i detki automob.	137	165	174	1.146	1.448	1.629	kłody, kloce i łożycze	8.577	24.561	43.075	800	2.601	4.716
obuwie z kauczuku	35	30	37	757	566	718	bale, deski i taty	69.822	83.030	81.976	10.451	14.029	16.872
Chemikalia	26.472	44.543	75.974	16.978	20.644	27.755	podkłady kolejowe	6.014	15.673	18.215	898	2.254	2.881
w tem:							meble wszelkie	310	459	612	701	1.080	1.330
fosforyty	8.390	12.742	18.667	565	630	964	fornalery i wyroby	2.567	2.434	3.056	1.897	1.784	2.476
sole potasowe	3.677	2.036	9.338	715	436	1.485	Rośliny i nasiona	0.981	6.745	9.290	5.933	4.522	6.753
saletra chilijska	265	2.462	6.600	112	1.041	2.951	w tem:						
" wapieniowa (norw.)	2	4.033	4.009	0	1.604	1.509	nasiona roślin pastew.	3.886	4.298	5.345	2.685	2.479	3.843
żużle Thomasa	3.357	11.134	23.093	363	1.179	2.855	" buraków cukr.	1.143	545	410	1.607	860	607
oleje roślinne techn.	2.825	2.396	2.609	3.514	3.893	3.893	" roślin oleistych	1.025	1.106	2.590	614	761	1.902
tłuszcze zwierzęce	1.199	1.496	1.627	1.418	2.185	2.596	Materiały budowlane, wyroby ceramiczne, minerały i szkło	21.806	30.304	55.355	889	1.335	1.476
garbniki	1.498	1.767	1.446	1.416	1.562	1.334	w tem:						
środki lecznicze	87	93	137	1.678	1.144	1.200	cement	2.276	5.985	7.046	166	437	527
kosmetyki i pachnidła	38	29	30	790	861	831	Paliwo, ropa i pochodne	1.080.614	1.072.230	1.104.430	31.307	33.974	38.910
Farby, barwniki i lakiery	453	613	786	1.327	1.597	1.978	w tem:						
Różne przetwory chemiczne	406	389	456	1.424	1.508	1.589	węgiel	1.030.884	1.041.451	1.161.150	27.028	27.908	32.033
Rudy, metale i wyroby z metali	102.852	88.974	138.178	17.354	20.987	30.910	koks	18.605	16.378	12.488	799	687	526
w tem:							ropa i pochodne	9.497	12.138	18.888	2.963	4.386	5.943
rudy żelazne i mangan.	53.542	33.770	90.188	3.374	2.058	3.720	w tem:						
rudy cynkowe	15.159	17.307	16.395	1.918	2.898	4.113	nafta	905	1.846	4.231	136	396	845
stare żelastwo (szmelc)	25.810	87.814	43.037	2.954	3.558	6.375	oleje pędne	3.537	2.637	4.750	512	377	716
szyny, żelazo i stal	2.198	3.101	4.272	696	947	1.431	oleje smarowe	770	2.871	3.338	280	833	855
blacha żelazna i stalowe	7.9	1.116	1.150	489	799	893	benzyna	2.873	2.806	4.236	1.049	1.86	1.252
druć żelazna i stalowe	469	435	348	509	549	743	parafina	1.412	1.978	2.333	986	1.694	2.275
narzędzia rzemieśln.	57	76	125	543	684	962	Gumelastyka	38	123	103	248	1.162	869
miedź, stopy miedzi i wyroby	642	820	1.135	2.449	3.340	5.104	w tem:						
cyna i wyroby	45	68	71	242	463	647	obuwie gumowe	27	117	98	216	1.149	844
Maszyny i aparaty	2.006	2.697	5.910	10.973	14.268	25.031	Chemikalia	18.048	17.284	13.064	5.080	5.143	5.015
w tem:							w tem:						
silniki	163	277	573	957	1.204	2.356	nawozy sztuczne	11.509	10.929	5.881	2.525	2.340	1.355
maszyny elektryczne	185	204	354	1.635	1.696	2.597	benzol	1.773	1.343	1.250	1.010	734	748
obrabiarki do drzewa i metali	100	206	506	587	884	2.269	Metale i wyroby z metali	40.547	50.984	35.179	18.584	28.433	26.979
maszyny włókiennicze	239	275	696	1.258	1.822	4.208	w tem:						
kotły i aparaty	300	344	703	1.167	1.793	3.043	szyny, żelazo i stal	18.809	22.732	8.963	5.547	6.980	2.967
przyrządy i mat. elektrot.	551	633	991	7.920	5.925	8.056	wzselkia	5.423	7.509	4.129	2.184	3.077	2.201
Środki komunikacji	455	798	1.378	4.110	5.852	9.585	blacha żel. i stalowa	3.256	4.468	5.570	2.469	3.421	3.778
w tem:							rury	1.715	1.269	1.288	1.211	1.044	1.301
samochody	321	564	992	2.090	3.579	5.918	ołów	8.337	11.668	11.697	4.944	8.785	12.629
kołowce	120	152	201	826	992	1.297	cynk	932	1.063	1.182	665	1.045	1.595
Papier i wyr. z papieru	3.662	6.200	6.451	2.887	4.588	6.089	blacha cynkowa	182	292	483	647	930	1.308
Książki, pisma i obrazy	236	229	252	1.816	1.455	1.707	Maszyny i aparaty	90	82	83	217	127	157
Mater. i wyroby włóki													

Wygaśnięcie umowy drzewnej polsko niemieckiej zaznaczyło się silnie w wywozie drzewa, wykazującym zmniejszenie (o zł 99 miljn.) w porównaniu do grudnia, w którym to miesiącu jednak wywóz był szczególnie wzmożony.

Zmniejszenie odbiło się szczególnie na drzewie tartem, zwłaszcza na balach i deskach (o zł 6·8 miljn.). Ponadto zmniejszył się wywóz papierówki (o zł 3·5 miljn.), jak również kopalniaków (o zł 0·5 miljn.), kłód, kłoców i dłużyc (o zł 0·6 miljn.), podkładów kolejowych, (o zł 0·4 miljn.), a z wyrobów z drzewa wywóz wyrobów bednarskich (o zł 0·2 miljn.), mebli wszelkich (o zł 0·2 miljn.).

Zwiększył się jedynie wywóz fornierów klejonych (o zł 0·7 miljn.).

Zmiany w wywozie nasion wyrażają się w zmniejszeniu wywozu nasion oleistych (o 0·6 miljn.), przy zwiększeniu się nasion buraków cukrowych (o zł 0·4 miljn.) oraz roślin pastewnych (o zł 0·1 miljn.).

Paliwo wykazuje zmniejszenie w dziale węgla (o zł 2·4 miljn.); z produktów naftowych zaś: olejów smarowych (o zł 0·2 miljn.), parafiny (o zł 1·0 miljn.), przy zwiększonym wywozie olejów pędnych (o zł 0·2 miljn.), benzyny (o zł 0·4 miljn.).

Zmniejszył się w styczniu wywóz obuwia z kauczuku i kaloszy (o zł 1·1 miljn.), natomiast wywóz chemikalij wykazuje w styczniu ożywienie, wyrażające się wzmożeniem wywozu nawozów sztucznych (o zł 1·3 miljn.), a nadto benzolu (o zł 0·3 miljn.) oraz kwasu siarkowego (o zł 0·1 miljn.).

Znaczne zmniejszenie wykazuje wywóz wytworów hutniczych i walcowniczych (o zł 7·8 miljn.). Spadł zwłaszcza wywóz szyn, żelaza i stali wszelkiej (o zł 4·5 miljn.), jak również blachy żelaznej i stalowej (o zł 1·1 miljn.), a nadto rur (o zł 0·9 miljn.), cynku (o zł 1·1 miljn.), blachy cynkowej (o zł 0·2 miljn.), wzrósł jedynie wywóz ołowiu (o zł 0·8 miljn.).

Pewne ożywienie wykazuje wywóz papieru.

W materiałach i wyrobach włóknistych zmniejszenie zaznaczyło się w wywozie przędzy wełnianej (o zł 0·9 miljn.), zwiększył się natomiast wywóz tkanin wełnianych (o zł 0·1 miljn.) oraz tkanin jedwabnych (o zł 0·6 miljn.), wywożonych przeważnie do barwienia.

Przywóz w styczniu mniejszy jest od przeciętnego miesięcznego przywozu w 1930 r. o zł 34 miljn., a o zł 106 miljn. od przeciętnej z 1929 r. Jest to zatem przywóz, sprowadzony z wielu przyczyn do najniezbędniejszego minimum. Stąd zmiany jego, porównywane z miesiąca na miesiąc, noszą często charakter przypadkowy, nie pozwalający na wyciąganie wniosków o tendencjach stałych.

W artykułach spożywczych, wykazujących w styczniu zniżkę ogólną (o zł 20 miljn.), najpoważniejszą pozycję wzrostu wykazuje tytoń (o zł 1·2 miljn.), następnie tłuszcze jadalne roślinne (o zł 0·9 miljn.). Zmniejszył się (po świętach) przywóz orzechów i migdałów (o zł 0·3 miljn.) a następnie herbaty (o zł 0·3 miljn.), kawy (o zł 0·3 miljn.), a wreszcie, śledzi (o zł 0·9 miljn.).

W produktach zwierzęcych wzrósł przywóz futer surowych (o zł 1·4 miljn.) oraz skór wyprawionych (o zł 0·5 miljn.), natomiast spadł przywóz futer wyprawionych (o zł 0·6 miljn.), a nadto obuwia skózanego (o zł 0·7 miljn.).

W przywozie nasion mamy do zanotowania zmniejszenie przywozu nasion oleistych (o zł 0·5 miljn.).

Znacznie zmniejszył się przywóz obuwia z kauczuku — kaloszy (o zł 1·1 miljn.). Ponadto w przemyśle gumowym widzimy zmniejszenie przywozu surowca, t. j. kauczuku (o zł 0·1 miljn.). Wzrósł natomiast przywóz opon i dętek automobilowych (o zł 0·5 miljn.).

Zaznaczyło się w styczniu zapoczątkowanie sezonowego ożywienia przywozu nawozów sztucznych, których przywóz zwiększył się (o zł 2·1 miljn.).

Tak więc wzrósł przywóz fosforytów (o zł 0·4 miljn.), soli potasowych (o zł 0·4 miljn.), żużli Thomasa (o zł 0·3 miljn.),

a wreszcie, saletry chilijskiej (o zł 0·1 miljn.). Zwiększenie przywozu, oczekiwane w nawozach sztucznych, może w najbliższych miesiącach wyrzucić pewien wpływ na kształtowanie się bilansu handlu zagranicznego.

Z pozostałych chemikalij, zwłaszcza przetworów chemicznych, zanotować należy w styczniu silny wzrost przywozu środków leczniczych (o zł 1·0 miljn.), a nadto olejów roślinnych technicznych (o zł 0·8 miljn.).

Zmniejszył się przywóz tłuszczów zwierzęcych technicznych, (o zł 0·5 miljn.), a nadto garbników (o zł 0·4 miljn.).

W surowcach hutniczych zanotować należy wzrost przywozu rud żelaza (o zł 0·8 miljn.), ponadto zaś, w mniejszym stopniu żelastwa (o zł 0·1 miljn.) oraz surowca żelaza (o zł 0·1 miljn.).

Zmniejszył się natomiast przywóz miedzi i wyrobów z miedzi (o zł 1·6 miljn.), blachy żelaznej i stalowej (o zł 0·2 miljn.), drutu żelaznego i stalowego (o zł 0·1 miljn.), rur (o zł 0·1 miljn.) i aluminium (o zł 0·2 miljn.).

W maszynach i aparatach nastąpiło zmniejszenie przywozu kotłów, aparatów oraz części do ogrzewania (o zł 0·9 miljn.), maszyn włókienniczych (o zł 0·6 miljn.) oraz maszyn rolniczych (o zł 0·2 miljn.). Zwiększył się natomiast przywóz maszyn elektrycznych (o zł 0·2 miljn.) i silników (o zł 0·1 miljn.).

W przyrządach, przewodnikach i materiałach elektrotechnicznych zwiększył się znacznie przywóz aparatów telefonicznych (o zł 2·0 miljn.) przy równoczesnym zmniejszeniu przywozu transformatorów (o zł 0·3 miljn.), żarówek (o zł 0·1 miljn.) oraz kabli elektrycznych (o zł 0·2 miljn.).

Przywóz środków komunikacyjnych wykazuje zmniejszenie (o zł 0·8 miljn.), na które składa się spadek przywozu samochodów (o zł 0·4 miljn.) i kołowców (o zł 0·4 miljn.).

W materiałach i wyrobach włóknistych zmniejszył się przywóz bawełny (o zł 2·0 miljn.), jak również przędzy bawełnianej (o zł 1·2 miljn.) oraz tkanin bawełnianych (o zł 0·4 miljn.), a wreszcie, również tkanin wełnianych (o zł 0·4 miljn.). Wzrósł natomiast przywóz juty (o zł 0·5 miljn.) oraz wełny (o zł 2·4 miljn.).

Zwiększył się wreszcie przywóz instrumentów, przyborów szkolnych, pomocy naukowych i aparatów precyzyjnych (o zł 0·5 miljn.). Pozostałe grupy towarów przywozu jakoteż wywozu nie wykazują poważniejszych zmian w porównaniu do poprzedniego miesiąca.

W. St.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA, DONIESIENIE WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTW, ORGANIZACYJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DEPEZ „PATA” I „AGENCIJ WSCHODNIEJ” I T. D.

ZIEMIOPŁODY

RUCH CEN ZBÓŻ

w okresie od 16 do 28 lutego 1931 r.

(za kwintal)

	16—22 II		23—28 II		Różnica w %/o-ach cen z 23—28 II w stos. do cen z 16—22 II
	zł	\$	zł	\$	
Pszemica					
Warszawa . . .	24·47	2·75	26·12½	2·93	+ 6·7
Poznań . . .	22·17	2·49	22·92	2·57½	+ 3·3
Lwów . . .	22·70	2·55	22·50	2·52½	— 0·8
Średnia giełd krajowych	23·11	2·59½	23·84½	2·68	+ 3·1
Żyto					
Warszawa . . .	18·12½	2·03½	18·34	2·06	+ 1·1
Poznań . . .	17·16	1·92½	18·37	2·06	+ 7·0
Lwów . . .	17·25	1·93½	17·25	1·93½	—
Średnia giełd krajowych	17·51	1·96½	17·98½	2·01½	+ 2·7

O w i e s					
Warszawa .	19'25	2'16	19'47	2'18½	+ 1'1
Poznań . .	18'00	2'02	18'00	2'02	—
Lwów . . .	19'85	2'23	20'00	2'24½	+ 0'7
Średnia giełd krajowych	19'03	2'13½	19'15½	2'15	+ 0'6
Jęczmień browarowy					
Warszawa .	24'12½	2'71	24'25	2'72	+ 0'5
Poznań . .	25'00	2'81	24'67	2'77	— 1'3
Lwów . . .	—	—	—	—	—
Średnia giełd krajowych	—	—	—	—	—
Jęczmień zwykły					
Warszawa .	18'00	2'02	18'00	2'02	—
Poznań . .	19'56	2'19½	20'04	2'25	+ 2'4
Lwów . . .	—	—	—	—	—
Średnia giełd krajowych	—	—	—	—	—

NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres od 23 do 28 lutego 1931 r.

WARSZAWA. — W okresie sprawozdawczym miała miejsce dalsza, również dość znaczna poprawa ceny pszenicy; poza tem większość pozostałych zbóż chlebowych wykazuje w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego zwykłą cen, przeważnie niewielką. obroty niewielkie. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 26'00 — 27'00 (25'00 — 25'50), żyto 18'50 — 19'00 (17'75 — 18'50), jęczmień brow. 24'00 — 25'00 (23'50 — 24'50), — przemiałowy 17'50 — 18'50 (17'50 — 18'50), owies jednolity 20'00 — 21'00 (19'50 — 20'50). — zbierany 18'00 — 19'00 (18'00 — 19'00), otręby pszenne szale 16'00 — 17'00 (15'00 — 16'00). — pszenne średnie 15'00 — 16'00 (12'50 — 14'50), — żytnie 12'50 — 13'00 (11'50 — 12'00).

— Dla maki pszennej nadal tendencja mocna, ceny poprawiły się. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa (jak wyżej): mąka pszenna luksusowa 52'00 — 62'00 (50'00 — 60'00), — pszenna 4'0 42'00 — 52'00 (40'00 — 50'00), — żytnia (typ przepisowy) 33'00 — 34'00 (32'00 — 34'00).

— Dla kasz i grochów zainteresowanie niewielkie. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco stacja załadowania (rozpiętość cen zależna od gatunku i odległości): kasza jęczmienna I gat. 32'00, — II gat. 30'00, — perłowa A 54'00, kasza gryczana palona cała 56'00, — łamana 52'00, — biała cała 60'00, — łamana 53'00, — krakowski „0” i „1” 77'00, — „00” 84'00, — „000” 90'00, — „0000” 99'00, kasza jaglana I gat. 70'00, — II gat. 55'00, groch Wiktorja I gat. 34'00, — II gat. 29'00, groch polny I gat. 28'00 — 34'00, fasola biała 38'00 — 40'00, — cukrowa 45'00.

POZNAŃ. — Na rynku zbóż chlebowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja nieco mocniejsza; poprawiły się, przeważnie w niewielkim stopniu, ceny pszenicy, żyta, jęczmienia przemiałowego oraz maki i otrąb pszennych i żytnich. W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego notowano następujące ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 22'50 — 23'00 (22'00 — 22'50), żyto 18'00 — 18'35 (17'25 — 17'50), jęczmień brow. 24'00 — 25'00 (24'00 — 26'00), — przemiałowy 19'75 — 20'75 (19'25 — 20'25), owies 17'50 — 18'50 (17'50 — 18'50), mąka pszenna 65% -owa wraz z workiem 36'50 — 39'50 (36'00 — 39'00), — żytnia 65% -owa wraz z workiem stand. 27'00 — 28'00 (27'50), otręby pszenne grube 15'00 — 16'00 (14'00 — 15'00), — pszenne średnie 13'75 — 14'75 (12'75 — 13'75), — żytnie 12'75 — 13'75 (12'00 — 13'00).

KRAKÓW. — Dla zbóż chlebowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja mocniejsza przy ograniczonym zaopiarowaniu; w porównaniu z notowaniami tygodnia poprzedniego większość cen wykazuje poprawę. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Kraków (jak wyżej): pszenica dworska czerwona stand. 26'00 — 27'00 (25'00 — 26'00), — biała stand. 25'50 — 26'00 (24'00 — 24'50), — targowa stand. 24'00 — 25'00 (23'50 — 24'00), żyto dworskie stand. 18'75 — 19'00 (18'00 — 18'50), — targowe stand. 18'50 — 18'75 (17'50 — 18'00), jęczmień brow. 26'00 — 27'00 (26'00 — 27'00), — przemiałowy stand. 19'00 — 20'00 (19'00 — 20'00), — owies dworski stand. 22'00 — 23'00 (21'00 — 22'00), — targowy stand. 21'00 — 22'00 (20'00 — 21'00), mąka pszenna 65% -owa 42'00 — 43'00 (40'50 — 41'50), — żytnia typowa 32'00 — 33'00 (31'00 — 32'00), otręby pszenne 15'00 — 15'50 (15'00 — 15'50), — żytnie 14'00 — 14'50 (14'00 — 14'50).

LWÓW. — Ceny pszenicy i żyta kształtowały się w okresie sprawozdawczym zwyklowo. obroty ograniczone. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Lwów (jak wyżej): pszenica dworska 23'50 — 24'00 (22'50 — 23'00), żyto małopolskie jednolite 17'75 — 18'00 (17'50 — 17'75), — zbiorowa 16'75 — 17'00 (16'50 — 16'75).

WILNO. — Przy tendencji spokojnej ceny nie wykazują niemal różnic w porównaniu z okresem poprzednim. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg franco stacja Wilno (jak wyżej): pszenica 22'00 — 23'00 (22'00 — 24'00), żyto 15'00 — 16'00 (15'00 — 16'00), jęczmień brow. 19'00 — 21'00 (19'00 — 21'00), — przemiałowy 16'00 — 17'00 (15'00 — 17'00), owies 16'00 — 18'00 (16'00 — 18'00), otręby pszenne 15'00 — 16'00 (15'00 — 16'00), — żytnie 12'00 — 13'00 (12'00), makuchy lniane 27'00 — 28'00 (27'00 — 28'00), — słonecznikowe 21'00 — 22'00 (21'00 — 22'00).

GDAŃSK. — Usposobienie spokojne. Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica (zależnie od gatunku) 12'75 — 15'00 (14'50 — 15'25), żyto 11'25 (11'10), jęczmień pastwowy 11'50 — 12'25 (11'50 — 12'25), — owies 12'00 — 13'00 (11'25 — 12'50), otręby pszenne grube 10'00 — 10'25 (10'00 — 10'25), — żytnie 8'50 — 9'00 (8'00 — 8'50).

PASZA

WARSZAWA. — Dla makuchów usposobienie utrzymywane, dla siana nieco słabsze. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: siano koniczynowe świeże 16'00 — 17'00, — zwykłe, średnie gat. 11'00 — 12'00, słoma prosta (przeważnie żytnia) 7'00 — 8'00; franco wagon stacja załadowania: siano I gat. 8'00 — 8'50, słoma prasowana 3'80 — 4'20; parytet wagon Warszawa: makuchy lniane 28'00 — 29'00, — rzepakowe 19'00 — 20'00, otręby pszenne 15'00 — 16'00, — żytnie 12'50 — 13'00; franco skład Warszawa: mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50% białka i tłuszczu w workach brutto za netto 37'00 — 38'00, kuch sojowy śrutowy 46% w workach brutto 37'00 — 38'00, kuchy słonecznikowe w taflach 26'50 — 27'50, — mielone 27'50 — 28'50, — rzepakowe 21'50 — 22'50, — mielone 22'50 — 23'50, — lniane w taflach 33'00 — 34'00, — mielone 34'00 — 35'00.

LWÓW. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco Podwołoczyska: siano słodkie krajowe prasowane 7'00 — 8'00, słoma prasowana 4'50 — 5'00, makuchy lniane 26'00 — 27'00.

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Poznań: siano zwykłe luzem 7'10 — 7'50, — prasowane 7'80 — 8'50, słoma prasowana 2'50 — 2'90, otręby pszenne grube 15'00 — 16'00, — pszenne średnie 13'75 — 14'75, — żytnie 12'75 — 13'75.

CHMIEL

LUBLIN. — W związku ze słabszą wskutek zwiększonej podaży tendencją na rynkach zagranicznych ceny niżkowały. obroty ograniczone. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 50 kg: chmiel średnie gatunki 35'00 — 55'00, — gatunki późniejsze 25'00 — 30'00.

LEN I KONOPIE

LUBLIN. — Tendencja słaba, ceny niżkowały. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg loco granica: len czesany gat. „0” 1'70 — 1'80, — gat. „I” 1'45 — 1'55, — gat. „II” 1'10, pakuchy lniane gat. „0” 0'85 — 0'95, — gat. „I” 0'65, — gat. „II” 0'45; w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco stacja Lublin: konopie czesane I gat. 18'00 — 19'00, — II gat. 15'00 — 16'00, — nieczesane I gat. 11'00 — 12'00, — II gat. 7'00 — 8'00, pakuchy konopne I gat. 6'00 — 7'00.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 sztukę worki do zboża o pojemności 100 kg 2'75 — 3'15, worki jutowe najwyższego gatunku 3'80, worki czyste lniane o pojemności 100 kg 7'40, postronki do chomąt „Sisal” za 1 kg 3'00.

WARZYWA

WARSZAWA. — Notowania Hurtowego Targu Warzywnego — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: brukiew 7'00 — 8'00, buraki 12'00 — 14'00, cebula twarda I gat. 50'00 — 52'00, — II gat. 40'00 — 44'00, kapusta biała 6'00 — 7'00, brukselka 8'00 — 10'00, kapusta czerwona 8'00 — 10'00, pietruszka 54'00 — 60'00, marchew 14'00 — 16'00, selery 54'00 — 60'00, szpinak 120'00 — 150'00, ziemniaki jadalne (transport wozowy) 8'00 — 10'00; za 1 kg: chrzan 1'50 —

2'00, za 100 sztuk względnie pęczków: kapusta biała 12'00 — 18'00, — włoska 20'00 — 24'00, pory 60'00 — 70'00, sałata 50'00 — 90'00.

NASIONA

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Poznań: rzepak 38'00 — 40'00, gorczyca 42'00 — 47'00, wyka letnia 28'00 — 31'00, peluska 32'00 — 35'00, groch polny 26'00 — 31'00, groch Wiktorja 24'00 — 28'00, łubin niebieski 19'00 — 21'00, — żółty 29'00 — 32'00, seradela 62'00 — 68'00, koniczyna czerwona 200'00 — 300'00, — biała 270'00 — 370'00, — szwedzka 180'00 — 210'00, — żółta odluszczone 110'00 — 125'00, — żółta w łuskach 57'00 — 65'00, tymotka 80'00 — 100'00, rajgras angielski 95'00 — 110'00, tatarka 25'00 — 27'00.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Lublin: rzepak 43'00 — 45'00, rzepik 45'00 — 48'00, bobik 21'50 — 22'00, wyka 23'00 — 24'50, peluska 34'00 — 34'50, groch Wiktorja 32'00 — 33'00, — Folgera 23'00 — 24'00, łubin niebieski 20'00 — 21'00, seradela 45'00 — 50'00, koniczyna czerwona bez kanianki 225'00 — 300'00, — biała 300'00 — 400'00, przelot 160'00 — 200'00, tymotka 75'00 — 85'00.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa: groch polny jadalny 25'00 — 28'00, — Wiktorja 29'00 — 33'00, koniczyna czerwona bez kanianki o czystości od 60 do 94% 270'00 — 380'00, koniczyna biała bez kanianki o czystości od 60 do 94% 270'00 — 380'00, wyka siewna 29'00 — 34'00, seradela podwójnie czyszczona 58'00 — 62'00, peluska siewna 33'00 — 38'00.

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: koniczyna czerwona 200'00 — 300'00, — biała 250'00 — 360'00, — szwedzka 180'00 — 220'00, — żółta odluszczone 90'00 — 120'00, — w łuskach 45'00 — 60'00, inkarnatka 140'00 — 160'00, przelot 160'00 — 180'00, tymotka 60'00 — 80'00, rajgras krajowy 80'00 — 100'00, seradela 50'00 — 60'00, wyka letnia 28'00 — 32'00, wiczka zimowa 50'00 — 60'00, peluska 26'00 — 30'00, gorczyca 45'00 — 50'00, rzepak zimowy 44'00 — 46'00, rzepak letni 55'00 — 60'00, konopie 55'00 — 65'00, siemię lniane 46'00 — 54'00, proso żółte 40'00 — 42'00, tatarka 22'00 — 24'00, mak biały 80'00 — 100'00, — niebieski 70'00 — 80'00, łubin żółty 20'00 — 25'00, — niebieski 15'00 — 20'00.

LWÓW. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco Podwołoczyska: kukurydza rumuńska 21'00 — 22'00, fasola biała wraz z workiem 28'00 — 30'00, groch polny 18'00 — 20'00, — pół-wiktorja 24'50 — 26'50, bobik 20'00 — 21'00, wyka czarna 22'50 — 23'50, — szara 20'75 — 21'75, siemię lniane wraz z workiem 41'00 — 42'00, łubin niebieski 21'00 — 22'00, rzepak ozimy wraz z workiem 37'25 — 38'25, koniczyna czerwona naturalna wraz z workiem 200'00 — 220'00, mak niebieski wraz z workiem 95'00 — 105'00, — siwy 70'00 — 75'00.

SKÓRY

WARSZAWA. — Podaż skór surowych duża, ceny kształtują się niższkwo. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg loco rzeźnia: skóry bydłecze lżejsze 1'35 — 1'45, — bydłecze cięższe 1'40 — 1'45, skóry cielęcze 2'30 — 2'55; za 1 sztukę: skóry końskie 20'00 — 23'00.

GRUDZIĄDZ. — Tendencja dla skór surowych słaba. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg loco Grudziądz: skóry bydłecze solone ciężkie i średnie 0'80 — 0'90, — lekkie 1'20, — owcze solone krótkowłniste 0'50 — 0'60, — pełnowłniste 0'70 — 0'80; za 1 sztukę: skóry cielęcze rzeźnicze 5'00 — 6'00, — gbskie 3'50 — 4'50, — końskie solone 15'00 — 17'00, kozie solone z młodych kóz 4'00 — 6'00, — z kóz starych 3'00 — 4'00.

WILNO. — Słabsza tendencja dla skór bydłeczych i cielęcych. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg: skóry bydłecze lekkie 1'05 — 1'10, — ciężkie 1'05 — 1'10; za 1 sztukę: skóry cielęcze 5'00 — 6'00, — baranie 5'00 — 6'00, — końskie 22'00 — 23'00.

RYBY

WARSZAWA. — Uspobienie spokojne. Notowano — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg franco Warszawa: karpie żywe 3'30; orientacyjne ceny detaliczne: karpie żywe 3'50 — 3'80, — śnięte 3'00, — rosyjskie mrożone 2'70, liny żywe 4'00, — śnięte 2'00 — 3'00, karasie żywe 5'00, — śnięte 3'00 — 4'00, łososie 12'00 — 13'00, węgorze 8'00 — 9'00, sandacze rosyjskie na lodzie 4'00, — mrożone 3'00, — jeziorowe 4'00, leszcze na lodzie 3'00 — 3'50, sumy krajane 4'00,

szczupaki żywe 5'00, — śnięte 3'00 — 4'00, okonie 2'50, dorsze 2'00, śledzie 0'90, średnica 1'80 — 2'00, drobnica 0'80 — 1'20.

TŁUSZCZE I OLEJE

WILNO. — Usposobienie spokojne. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg (w transakcjach wagonowych): olej lniany netto 1'55, — słonecznikowy netto 1'58, pokost netto 1'65; za 100 kg: siemię lniane czystości 90% 42'00 — 43'00.

GDAŃSK. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg netto franco Gdańsk: szelak orange T. N. 3'90, — lemon 4'95; w $\mathcal{S}$ za 100 kg netto c. i. f. Gdańsk: żywica francuska typ WW 6'05, — HJ 5'10, — AAAA 7'25.

WARSZAWA. — Dla olejów zainteresowanie małe, tendencja zniżkowa. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg bez beczek loco skład Warszawa: olej lniany 1'40 — 1'45, — rzepakowy 1'35 — 1'40, — słonecznikowy 1'60, — sojowy 1'90.

CHEMIKAŁJA

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: dwu węglan sodu 55'00, antychlor w perlektach 81'00, cukier oliwiany biały kryst. 290'00, minium ołow. ang. czyste 220'00, biel oliwiana ang. czysta 188'00, boraks krystaliczny 145'00, — w proszku 145'00, bromek potasu 850'00, bromek sodu 870'00, sól glauberska kryst. 24'00, gliceryna 28° D. A. B. V. 330'00, kalium hypermanganicum 420'00, dwuchromian potasu czysty 260'00, węglan potasu czysty 210'00, vitriol miedzi 98/100° 410'00, naftalina biała w łuskach 83'00, szkło wodne 38/40° 45'00, kwas szczawioowy 220'00, kwas siarczynowy 66 B 30'00, siarczan sodu 60/62° 24'00, kwas azotowy 115'00, kwas winny w krystalikach 1.060'00, — w proszku 1.100'00, sól gorzka 42'00.

WARSZAWA. — Produkty destylacji sosny notowano — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg franco stacja Hajnówka lub Białowieża: terpentyna „Medicinale” 1'55, terpentyna słomkowa 1'10, smoła sosnowa bezwodna 0'38, dziegieć aptekarski 0'48, węgiel sosnowy I 0'10, — II 0'07, karbolineum prawdziwe żywiczne 0'55.

DRZEWO

RYNEK DRZEWNY W STYCZNIU 1931 R. — Depresja na rynku drzewnym nie doznała w miesiącu sprawozdawczym żadnego złagodzenia. Ubytek niemieckiego rynku zbytu po wygaśnięciu przewidywanego nie spowodował żadnych gwałtownych wstrząsów w sytuacji z uwagi na bardzo słaby popyt na drzewo w Niemczech i wzmagającą się ekspansję drzewa tartego na rynki zachodnie w eksporcie przez Gdańsk. Podobnie jednak, jak po wybuchu wojny celnej z Niemcami w 1925 r., to przestawienie się na rynki zachodnie okupione być musi dostosowaniem się do tamtejszych bardzo niskich cen na materiały drzewne, co w konsekwencji deprecjonuje cenę surowca, uzyskiwaną przez własność leśną. Zjawisko to najdotkliwiej daje się odczuwać w okręgach, które nastawione były dotąd przeważnie na zbyty tarcicy w Niemczech i gdzie naskutek tego ceny surowca utrzymywały się na stosunkowo wysokim poziomie. Zwłaszcza Bydgoska, Toruńska i Poznańska Dyrekcje Lasów Państwowych mają dzięki temu do zanotowania poważny spadek cen za surowiec tartaczny.

Większe transakcje dokonywane są niemal wyłącznie na zbyty do Anglii, Francji i innych zachodnich rynków. W oczekiwaniu na możliwość zastosowania w drodze wyjątku ulgowych cel wywozowych na drzewo okrągłe dyskutowane są również możliwości eksportu pewnych partii bloków sosnowych do Niemiec przez lasy państwowe i niektóre firmy prywatne. Nieuregulowanie kwestji cel wywozowych na olszę wpływa hamująco na transakcję olszą, które w latach ubiegłych już o tej porze stawały się aktualne. Zbyt na rynku krajowym nadal jest minimalny, zarówno z powodu ograniczenia konsumpcji, jak też i jako zjawisko sezonowe. Lekka zima nie wpływa dodatnio na ożywienie się zbytu opału, który dotąd jeszcze najmniej stosunkowo ucierpiał na kryzysie zbytu i cen.

Ceny, notowane za transakcje hurtowe loco wagon stacja załadowania przez poszczególne dyrekcje lasów państwowych, przedstawiały się — w $\mathcal{Z}$ za 1 m³ wzgl. 1 mp w miesiącach grudniu i styczniu następująco:

Kłody i dłuższe sosnowe tartaczne:	Grudzień 1930		Styczeń 1931	
	Warszawa	Radom	40'00	40'00
			34'00	34'00

	Siedlce	26'00	28'00
	Wilno	—	—
	Białowieża	29'00	27'30
	Poznań	36'00	36'00
	Bydgoszcz	39'00	34'00
	Toruń	38'00	34'00
Kłody świerk. tartaczne:	Siedlce	22'00	22'00
	Lwów	24'00	23'00
Kłody dębowe:	Łuck	—	155'00
	Białowieża	58'00	58'00
Kopalniaki sosnowe:	Warszawa	24'00	22'00
	Radom	22'00	22'00
	Siedlce	18'00	18'00
	Poznań	—	—
	Bydgoszcz	—	—
	Toruń	—	—
Papierówka okrągła:	Siedlce	18'00	18'00
	Wilno	19'70	—
	Białowieża	18'00	18'00
Szczapy opałowe sosn.:	Warszawa	14'00	14'00
	Radom	13'00	13'00
	Siedlce	9'40	9'40
	Wilno	9'50	—
	Białowieża	13'00	13'00
	Poznań	15'75	15'75
	Bydgoszcz	16'00	16'00
	Toruń	14'00	14'00
Szczapy opał. świerk.:	Lwów	6'50	6'00
Szczapy opał. bukowe:	Lwów	9'50	8'00

LUBLIN. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 m^3 loco wagon: bloki dębowe okorowane na czerwono 40 do 50 cm średnicy w czubie I kl. 100'00 — 120'00, kłocę dębowe tartaczne nieokorowane od 20 cm średnicy w czubie 36'00 — 40'00, kłocę sosnowe tartaczne od 20 do 25 cm średnicy w czubie 20'00 — 25'00, — 25 do 30 cm 25'00 — 30'00, — słupy telegraficzne sosnowe krajowe 30'00 — 33'00, kopalniaki sosnowe 22'00 — 25'00, kantówka sosnowa 45'00 — 50'00, podkłady dębowe I typ 9'50 — 10'00, bloki dębowe od 30 cm 140'00 — 160'00, — sosnowe 110'00 — 115'00, stolarka dębowa 130'00 — 133'00, — sosnowa 100'00 — 110'00, drzewo sosnowe budowlane nieobryznane $\frac{3}{4}$ cala 55'00 — 65'00, — $\frac{1}{4}$ cala 60'00 — 70'00, — $\frac{3}{4}$ cala 70'00 — 80'00, — obrzyznane odpowiednio 50'00 — 60'00, 60'00 — 65'00, 70'00 — 75'00, fryzy dębowe I i II kl. 160'00 — 180'00; za 1.000 kg loco wagon: drzewo opałowe szczapowe przeschnięte dębowe, brzoźowe, grabowe i bukowe 19'00 — 20'00, — sosnowe 23'00 — 25'00, — jodłowe, świerkowe 18'00 — 19'00.

METALE I WYROBY METALOWE

KATOWICE. — Ceny orientacyjne — za 1.000 kg franco stacja Chebzie na Górnym Śląsku: blacha cynkowa przy odbiorze ponad 30 tonn £ 22, — przy odbiorze 5 do 30 tonn £ 22.10, — przy odbiorze do 5 tonn dla kupców hurtowych £ 23.10, — dla konsumentów i kupców detalicznych £ 24.10.

— Notowania Syndykatu Polskich Hut Żelaznych — w zł za 1 tonnę franco buta: żelazo sztabowe (cena zasadnicza) 350'00, żelazo formowe (do NP 24 włącznie) 350'00, żelazo formowe (NP 26 i ponad) 390'00, bednarka gorąca walcowana 422'50, żelazo uniwersalne 390'00, blacha gruba (do 5 mm) 525'00, drut walcówka (w jakości handlowej) 397'50.

— Blacha do cynkowania dostarcza się w stanie żarzonem bez specjalnej dopłaty za żarzenie, przy innych natomiast zamówieniach na cienkie blachy żarzone dolicza się następujące dopłaty: przy 1 do poniżej 5 mm 10'345%, — 0'875 mm 5'36%, — 0'75 mm 4'68%, — 0'625 mm 4'04%, — 0'562 mm 4'85%, — 0'50 mm 6'32%, — 0'48 mm 1'88%, — 0'375 mm 0'58%.

— Ceny blach 2 razy dekapowanych (efektywne) — w £ za 1 tonnę: grubość 0'32 do poniżej 0'35 mm 25.10, — 0'35 do poniżej 0'37 mm 23.10, — 0'37 do poniżej 0'43 mm 22, — 0'43 do poniżej 0'50 mm 21.15, — 0'50 do poniżej 0'55 mm 21.10, — 0'55 do poniżej 0'62 mm 21.5, — 0'62 do poniżej 0'75 mm 21, — 0'75 do poniżej 0'87 mm 20.15, — 0'87 do poniżej 1 mm 20.10, — 1 do ponad 11 mm 20.5; za blachy okrągłe i półokrągłe dochodzi do powyższych cen — 10%. Blachy 1 raz dekapowane kosztują o £ 3 na tonnie mniej.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco fabryka: blacha ocynkowana $650 \times 0'50$ mm względnie $711 \times 1'422 \times 0'50$ mm 115'00; za 1 kg franco stacja Warszawa: blacha ocynkowana najwyższego gatunku $711 \times 1'422 \times 0'45$ mm 1'25, — $711 \times 1'422 \times 0'50$ mm 1'20, — $1'000 \times 2'000 \times 0'50$ mm 1'22; blachy II gat. o 6% tańsze.

— Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: cyna Banka w blokach 6'40, ołów hutniczy 1'00, cynk 0'95, antymon 1'60, aluminium hutnicze 3'80, blacha miedziana 3'60 — 4'10, blacha mosiężna 3'15 — 4'10, blacha cynkowa 1'15.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 23 do 28 lutego 1931 r.

— Zainteresowanie rynkiem akcyjnym na giełdzie warszawskiej było w okresie sprawozdawczym znacznie mniejsze niż w okresie poprzednim. Ilość notowanych akcji zmniejszyła się, przyczem większością ich transakcje zawierane były sporadycznie, tak iż i wielkość ogólnych obrotów wykazuje zmniejszenie. Kursy, mimo stosunkowo niewielkiej podaży, kształtowały się zniżkowo, chociaż większych różnic w porównaniu z notowaniami okresu poprzedniego niema.

W grupie akcji bankowych obroty dotyczą niemal wyłącznie akcji Banku Polskiego, notowanych z dniem 25 lutego r. b. bez kuponu za 1930 r., wartości 15%; kurs ich nieco się obniżył. Poza tem obracano, po kursie dotychczasowym, akcjami Banku Handlowego w Warszawie oraz Banku Związku Spółek Zarobkowych, który zniżkował o zł 2'50.

Grup akcji przedsiębiorstw chemicznych i elektrycznych, mimo iż szereg ich akcji był poszukiwany, pozostały bez notowań, głównie wskutek rozbieżności kursów podaży i popytu.

Z pośród akcji przedsiębiorstw cukrowniczych notowane były wyłącznie akcje Warsz. T-wa Fabryk Cukru po kursie nieco niższym.

W zaniebanej od dłuższego czasu grupie akcji przedsiębiorstw cementowych doszło do notowań Firley'a — po kursie o ok. $\frac{1}{3}$ niższym niż na ultimo r. ub.

Nieliczne transakcje akcjami Warsz. T-wa Kopalń Węgla zawierane były po kursach niższych — w rezultacie tygodniowym straciły one zł 1'25. Akcjami przedsiębiorstw naftowych nadal nie interesowano się zupełnie.

Dla akcji przedsiębiorstw metalurgicznych panowała tendencja słaba; kursy akcji Modrzejowa, Lilpopa oraz Starachowic obniżyły się w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego, a jedynie Ostrowiec wykazuje niewielką poprawę.

Akcjami przedsiębiorstw włókienniczych, spożywczych, handlowych i innych nie interesowano się i nadal pozostały one zupełnie bez notowań.

Na giełdach prowincjonalnych akcjami interesowano się nadal mało; Nieliczne transakcje zawierano przy tendencji naogół spokojnej.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 28/II
Bank Polski	zł 100	153'75	134'50 ¹⁾	135'50-135'00 ¹⁾
" Handl. w Warsz.	zł 100	108'00	108'00	—
" Zw. Spółek Zarobkowych	zł 100	65'00	65'00	—
Warsz. T-wo Fabryk Cukru	zł 100	31'00	30'50	—
Firley	zł 50	14'50	14'50	—
Warsz. T-wo Kopalń Węgla	zł 100	32'00	31'00	31'00
Lilpop	zł 25	21'25	20'50	20'50
Modrzejów	zł 50	8'50	7'25	—
Ostrowiec — serja B				
I — III em.	zł 50	46'00	45'00	45'25
Starachowice	zł 50	11'50	11'00	—

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 26/II — w zł): Tohan — 3'25, Parowozy — 13'50, Chodorów — 102'00, Chybie — 21'00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (w dn. 27/II — jak wyżej; w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu poprzedzającego sprawozdawczego): Gazy Wschoćnie — 15'00 — 14'75 — 15'00 (14'50 — 14'25), Bank Polski — 136'50.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego — jak wyżej): Bank Polski — 133'00, Dr. Roman May — 27'00.

¹⁾ Bez kuponu za 1930 r.

CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN.

ZMIANA CŁEŁ WYWOZOWYCH NA DREWNO. — W najbliższych dniach ogłoszone zostanie w „Dzienniku Ustaw R. P.” rozporządzenie, nadające następujące nowe brzmienie poz. 228 taryfy celnej wywozowej:

Pozy- cja ta- ryfy celnej	Nazwa towaru	Cło zł od 100 kg	Obowią- zuje
228	Drewno:		
	1) dłużyce i kłody:		
	a) drzew iglastych	3—	do odwołania
	b) drzew liściastych z wyjątkiem buku, olszy i osiki	3—	„
	2) olszowe o średnicy 22 cm i wyżej, mierzonej w grubszym końcu bez kory, i o długości od 1'2 m wzwyż Uwaga 1: Olsza, wymieniona w poz. 228 p. 2, wywożona w okresie do dn. 30 listopada 1931 r. włącznie do państw, z którymi Polska zawarła konwencje handlowe lub specjalne układy, regu- lujące obrót drewnem olszowem, bądź też w braku układów—za pozwoleniem Min-wa Skarbu	6—	„
	3) osikowe okrągłe o średnicy 20 cm i wyżej, mierzonej w cieńszym koń- cu bez kory, i o długości od 1'5 m wzwyż	2:50	
	Uwaga 2: Dłużyce i kłody drzew iglastych, spławiane z polskich tere- nów, położonych w dorzeczu Czere- moszu—za pozwoleniem Min-wa Skarbu bez cła	3—	do odwołania
	Uwaga 3: Drewno, wymienione wyżej w poz. 228 p. 1 a i b oraz p. 3, wywożone do państw, z którymi Polska zawarła konwencje handlowe lub specjalne układy, regulujące obrót drewny, bądź też w braku układów— za pozwoleniem Min-wa Skarbu, pod- lega cłu wywozowemu w następującej wysokości:		
	1) dłużyce i kłody:		
	a) drzew iglastych	0 40	
	b) drzew liściastych z wyjątkiem buku, olszy i osiki	0 20	

- 3) osikowe okrągłe o średnicy 20 cm i wyżej, mierzonej w cieńszym końcu bez kory, i o długości od 1'5 m wzwyż:
- a) wywożone w okresie do dn. 31 grudnia 1931 r. włącznie . . . . . 0'20
- b) wywożone po dn. 31 grudnia 1931 r. . . . . 1'50

Uwaga 4: W razie trudności wyważenia określa się wagę drewna surowego według następujących zamienników objętości na ciężar:

1 m³ drewna miękkiego = 700 kg
1 m³ drewna twardego = 900 kg
1 m³ przestrzenny drena miękkiego = 500 kg
1 m³ przestrzenny drena twardego = 650 kg

Jak wynika z nowego brzmienia poz. 228 tar. celnej, skasowany zostanie dotychczasowy podział drewna osikowego w zależności od długości na 2 gatunki, t. j. a) od 08 do 2 m włącznie i b) od 2 m wzwyż — i zamiast dotychczasowych 2 różnych stawek dla tych gatunków wprowadzona będzie jedna stawka — zł 3 od 100 kg — tylko dla drewna osikowego o długości od 1'5 m wzwyż, gdyż czenie krótszych odcinków, nie nadających się do przerobu na zapałki, stało się zbędnym z chwilą uchylenia cła od szczap osikowych merlowych.

Następnie cło konwencyjne od osiki, t. j. przewidziane dla państw traktatowych, w uwadze 3 będzie obniżone do końca r. ub. do zł 0 20 (dotychczas zł 1'50) i zrównane w ten sposób z cłem konwencyjnym od innych gatunków liściastych.

Poza tem zmienione zostanie brzmienie uwagi 1 do punktu 2. Dotychczas drewno olszowe, opłacające cło autonomiczne w wysokości zł 6 od 100 kg, na podstawie wzmiarkowanej uwagi mogło być wywożone za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu po cło ulgowem (zł 1'50). Celem tej ulgi było ułatwienie wywozu nadmiaru olszy, nieużytej przez przemysł dychtowy.

Obecnie nowe brzmienie omawianej uwagi zezwalać będzie na wywóz olszy bez ograniczenia kontyngentowego do państw traktatowych. Wobec zniesienia tej reglamentacji wywozu jednocześnie dotychczasowe cło ulgowe będzie podwyższone do wysokości, zapewniającej odpowiednią ochronę dla przemysłu dychtowego, t. j. do zł 2'50 od 100 kg. Cło to obowiązywać będzie do 30 listopada 1931 r., t. j. do nowej kampanji rębnej, poczem poddane zostanie ponownemu zbadaniu.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

KOLEJE POLSKIE W OCENIE NIEMIECKIEJ. — W zeszycie styczniowym „Archiv für Eisenbahnwesen” z r. b. Dr. Marja Cramer zamieszcza obszernie sprawozdanie ze stanu kolejnictwa polskiego p. t. „Zur Lage des polnischen Eisenbahnwesens”. Autorkę pracy tej znamy już z szeregu artykułów, zamieszczanych w tem samym wydawnictwie, a poświęconych kolejom polskim. Cechowały je zawsze sumiennosc w gromadzeniu materiałów i naogół bezstronność sądu.

Analizę pracy P. K. P. P. Cramer poprzedza charakterystyką stanu prawnego kolei polskich. Po przeprowadzeniu reformy walutowej w 1924 r. Rząd postanowił wyodrębnić koleje państwowe w osobne przedsiębiorstwo, prowadzone na zasadach kupieckich, co miało na celu zarówno podnieść dochodowość P. K. P., jak też uniezależnić je budżetowo od Skarbu Państwa. Wydane w myśl tego rozporządzenie Prezydenta z dn. 24 października 1926 r. nie zostało jednak wprowadzone w czyn, pomimo że zaciągnięta w 1927 r. pożyczka w kwocie \$ 72 miljn. zawierała również zastrzeżenie o skomercjalizowaniu kolei państwowych.

Na wynik ten złożyło się istnienie zarówno w samym Rządzie, jak i w sferach gospodarczych dwóch przeciwstawiających się sobie poglądów, z których jeden popierał jak najrychlejsze przekształcenie kolei państwowych w przedsiębiorstwo samodzielne, prowadzone na zasadach handlowych, gdyż tylko w ten sposób osiągniętaby być mogła większa rentownosc tego największego

przedsiębiorstwa w kraju i dokonana tak niezbędna rozbudowa jego sieci, drugi zaś uważał, że obsługę należyą kraju pod względem gospodarczym zapewnić może ściśle państwowe przedsiębiorstwo.

W stanie obecnym P. K. P., zdaniem P. Cramer, nie stanowią ani ściśle państwowego, ani prywatnego pod względem administracyjnym przedsiębiorstwa, a są tworem pośrednim, w rodzaju niemieckiej poczty.

Jak słusznie stwierdza autorka, sieć P. K. P., będąc zlepkiem z 3 części, powstałym wskutek odmiennych warunków gospodarczych byłych państw zaborczych, nie odpowiada ani co do swej rozciągłości, ani co do kierunku głównych arterij potrzebom obecnego Państwa Polskiego i dlatego głównym zadaniem zarządu kolejowego jest przystosowanie tej sieci do potrzeb gospodarczych kraju. Budowa nowych linii jest coprawda utrudniona przez ciężkie położenie finansowe kraju, jednakowoż pamiętać należy, że koleje polskie, które państwo otrzymało od b. zaborców bez specjalnego odszkodowania, są w położeniu o tyle dogodniejszym od kolei innych państw, iż zwolnione są od odliczeń na amortyzację kapitału zakładowego i jego oprocentowanie, wobec czego mogą odnośnie kwoty, sięgające zł 320 miljn., przeznaczyć na odbudowę i rozbudowę sieci, zamiast przelewać znaczną ich część do Skarbu Państwa.

W zakresie odbudowy zniszczeń wojennych P. Cramer stwierdza znaczny wysiłek kolei polskich, utrudniony z powodu róż-

nolitości systemów budowy toru, typów szyn i podkładów. Niemniej dużym był nakład pracy i środków przy doprowadzeniu do jakiegoś porządku taboru, odziedziczonego przez młode Państwo Polskie po wojnie, a słusnie określonego przez autorkę jak „Kriegsersatz”. Natomiast z niewiarą patrzy P. Cramer na dążenie zarządu kolejowego do zaspakajania swoich potrzeb wyłącznie w polskich wytwórniach taboru, twierdząc, że nieuniknione będzie bądź zamawianie i nadal taboru zagranicą, bądź też dopuszczenie do polskich wytwórni kapitału zagranicznego.

Praca przewozowa kolei polskich wraz z pracą taboru wykazuje stały postęp, zwłaszcza w zakresie ruchu towarowego, słuszny jest przeto, zdaniem P. Cramer, i odpowiedni wzrost liczebny personelu.

Polski zarząd kolejowy stosuje w administracji i organizacji kolejowej, zarówno jak w polityce personalnej i materiałowej jak najbardziej sięgające oszczędności. Zasada ta jednak jest całkownie zaniedbana w polityce taryfowej, którą — zdaniem autorki — stosuje się jako główny środek, mający przekształcić Polskę, będącą dotąd krajem wybitnie rolniczym, na kraj przemysłowy, drogą forsowania za wszelką cenę eksportu. W pierwszych latach swego samodzielnego istnienia udało się istotnie Polsce zdobyć dla swoich wyrobów rynki zagraniczne, czemu w znacznej mierze dopomógł dwukrotny spadek waluty polskiej.

Jednakowoż stosowanie przy wywozie zagranicę zasady „złe, ale tanio” (!?) spowodowało wkrótce zdystansowanie wyrobów polskich przez wyroby państw sąsiednich — Łotwy, Estonii i Finlandji (!?), które wprowadziły standaryzację swoich produktów wywozowych. Na drogę tę wstąpiła Polska dopiero w 1929 r., kiedy zwrot ceł i zniżki taryfowe uzależnione zostały od udowodnienia jakości wywożonych bekonów, masła, jaj, inu i t. d. Ugółtem na cele eksportowe wydaje Polska w postaci zniżek taryfowych przeszło 100 miljn. i tyleż prawie w postaci zwrotu ceł, przyczem taryfy wywozowe w większości wypadków nie pokrywają kosztów własnych przewozu kolejowego.

Poniesione z tego tytułu straty kolej pokrywa przez podwyższenie taryf ruchu wewnętrznego, czyniąc wyjątek tylko w stosunku do taryf, obsługujących kresy państwa, jak np. w stosunku do Pomorza, Więszczyzny i Małopolski Wschodniej, dla których ustalono również taryfy zniżone. Naogół jednak forsowanie popieranie wywozu czynione jest kosztem pomniejszenia zdolności spożywczej rynku wewnętrznego, dzięki czemu normy spożycia w Polsce wszystkich artykułów pierwszej potrzeby są dwukrotnie, a w zakresie artykułów technicznych nawet pięciokrotnie niższe niż w Niemczech. Tę sama polityka — przekształcania Polski na kraj par excellence eksportowy — sprawia, że przy zachowaniu dzisiejszego kierunku polityki taryfowej niema nadziei ani na podniesienie rentowności kolei polskich, ani na możliwość rozwoju sieci kolejowej ze środków własnych.

W drugiej części swej pracy P. Cramer poddaje badaniu wyniki przewozowe P.K.P. w zakresie towarów w 1926 — 1928 r., nadając temu badaniu tytuł „Die volkswirtschaftliche Bedeutung des polnischen Eisenbahngüterverkehrs”. Badanie to sprowadza się głównie do określenia udziału w tych przewozach wymiany z Niemcami, co autorka uważa za wskazane z tego względu, iż do 1926 r. wymiana ta opierała się nie na warunkach normalnego współżycia dwóch krajów z sobą sąsiadujących, ale na sztucznej podstawie, stworzonej przez konwencję genewską z 1922 r., nakładającą na Niemcy obowiązek zarówno wywozu do Polski pewnych ilości określonych towarów, np. złomu żelaznego, jak też i przywozu stamtąd innych towarów, np. węgla kamiennego.

Przechodząc do analizy poszczególnych kategorii ładunków P. Cramer stwierdza, iż w zakresie płodów rolnych wywóz w ciągu ostatnich 4 lat przewyższał naogół przywóz z zagranicy, jednakowoż układał się niejednakowo dla poszczególnych gatunków zbóż i w zależności od urodzaju przywóz z zagranicy znacznie przekraczał wywóz. Jedynie w rubryce jęczmienia wiadała stała tendencja do nadwyżki wywozu nad przywozem. Do wzmoczenia wywozu zboża z Polski przyczyniają się w znacznym stopniu premje wywozowe, a ostatnio wpłynęła na to również zawarta w r. ub. pomiędzy Polską a Niemcami umowa o handlu zbozem. Naogół od 1926 r. wywóz zboża do Niemiec spadł z 75 do 59,4%, przywóz zaś z Niemiec wzrósł z 20 do 43,6%.

Przewozy produktów chemicznych wykazują stały wzrost we wszystkich komunikacjach, a więc zarówno w obrocie wewnętrznym, jak i w wymianie międzynarodowej. Wywóz z Polski obejmuje głównie kwasy, sodę, produkty suchej destylacji smoły węglowej oraz barwniki sztuczne i naturalne, natomiast w przywozie z zagranicy wybijają się na pierwsze miejsce garbniki, oraz nawozy sztuczne zarówno fosforowe, jak potasowe i azotowe. Zarówno w przywozie, jak i w wywozie

Niemcy zajmują pierwsze miejsce wśród państw, z którymi Polska prowadzi wymianę towarową. To też właśnie dla przemysłu chemicznego Niemiec zawarcie jak najrychlejsze układu handlowego z Polską stanowi potrzebę doniosłą. Aczkolwiek bowiem wywóz przetworów chemicznych z Polski wzrasta z każdym rokiem, to jeszcze szybciej rośnie przywóz, jak tego dowodzą liczby następujące: wartość wywozu przetworów chemicznych wzrosła od 1925 r. do 1930 r. z 36,5 miljn. do 89,3 miljn., natomiast wartość przywozu zwiększyła się w tym samym czasie ze 139,1 miljn. do 420,1 miljn. Z uwagi na to P. Cramer poddaje ścisłej analizie warunki produkcji, spożycia i przywozu do Polski nawozów sztucznych, wykazując przytem dokładne poinformowanie o postępach w naszej wytwórczości nawozów azotowych (Chorzów, Mościce, Knurów, Wiry), nawozów potasowych (nowe kopalnie w Kropiwnicy) oraz nawozów fosforowych (wydajność naszych fabryk superfosfatu), a także o istotnym zapotrzebowaniu tych nawozów przez nasze rolnictwo.

Przy omawianiu transportów górniczych główną uwagę poświęca autorka z natury rzeczy węglowi. Przypominając, iż po ustaniu przymusu importu węgla z Polski, nałożonego przez konwencję genewską, wywóz węgla do Niemiec ustał prawie zupełnie, P. Cramer stwierdza, że pomimo to zarówno wydobycie węgla, jak i jego wywóz z Polski nie tylko się nie zmniejszył, ale przeciwnie wzrosło, a mianowicie: wydobycie z 40,9 miljn. t w 1913 r. do 46,1 miljn. t w 1929 r., wywóz zagranicę — z 12 miljn. t do 14 miljn. t, spożycie wewnętrzne — z 18,8 miljn. t do 27 miljn. t.

Dalszą zmianę na lepsze przewiduje P. Cramer z chwilą ratyfikacji umowy handlowej pomiędzy Polską a Niemcami, która zobowiąże Niemcy do sprowadzania z Polski 320 tys. t węgla miesięcznie.

W dziedzinie wyrobów hutniczych zarówno wywóz z Polski do Niemiec, jak i przywóz z Niemiec uległy zmniejszeniu, ale stanowiły pomimo to w 1928 r.: wywóz do Niemiec 60,7% całego wywozu, przywóz zaś z Niemiec — nawet 77,5%. Niemcy otrzymują z Polski głównie cynk i ołów, Polska zaś surówkę żelazną oraz złom. W zakresie wyrobów żelaznych gotowych oba kierunki wymiany wzrosły ilościowo, stanowiąc w kierunku wywozu do Niemiec: w 1926 r. 39%, a w 1928 r. 50%, w kierunku zaś przywozu z Niemiec odpowiednio 63% i 70%. Przystąpienie Polski do międzynarodowego kartelu rurowego zapewni jej zbyt nadmiaru rur, układ zaś pomiędzy hutami Polski i Niemiec, zawarty w grudniu 1929 r., zapewnia jej otrzymanie z Niemiec 165 tys. t złomu rocznie, niezbędnego dodatku do niskoprocentowych rud krajowych.

Zmniejszenie się wydobycia ropy naftowej — z 1,114.000 t w 1913 r. do 743.000 t w 1928 r. — nie umie sobie P. Cramer wytłumaczyć, zwłaszcza wobec poparcia, udzielonego przez Rząd wiertnictwu naftowemu¹⁾. W zależności od tego kurczy się i wywóz, który z 270 tys. t spadł do 248 tys. t w 1929 r. W eksporcie tym Niemcy uczestniczą głównie w takich artykułach, jak smary, parafina, asfalt i koks naftowy oraz wosk ziemny. Z konwencji międzynarodowej co do parafiny, zawartej jesienią 1929 r., obiecuje sobie Polska duże korzyści. Duży rozwój wykazuje produkcja gazów ziemnych, stanowi ona jednak wyłącznie produkt spożycia miejscowego.

Największym ilościowo przedmiotem wywozu z Polski do Niemiec jest drzewo, które w 1928 r. osiągnęło 2,350.082 t, co stanowi 68,8% całego wywozu kolejami materiałów drzewnych. Autorka przypomina, że wywóz ten uregulowany był przez t. zw. prowizoryczną umowę drzewną, na mocy której polskiemu drzewu obrobionemu przyznany był roczny kontyngent importowy do Niemiec w ilości 1,250.000 m³ w zamian za zobowiązanie nieutrudniania wywozu drzewa surowego. Kontyngent ten nie był wyzyskany, gdyż w 1928 r. wywieziono tylko 1,003,710 m³ drzewa tarteego, a w 1929 r. nawet tylko 798,903 m³ z powodu niepomyślnej konjunktury na niemieckim rynku drzewnym, wskutek którego ogólny przywóz drzewa zmalał z 29 miljn. m³ w 1927/28 r. do 18,6 miljn. m³ w 1928/29 r. Zachodzi obawa, że sytuacja drzewa polskiego może się dalej pogarszać, jeżeli rosyjski dumpingowy wywóz drzewa obejmie również rynki niemieckie. Zabiegi sfer rządowych o skartelizowanie przemysłu drzewnego oraz o standaryzowanie materiału drzewnego, zdaniem autorki, nie rokuja wielkich nadziei wobec rozproszkowania przemysłu drzewnego i niskiego technicznie stanu tartaków.

W podobny sposób analizuje P. Cramer i inne działy przewozu towarowego P.K.P. Oświetlenie krytyczne danych staty-

¹⁾ Przyczyną główną tego zmniejszenia się wydobycia jest coraz głębsze zaleganie pokładów ropy i coraz większe koszty wiercenia szybów, z których nie wszystkie dają ilości, wystarczające do pokrycia kosztów eksploatacji.

stycznych kolejowych w drodze porównania ich z danymi statystyki celnej i z refleksjami ogólnie ekonomicznymi, ujętymi najczęściej trafnie, czyni pracę P. Cramer ciekawą i pouczającą nie tylko dla czytelnika niemieckiego, ale i dla polskiego.

J. G.

ZMIANY W TARYFIE TOWAROWEJ. — Z dniem 1 marca wszedł w życie dodatek III do taryfy towarowej, obowiązującej od dn. 1 października 1930 r. Wprowadza on w życie następujące ważniejsze zmiany i uzupełnienia.

W części I B, zawierającej postanowienia taryfowe, klasyfikację towarów oraz wykazy opłat dodatkowych, do wykazu towarów, które przy przewozie w przesyłkach pośpiesznych opłacają przewoźne, przewidziane dla przesyłek zwyczajnych, włączono mięso, zwierzęta bite, drób oraz zwierzęną. Zarządzenie to, łącznie z przedłużeniem dla przesyłek, dokonywanych w wagonach lodowniach, czasu wolnego od postojowego w portach z 4 do 16 godzin oraz z pewnym obniżeniem opłat postojowych, przyczynić się powinno do ożywienia wywozu produktów mięsnych i zwierzęziny.

W klasyfikacji towarów przeprowadzono zmianę o jedną, względnie o 2 klasy dla kilkunastu towarów, w pierwszym rzędzie dla cynku, kwasu siarkowego i klinkieru cementowego, przereagowano grupę „wyróbów koszykarskich”, uzależniając wysokość taryfy od materiału, z którego wyroby otrzymano, a nie od stanu wykończenia, wreszcie zastosowanie niskiej taryfy na przewóz skrawków uzależniono nie — jak dotąd — od maksymalnych wymiarów tych skrawków, ale od warunku, aby skrawki te „nie nadawały się do bezpośredniego użytkowania w krawiectwie, bielizniarstwie lub wyrobach konfekcyjnych”.

W części II zeszyt 1, zawierającej przepisy obliczenia przewoźnego, tabele opłat przewozowych do klas normalnych oraz taryfy wyjątkowe, wprowadzono zniżoną t. w. B₁ dla przewoźu chmielu w obrocie wewnętrznym z klasą IV oraz na

wywóz — z klasą V i rozszerzono t. w. B₁₀, dotąd obowiązującą tylko do przewoźów siana i słomy w obrocie wewnętrznym, także na wywóz tych artykułów zagranicę. W t. w. D₂ przyznano ulgi przewozowe dla wikliny koszykarskiej, kierowanej do zakładów koszykarskich. Dla ułatwienia wywozu farb rozszerzono przy równoczesnym obniżeniu opłat, t. w. J₁₉. Skreślono t. w. L₁ ze zniżonemi opłatami na wywóz z okręgu wileńskiego tektury nieobrobionej ze względu na skargi innych tekturówi na ich upośledzenie. T. w. N₂ na przewóz przetworów naftowych uzupełniono opłatami od stacji Stróże i Bolechów. T. w. 8 z „Aneksu” rozszerzono na przesyłki drzewa, wywożonego do Europy Zachodniej z reekspedycją na granicznych stacjach niemieckich. Wreszcie w tymże „Aneksie” wprowadzono nowe pozycje taryfowe ze zniżonemi opłatami na przewóz papieru rotacyjnego, na przewóz śledzi, szprotów, dorszy i flaków świeżych ze stacji nadmorskich oraz kości odtłuszczonych do fabryk chemicznych.

W części II zeszyt 2, zawierającej taryfy wyjątkowe w komunikacji z portami morskimi, włączono do t. w. PB, ustalonej na wywóz zboża, kilkanaście nowych stacji nadania. Toż samo uczyniono w t. w. PK, PL₁₈ na wywóz farb. Dla ułatwienia wywozu cynku przez nasze porty zniżono w t. w. PH₂ opłaty do kl. XIV pod warunkiem wywozu w okresie rocznym najmniej 5.000 t, i do kl. XV pod warunkiem wywozu najmniej 15.000 t. Opłaty te mogą być stosowane od razu przy nadaniu pod warunkiem zawarcia odpowiedniej umowy z Dyrekcją K. P. w Katowicach. W związku ze skreśleniem w części II zeszyt 1 t. w. L₁ skreślono w t. w. PL₁ i PL₂ tekturę nieobrobioną, jako przedmiot przewoźu ulgowego.

W części II zeszyt 3, zawierającej taryfy przeładunkowe w komunikacji z portami śródlądowymi dróg wodnych, w zależności od zmian, przeprowadzonych w t. w. PH₂ z części II zeszyt 2, zniżono opłatę z kl. XII do kl. XIV dla przesyłek cynku do stacji portowych rzecznych.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RYNEK FRACHTOWY. — Rynek frachtowy jest w dalszym ciągu mało ożywiony, z wyjątkiem poprawy w zapotrzebowaniu tonnażu w Australji, skąd nanowo szereg statków zostało zafrachtowanych. Zapotrzebowanie na tonnaż pod zboże z River Plate, po stawkach, które, oczywiście, przynoszą właścicielom statków straty z każdej podróży, jest dość ożywione. Można powiedzieć, że cały brytyjski „tramp tonnage” pracuje dzisiaj ze stratą. Straty te są wprawdzie mniejsze niż te, które powstałyby po unieruchomieniu statków.

Na wschodnim rynku frachtowym można ogólnie zauważyć mniej aktywności; mimo tego wysokość frachtów nie uległa poważniejszej zmianie. Zafrachtowanie w Australji odbywało się na gorszych trochę warunkach niż niedawno, ale zostało ustalone na sh 29 do 29/9 za pszenicę luzem z Sydney, New South Wales albo Victoria i sh 30 za zachodnio-australijskie ładunki. Władystok płaci sh 25 do Rotterdamu albo Hamburga, sh 26/3 do Hull albo Skandynawji. Za fosfaty z Kosseir notowano około sh 10/6 do Antwerpii i Vlaardingen, za większe typy statków.

Kilka statków z solą zostało zafrachtowanych z morza Czarnego do Władystoku albo Hakodate na marzec, wszystkie po stawce zasadniczej s 18; z południowej Rosji do portów kontynentu na marzec — po sh 11. Ruda z Poti idzie po sh 11/9 do kontynentu, z opcją Mikołajów sh 10/6 za większe typy statków na marzec. Zapotrzebowanie na tonnaż pod zboże z Dunaju i południowej Rosji ewentualnie osłabło, co jednak nie wpłynęło na stawki frachtowe, które pozostały dotychczas bez zmian.

Węgiel. — Na rynku bałtyckim oczekiwane kontrakty dla szwedzkich odbiorców nie zostały jeszcze umieszczone i nie zostały jeszcze definitywnie zawarte, dzięki czemu daje się zauważyć tendencja wyczekująca, zarówno ze strony kupców, jak i armatorów,

Kupcy zgłaszają gotowość zawarcia kontraktów na cały rok bieżący na statki ok. 2.700 t po sh 4/3 do 4/4½, biorąc za podstawę Gdynia/Gdańsk — Sztokholm 1.000 t wyladunku. Pojedyncze podróże do Sztokholmu płacili sh 4/6 przy 1.000 t wyladunku, sh 4/9 do innych portów Szwecji z 500 t wyladunku.

Największe ożywienie w eksporcie węgla daje się zauważyć w kierunku portów francuskich, głównie Rouen i innych portów kanałowych; za standartowy typ statku 2.500 t płacono sh 5/6 do Rouen.

Mocna tendencja panowała również na tonnaż do Włoch, przytem stawki wahały się od sh 6/6 do sh 7/3 za G. S. S. L.

Zboże. — Tendencja na rynku frachtowym zboża bez zmian, kilkanaście większych i mniejszych statków zostało zafrachtowanych do Danji, Holandji, Belgji i Francji. Stawki za tonnę do Danji wynosiły około Kor. 9 za tonnę w zależności od wielkości statku, do Antwerpii sh 6, do Havre'u sh 7.

Metale. — Około 2.000 t cynku zafrachtowano z Gdyni do Londynu po stawce sh 9 za tonnę. Około 800 t materiałów żelaznych do budowy okrętów zafrachtowano z Gdańska do Odense po frachcie Kor. 7 za tonnę.

Cukier. — Na rynku cukru panuje pewne ożywienie; poszukiwane są większe statki do Londynu i Liverpoolu. Jako stawki orientacyjne podają sh 6/6 za tonnę.

Złom żelazny. — W imporcie złomu nastąpiło pewne ożywienie, ponieważ polscy kupcy zakupili większe ilości w Belgji, Francji i Niemczech. Stawki, płacone za statki około 2.000 t z Gandawy do Gdyni, wahały się od sh 3/9 do sh 4 za tonnę fio. Ostatnio zafrachtowano 2 duże statki na 2.700 t z Gandawy do Gdyni po sh 3/9 za tonnę. W ciągu kilku nadchodzących miesięcy przywóz złomu wyniesie kilkadziesiąt tysięcy tonn.

RUCH W PORCIE GDYŃSKIM w tygodniu od 23 lutego do 1 marca r. b. był następujący:

	Przyszło		Wyszło	
	ilość	trn	ilość	trn
Polska	5	6.687	2	2.544
W. M. Gdańsk	2	1.023	1	593
Anglja	1	512	1	512
Danja	5	4.506	5	5.694
Estonja	1	668	1	668
Finlandja	1	600	1	600
Francja	—	—	—	—
Łotwa	3	3.747	2	1.159
Niemcy	8	1.476	8	2.573
Norwegja	6	6.804	7	7.601
Stany Zjednoczone Am.	—	—	1	3.094
Szwecja	20	16.999	14	10.046
Razem:	42	43.022	43	35.084

Przeładunek towarów (w tonnach)

Wylądowano	
Zużle Thomasa	2.000
Żelazstwo (ziom)	7.589

Tytoń	110
Miedź	112
Różne	283

Razem: 10.094

Załadowano	
Bekony	578
Wędliny (szynki)	1 2
Cukier	42
Ryż tuszczony	51
Wytłoki buraczane	302
Węgiel: eksportowy	60 641
bunkrowy	2 850
razem:	63.491
Koks	195
Sól potas. (kainit)	630
Korek	25
Manufaktura	15
Różne	96

Razem: 65.538

Obrót ogólny 75.631

Ruch pasażerów

	Przyjechało	Wyjechało
Ruch zamorski	—	7

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

EGZEKUCYJNA SPRZEDAŻ TOWARÓW PODLEGA PODATKOWI OBROTOWEMU. — Skarżący tak w odwołaniu, jak i w skardze bynajmniej nie kwestionuje, iż nie zakupił towaru na sumę nawet przewyższającą kwotę zł 400.000 i żeby towar też w czasie miarodajnym dla wymiaru podatku nie został z jego zakładu handlowego pozbyty, zarzuca jednak, że znaczna część tego zaliczonego mu do obrotu towaru winna być z wymiaru wyeliminowana. W szczególności tak w odwołaniu, jak i w skardze, stanął skarżący na tem stanowisku, iż część zakupionego towaru, którą komornicy sądowi sprzedali skarżącemu na pokrycie zobowiązań wekslowych, nie pochodzących z transakcji handlowych, lecz z żyr grzecznościowych, do obrotu handlowego nie należy.

Zapatrzywanie powyższe uznał Najwyższy Trybunał Administracyjny za chybione.

Według art. 5 ust. 1 ustawy o państwowym podatku przemysłowym za obrót, podlegający opodatkowaniu, uważa się odnośnie do przedsiębiorstw handlu towarowego sumę przychodu brutto za towary, sprzedane za gotówkę, wymienione lub sprzedane na kredyt.

Gdy, jak to wynika z jasnego brzmienia cytowanego przepisu, ustawa podciąga pod pojęcie obrotu wszelką bez wyjątku sprzedaż towarów, dokonaną w przedsiębiorstwie handlu towarowego, niema żadnego uzasadnionego powodu, aby sprzedaż towarów, dokonane w temże przedsiębiorstwie handlowem przez komornika na pokrycie zobowiązań właściciela przedsiębiorstwa wyłączać z obrotu tegoż właściciela. Egzekucyjne bowiem sprzedaż, dokonywane przez organy sądowe (komorników) odbywają się na rachunek właściciela przedsiębiorstwa, a okoliczność, że z mocy ustawy wolę właściciela towa zastępuje oświadczenie organu sądowego, oczywiście w niczem nie odbiera takiej sprzedaży charakteru sprzedaży na rachunek egzekuta, a zatem uzyskany ekwiwalent z przetargu stanowi obrót podatkowy w rozumieniu art. 5 p. 1 ustawy.

Okoliczność, iż pretensje wierzycieli, na pokrycie których cena sprzedażna towarów została obrócona, nie powstały z tytułu transakcji handlowych, jest najzupełniej objęta dla oceny rozpoznawanej sprawy, jakoż sposób użycia sum, uzyskanych ze sprzedaży towarów, z samym obrotem w żadnym związku nie pozostaje.

W tym stanie rzeczy, gdy okoliczności i dowody, przytoczone przez skarżącego w odwołaniu, nie mogły wywrzeć żadnego wpływu na ocenę rozpoznawanej sprawy, co, zresztą, pozwana władza w motywach swego orzeczenia wyraźnie stwierdza, nie mógł Najw. Trybunał Administracyjny wbrew twierdzeniom skargi w postępowaniu tejże władzy pozwanej dopatrzeć się pogwałcenia przepisów art. 75 i 89 ustawy o państw. podatku

przemysłowym i oddalił skargę, jako nieuzasadnioną. (Wyciąg z wyroku N. T. A. L. Rej. 1678/28).

OPŁATA STEMPOWA OD UMOWY SPRZEDAŻY BUDYNKU NA GRUNCIE DZIERŻAWIONYM. — W przypadku konkretnym osoba A sprzedała osobie B budynek, zbudowany na gruncie, którego właścicielem nie była osoba A, lecz z którego osoba A korzystała na podstawie umowy dzierżawy, zawartej z osobą C, będącą właścicielem danego gruntu. Od tej umowy sprzedaży została wymierzona opłata stempowa w wysokości 4% (art. 52 p. 1 i art. 58 ustęp 1 ustawy o opłatach stempowych).

W skardze, wniesionej do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, na orzeczenie Izby Skarbowej, utrzymujące w mocy wymiar powyższy, twierdziła strona skarżąca, że w przypadku niniejszym opłata powinna być wymierzona według stawki 1%, przewidzianej w art. 66 ustawy co do sprzedaży rzeczy ruchomych, gdyż „za nieruchomość może być uważany budynek jedynie w wypadku kupna z ziemią”. Zarazem strona skarżąca powołała się na dzielnicowy przepis prywatno-prawny, z którego — zdaniem strony — wynika, że w przypadku niniejszym przedmiot sprzedaży ma być uważany za rzecz ruchomą.

Najwyższy Trybunał Administracyjny wyrokiem z dn. 13 listopada 1930 r. L. Rej. 1784/28 oddalił skargę jako nieuzasadnioną. W motywach Najwyższy Trybunał Administracyjny ustalił, że art. 12 ustawy o opłatach stempowych „wyraźnie stanowi, iż przepisy tej ustawy o rzeczach nieruchomości stosują się do gruntu oraz przedmiotów z nim związanych (budynków, roślin od gruntu nieoddzielonych i t. p.), nie rozróżniając, czy grunt jest własnością zwykłej, czy też należy do osoby trzeciej, a do zwykłej należy tylko budynek, na dzierżawi nym gruncie stojący”. W związku z powołaniem się strony na dzielnicowy przepis prywatno-prawny stwierdził Najwyższy Trybunał Administracyjny, że „argument ten jest nieistotny już choćby dlatego, że przepis ustawy cywilnej nie mógłby mieć w danym wypadku zastosowania wobec wyraźnego postanowienia ustawy stempowej, która w art. 12 (ustęp ostatni) swoje i określa przedmioty, podlegające jej przepisom o rzeczach nieruchomości (nieruchomościach). Postanowieniom tym zatem, o ile chodzi o kwalifikację przedmiotów dla celów stempowych, muszą ustąpić przepisy prawa cywilnego, jeśli są sprzeczne z podanymi wyżej normami ustawy stempowej”.

Orzeczenie powyższe N. T. A. wiąże się z wykładnią Min. Skarbu, dotyczącą właśnie art. 12 ustawy, a ogłoszoną w „Dz. Urz. Min. Sk.” Nr. 33 1927, i zostało podane przez Min. Skarbu w okólniku L. D. V 705/6/31.

PRZERACHOWANIE RESZTY SZACUNKU. — Sad Najwyższy (w sprawie Nr. I C. 1589/30) ponownie wyjaśnił, że przy ustaleniu zmiany w wartości nieruchomości, za którą

przypada należność z tytułu reszty szacunku, miarodajna jest wartość tej nieruchomości w czasie sprzedaży oraz wartość jej obecna, t. j. w chwili wydania wyroku waloryzacyjnego, a nie w dacie wejścia w życie rozporządzenia z dn. 14 maja 1924 r. (t. zw. lex Z. II).

Sąd Najwyższy w wyroku swym wyjaśnia, że uzależnienie przez przepis ust. 1, lit. a § 29 rzeczowego rozporządzenia miary przerechnowania niespłaconej ceny kupna od zmiany wartości nieruchomości, za którą przypada ta cena, ma za podstawę konieczność dostosowania miary przerechnowania do stanu materialnego dłużnika wogóle, a w szczególności do tego, jaką wartość przedstawia w jego majątku powyższa nieruchomość.

kóra przedewszystkiem winna stanowić źródło zaspokojenia należności sprzedawcy. Nie może więc być uznana za miarodajną w tym przypadku wartość majątku w dacie wejścia w życie rozporządzenia waloryzacyjnego, gdyż data ta, o ile jest odległa od daty wykonania, nie może być wcale wskaźnikiem, ani w jakim stopniu majątek dłużnika wytrzyma waloryzację, ani też czy skutek przerechnowania nie zostanie naruszony ten stosunek między wartością nabytej przez dłużnika nieruchomości a sumą, należną z tytułu niedopłaconego za nią szacunku, jaki istniał w czasie sprzedaży i który, aby przerechnowanie nie było krzywdzące dla żadnej ze stron, winien pozostać niezmienny.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWY:

Ratyfikacja konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską a Hiszpanią, podpisanej w Madrycie dn. 7 maja 1930 r. — ust. z dn. 3/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 16, poz. 76).

Ratyfikacja umowy handlowej i nawigacyjnej między Polską a Portugalią, zawartej w Lizbonie dn. 28 grudnia 1929 r. — ust. z dn. 3/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” 10, poz. 77).

Ratyfikacja traktatu handlowego i nawigacyjnego między Polską a Łotwą, podpisanego w Rydze dn. 12 lutego 1929 r. — ust. z dn. 3/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 16, poz. 78).

Ratyfikacja pr. tokółu dodatkowego, podpisanego w Tallinnie dn. 5 lipca 1929 r., do traktatu handlowego i nawigacyjnego między Polską a Estonią — ust. z dn. 3/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 16, poz. 79).

Ratyfikacja konwencji handlowej między Polską a Francją, podpisanej w Paryżu dn. 24 kwietnia 1929 r. wraz z listami towarów, protokołem podpisania i załącznikiem do art. 15, oraz not w sprawie odroczenia stosowania art. 22 konwencji — ust. z dn. 3/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 17, poz. 86).

Ratyfikacja konwencji weterynaryjnej między Polską a Francją, podpisanej w Paryżu dn. 25 kwietnia 1929 r. wraz z aneksami oraz notami, dotyczącymi zaświadczenia sanitarnego — ust. z dn. 3/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 17, poz. 87).

Ratyfikacja konwencji między Polską a Francją, dotyczącej ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie, podpisanej w Warszawie dn. 21 grudnia 1929 r. — ust. z dn. 3/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 17, poz. 88).

Ratyfikacja układu między Polską a Francją o uregulowaniu długu wojennego Polski wobec Francji, podpisanego w Paryżu dn. 24 stycznia 1930 r. — ust. z dn. 3/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 17, poz. 89).

Państwowy Fundusz Drogowy — ust. z dn. 3/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 16, poz. 81).

Pobór 10% dodatku do niektórych podatków i opłat stemplowych — ust. z dn. 1/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 16, poz. 82 — szczeg. p. str. 400).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Podwyższenie cła od przywozu używanych maszyn włókienniczych — rozp. Ministrów: Sarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa z dn. 31/I 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 15, poz. 73 — szczeg. p. zesz. 7/1930, str. 272).

Zmiana przepisów tymczasowych o używaniu materiałów wybuchowych przy robotach górniczych — rozp. Ministra Przem. i Han. z dn. 19/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 15, poz. 75).

NOWE EMISJE W SPÓLKACH AKCYJNYCH

zatwierdzone w dniu:

15 stycznia:

— „Keram”, Spółka Akcyjna dla Wyrobów Ceramicznych, S. A. z siedzibą we Lwowie: pow. kap. zakł.

o z 94.500, czyli do z 252.000, drogą III emisji złotowej 945 sztuk nowych akcji, nominalnej wartości z 100 każda; cena emisyjna z 100.

POWIĘKSZENIE KAPITAŁÓW ZAKŁADOWYCH W SPÓLKACH AKCYJNYCH

zatwierdzone w dniu:

7 października 1930 r.:

— Belgijska Spółka Akcyjna „Towarzystwo Międzynarodowe Wagonów Sypialnych i Ekspresów Europejskich” (Compagnie Internationale des Wagons Lits et des Grands Express Européens), S. A. z siedzibą prawną w Brukseli, a w Państwie Polskiem w Warszawie: pow. kap., przeznaczoną na działalność w Państwie Polskiem, o 12.500.000 fr. belg., czyli do 20.000.000 fr. belg., co stanowi z 4.766.784/45.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH

8 marca:

— Fabryka Wyrobów Sukiennych „Ch. Rubin”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Krzyżowa 22 (ew. II termin — dn. 22 marca).

11 marca:

— „Bank Przemysłowy Warszawski”, S. A. w likwidacji: zebr. likwid. — o godz. 17 w lokalu komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Czackiego 9, m. 5.

— Olejarnia „Szamotyły”, S. A. w Szamotulach: zebr. zwycz. — o godz. 15 w biurze notariusza Stanisława Czerwińskiego w Poznaniu, pl. Wolności 14A.

12 marca:

— Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Gmachów w Kaliszu”, S. A.: zebr. likwid. — o godz. 15 w sali posiedzeń Zjednoczonego Banku Ziemiańskiego, Oddział w Kaliszu, pl. 11 Listopada 15 (ew. II termin — dn. 30 marca).

14 marca:

— Warszawskie Towarzystwo Handlu Herbatą „A. Długocki, W. Wrześniewski”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Bracka 23, I p. (ew. II termin — dn. 31 marca).

— „Bank Amerykański w Polsce”, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 15 w lokalu Banku w Warszawie, ul. Królewska 3.

— „Międzynarodowy Bank Handlowy”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu Banku w Katowicach, ul. Marjańska 2.

— „Spółka Pedagogiczna”, S. A. w Poznaniu: zebr. nadzwycz. — o godz. 18 w lokalu „Pod Strzechą” w Poznaniu, pl. Wolności 7.

— „Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Domów”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Nowy Jazd 1.

20 marca:

— Spółka Akcyjna Handlu Towarami Włókienniczymi „Bławat”, S. A.: zebr. nadzwycz. — o godz. 21 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Sienna 16.

21 marca:

— „Radziwiłł, Wimmer i Zeleńscy, Spółka Akcyjna dla Wyrobów z Gliny i Piasku we Lwowie”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w sali posiedzeń Banku Dyskontowego Warszawskiego, Oddział Lwów, ul. 3 Maja 14.

— „Bank Towarzystw Spółdzielczych”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Jasna 1.

24 marca:

— „Gazeta Powszechna”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 18 (ew. II termin — o godz. 15 min. 30).

— „Karbid Wielkopolski”, S. A. w Bydgoszczy: zebr. zwyczaj. — o godz. 12 w sali posiedzeń Banku M. Stadthagen, S. A. w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 64.

25 marca:

— „Przemysł Bawełniany „Adam Osser”, S. A.: zebr. nadzwyczaj. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Kilińskiego 222.

26 marca:

— „Polski Akcyjny Bank Komercyjny”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 18 w lokalu Banku w Warszawie, Al. Jerozolimskie 36.

— „Przemysł Mydlarski i Perfumeryjny „Fryderyk Puls”, S. A.: zebr. zwyczaj. (zmiany statutu) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Wierzbowa 11.

— „Fabryka Żyrandoli Elektrycznych „A. Marciniak”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 18 w lokalu P. Dyrektora Antoniego Marciniaka w Warszawie, ul. Marszałkowska 46 m. 5.

27 marca:

— „Setzer i Werner”, Fabryka Ultramaryny, S. A. zebr. zwyczaj. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie ul. Solec 39 (ew. II termin — dn. 10 kwietnia).

— „Samolot”, S. A. w Poznaniu-Ławicy: zebr. zwyczaj. — o godz. 11 w lokalu Banku Poznańskiego, T. A. w likwidacji w Poznaniu, ul. Św. Marcina 39.

— „Krajowa Hurtownia Herbaty”, dawniej Towarzystwo M. Szumilin, S. A.: zebr. zwyczaj. (zmiany statutu) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Miodowa 25.

— „Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Dąbrowskim”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 10 w lokalu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.

— „Sieci Elektryczne”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 11 w lokalu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.

— „Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Krakowskim”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 12 w lokalu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.

28 marca:

— „Warszawskie Zakłady Przemysłowe Wyrobu Drożdży Prasowanych, Słodu i Spirytusu”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Marszałkowska 117.

— „Węglomet”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie.

— „Papier”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Wilnie, ul. Zawalna 13.

— „Towarzystwo Rolniczo-Przemysłowe „Zenopol”, S. A.: zebr. nadzwyczaj. — o godz. 18 w Warszawie, ul. Mońszuki 2A.

29 marca:

— „Składnica Straży Pożarnych”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Senatorska 29.

30 marca:

— „Bielsko-Bialski Browar Akcyjny”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Bielsku, ul. Cieszyńska.

31 marca:

— „Bank Dyskontowy Warszawski”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w sali posiedzeń Banku w Warszawie, ul. Fredry 8.

— „Formiarz”, Fabryka Kopyt i Szpilek Drewnianych, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 min. 30 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Kowieńska 14.

1 kwietnia:

— „Wileńska Fabryka Drutu i Gwoździ”, S. A. w Wilnie: zebr. zwyczaj. — o godz. 19 w lokalu Wileńskiego Prywatnego Banku Handlowego w Wilnie, ul. Mickiewicza 8.

9 kwietnia:

— „Chodorów”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Cukrowniczego w Chodorowie”, S. A.: zebr. nadzwyczaj. (zmiany statutu) — o godz. 11 w biurze Generalnej Dyrekcji S-ki we Lwowie, ul. Zimorowicza 19.

— „Starogardzka Fabryka Mebli”, S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Starogardzie, ul. Kościuszki 115/117.

11 kwietnia:

— „Osada”, Spółka Akcyjna Budowy Domów w Gnieźnie”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w lokalu Hotelu Francuskiego w Gnieźnie.

24 kwietnia:

— „Książnica-Atlas”, Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze T. N. S. W., S. A.: zebr. zwyczaj. (zmiany statutu) — o godz. 18 w sali posiedzeń Izby Handlowej i Przemysłowej we Lwowie, ul. Akademicka.

25 kwietnia:

— „Białostockie Towarzystwo Elektryczności w Białymstoku”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 9 w Warszawie, ul. Czackiego 8.

30 kwietnia:

— „Browary Grodzkie”, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17, w lokalu S-ki w Grodzisku, ul. Kolejowa 5.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

POBÓR 10%-OWEGO DODATKU DO NIEKTÓRYCH PODATKÓW I OPŁAT STEMPLOWYCH. — W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 16, poz. 82, ogłoszona została ustawa z dn. 12 lutego 1930 r. o poborze 10%-owego dodatku do niektórych podatków i opłat stempłowych. W stosunku do dotychczasowego stanu rzeczy nowa ustawa wprowadza pewne zmiany.

Odmienne, niż to miało miejsce dotychczas, pobór 10%-owego dodatku został uregulowany nie drogą umieszczenia odpowiedniego przepisu w ustawie skarbowej, lecz w drodze ogłoszenia oddzielnej ustawy. Wynika z tego, że przepisy te ważne będą nie tylko na okres obowiązywania ustawy skarbowej.

Drugą zmianą, którą przynosi nowa ustawa, to rozciągnięcie 10%-owego podatku na podatek dochodowy od uposażeń służbowych. Nie da się ono dotkliwie odczuć, gdyż, jak wykazują dokonane obliczenia, nowy dodatek wyniesie w przeciętnej urzędniczej pensji kilkadziesiąt groszy do paru złotych, z drugiej zaś strony rozciągnięcie to wydaje się uzasadnionem tem, że realna wartość płac — dzięki powszechnej niższej cen — wzrosła dość wyraźnie w porównaniu z 1925 r.

Należy dodać, że w razie wydatniejszego obniżenia uposażeń urzędników i funkcjonariuszy państwowych pobór 10%-owego dodatku do podatku dochodowego od uposażeń służbowych będzie zawieszony.

KALENDARZYK PODATKOWY NA MARZEC 1931 R. — W marcu r. b. płatne są następujące podatki:

1) do 15 marca — podatek przemysłowy od obrotu, osiągniętego w lutym r. b. przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. i przemysłowe I—V kat., prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze;

2) do 7 marca — podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, potrącony w ciągu lutego 1931 r.

Nadto płatne są zaległości podatków odroczone i rozłożone na raty z terminem płatności w marcu, tudzież podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze również z terminem płatności w tym miesiącu.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 23 do 28 lutego 1931 r.

— Dla walut panowała w okresie sprawozdawczym tendencja naogół słaba, która nie pociągnęła jednak za sobą większych wahań kursowych, tak iż w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego różnice kursowe są przeważnie niewielkie. Niżej cenicne były dolary, franki francuskie i szwajcarskie oraz floreny holenderskie, bez zmiany pozostały kursy funtów szterlingów, belgów, koron czeskosłowackich, szylingów austriackich oraz lei rumuńskich, zwyciężyły zaś liry włoskie, korony szwedzkie, duńskie i norweskie.

Dolarami gotówkowymi interesowano się niewiele; kurs ich — po nieznacznych wahanach — osiągnął w rezultacie tygodniowym minimalną poprawę — do zł 89125 za \$ 1. Na rynku prywatnym nastąpiła zniżka również minimalna, — do zł 891—89115 w \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania utrzymała się na poziomie poprzedniego tygodnia.

	Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 28/II
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8917	8913
" " " telegr.	\$ 1	8927	8922
Funty szterlingów	£ 1	4336	4333½
Franki francuskie	100 fr.	3499½	3496½
Franki szwajcarskie	100 fr.	17206	17168
Belgi	100 blg.	12446	12440
Korony czeskosłowackie	100 kor.	2643½	2642½
Szylingi austriackie	100 szyl.	12538	12533
Liry włoskie	100 lir.	4673½	4671½
Floreny holenderskie	100 fl.	35818	35790
Korony szwedzkie	100 kor.	23895	23895
Korony duńskie	100 kor.	23873	23873
Korony norweskie	100 kor.	23880	23880
Leje rumuńskie	100 lei	531	531

Zainteresowanie papierami lokacyjnymi państwowymi było w okresie sprawozdawczym nadal niezbyt wielkie. Przy nieco mocniejszej tendencji kursy kształtowały się naogół zwyczajowo, a mianowicie 4% Pożyczka Inwestycyjna, serie, zyskała zł 200, 6% Pożyczka Dolarowa 1/2, 7% Pożyczka Stabilizacyjna 1/2 i 10% Pożyczka Kolejowa 1/2; jedyną 4% Pożyczka Inwestycyjna, sztuki, ceniona była nieco niżej, pozostałe natomiast — 5% Pożyczka Konwersyjna i 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa, jak również listy zastawne i obligacje banków państwowych utrzymały się na dotychczasowym poziomie.

W dziale listów zastawnych sytuacja nie uległa poważniejszej zmianie; trochę słabiej kształtowały się kursy listów ziemskich i miejskich, listy prowincjonalne zaś przy nieco liczniejszych notowaniach częściowo pozostały bez zmiany, częściowo osiągnęły wyższe, różnice kursowe są jednak przeważnie minimalne. Z pośród listów zastawnych w walucie obcej notowane były 8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego oraz 7% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemiękiego w Warszawie 1928 r., utrzymując się przy kursach dotychczasowych.

Obligacje nie były w okresie sprawozdawczym notowane.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 28 II
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	5000	5000	5000
4% " Inwestycyjna	zł w zł. 100	9600	9550	9575
4% " " (serie)	zł w zł. 100	10300	10200	10300
w % nominalu				
5% Pożyczka Konwersyjna	zł	5000	4950	—
5% " Konwers. Kolej.	zł	4600	4600	4600
6% " Dolarowa	\$	7275	7100	—
7% " Stabilizacyjna 1)	\$	8175	8175	—
10% " Kolejowa	fr. w zł.	10350	10300	10350
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	8325	8325	8325
8% " " " " "	zł w zł. 1927	9400	9400	9400
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	8325	8325	8325
8% " " " " "	zł w zł. 1924	9400	9400	9400
7% Obl. Kom. " " "	zł w zł. 1927	8325	8325	8325
8% Obl. Bud. " " "	zł w zł. 1924	9400	9400	9400
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego 2)	zł w zł. 1927	9300	9300	—
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	£	8400	8250	8300
7% L. Z. T-wa Kredytow. Ziems. w Warszawie 1928 r.	zł	5250	5200	—
4% L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	\$	7650	7650	—
5% " " " " "	zł	5250	5200	5200
8% " " " " "	zł	5700	5600	—
8% " " " " "	zł	7275	7175	7250
8% " " " " m. Częstochowy	zł	6300	6300	6300
8% " " " " Kalisza	zł	6250	6250	—
8% " " " " Kielc	zł	6150	6150	6150
10% " " " " Lublina	zł	7700	7700	—
8% " " " " Łodzi	zł	6850	6850	—
8% " " " " Piotrkowa	zł	6300	6250	6250
10% " " " " Radomia	zł	7525	7500	—
10% " " " " Siedlec	zł	7450	7450	—

ZŁOTY ZAGRANICĄ

	Gdańsk ³⁾	Berlin ³⁾	Wiedeń ³⁾	Paryż ³⁾	Zurych ³⁾
1 31	57'61—57'73	47'00—47'20	79'54—79'82	286'50	58'10
23/II	57'61—57'71	47'15—47'35	79'57—79'85	—	58'075
24/II	57'59—57'71	47'025—47'225	79'555—79'835	—	58'10
25/II	"	47'075—47'275	79'57—79'85	—	"
27/II	57'62—57'73	47'025—47'225	79'54—79'82	—	58'15
28/II	"	47'00—47'20	79'55—79'83	286'00	58'10
1931	Londyn ⁴⁾	Praga ²⁾	New-York ³⁾	Amsterdam ³⁾	
23 II	43'35	377'75	—	—	
24/II	43'36	377'625	11'225	—	
25/II	43'37	374'50	21'2125	—	
26/II	43'38	377'50	"	—	
27/II	43'36	"	"	—	
28/II	"	—	"	—	

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

	Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs ultimo	Obroty
(w % nominalu)				
Giełda w New-York'u				
6% pożyczka dolarowa z 1920 r. \$				
9—14/II	68½	67½	68½	7.000
16—21/II	69	68½	687/8	21.000
23—28 II	71	69	69	15.000
8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)				
9—14/II	87½	85	87½	30.000
16—21 II	90	87½	90	55.000
23—28 II	90	88½	88½	61.000

1) Z wyłączeniem transzy francuskiej.

2) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

3) Za zł 100.

4) Za £ 1.

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
9-14/II	81	79½	81	227.000
16-21/II	81½	80	81½	211.000
23-28/II	81½	80½	81½	160.000
7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.				
9-14/II	64½	62½	64½	45.000
16-21/II	64½	62	63	53.000
23-28/II	63½	62½	63½	28.000
7% pożyczka śląska z 1928 r.				
9-14/II	65	62½/8	65	41.000
16-21/II	64	62¾	63	47.000
23-28/II	62½	61¾/8	62	24.000

Giełda w Londynie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.			
9-14/II	84.20	82.70	83.70
16-21/II	84.70	83.70	84.20
23-28/II	84.10	82.60	83.10

Giełda w Zurychu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.			
9-14/II	83.00	79.00	—
16-21/II	81.00	78.50	—
23-28/II	81.00	78.50	—

Giełda w Paryżu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.		
9-14/II	97.70	96.15
16-21/II	97.50	97.60
23-28/II	97.10	95.60

Giełda w Medjolanie

7% pożyczka włoska z 1924 r.				Liry
9-14/II	99.10	99.00	99.10	75
16-21/II	99.40	99.30	99.40	1.185
23-28/II	99.40	99.30	99.30	50

Z BANKU POLSKIEGO

KREDYTY BANKU POLSKIEGO W 1930 R. — Depresja gospodarcza, utrzymująca się przez cały 1930 r., oddziaływała silnie na położenie rynku kredytowego w ogóle, a na działalność kredytową Banku Polskiego w szczególności, przyczem w rozwoju ogólnej sytuacji kredytowej, jak i działalności oraz polityki kredytowej banku emisyjnego znajdowały wyraźne odbicie oscylacje w rozwoju konjunktury.

Przez całe I półrocze i pierwsze miesiące II półrocza rozwój depresji konjunkturalnej powodował upłynnianie się rynku pieniężnego i kredytowego. Rozmiar produkcji i obrotów silnie malały, stąd mało i zapotrzebowanie kredytów, jednocześnie wzrastała podaż kapitałów (przedewszystkiem wzrost wkładów), znacznie przewyższając popyt. W kierunku płynności oddziaływał ponadto jeszcze szereg czynników, jak np. wzmocniona likwidacja zapasów towarowych, upłynnianie rezerw skarbowych, pewna poprawa wypłacalności i t. p.

Ale istniały również i czynniki, hamujące rozwój i utrwalanie się płynności rynków: pieniężnego i kredytowego; mianowicie: wciąż słaba wypłacalność, konieczność prolongat wekslowych, a jednocześnie skracanie terminów wekslowych, skracanie okresów płatności zagranicznych kredytów towarowych, spłacanie tych kredytów, spłacanie kredytów zagranicznych przez banki i powiększanie przez nie pogońtowa kasowego, ciężkie położenie finansowe rolnictwa i handlu, wyczerpywanie się rezerw finansowych nawet silnych przedsiębiorstw i t. p.

W III kwartale r. ub., a raczej już pod jego koniec następuje przejściowe zakłócenie stosunków na rynku walutowym, co oddziaływa i na rynek pieniężny, a jednocześnie rozwój konjunktury doznaje pewnego zahamowania; podaż kapitałów, a szczególnie wzrost wkładów słabnie, a przejściowo nawet ujawnia się spadek wkładów, sezonowe pogorszenie się sytuacji przybiera rozmiary szczególnie duże, położenie rolnictwa po-

garsza się, następuje zbieg licznych terminów płatności różnych zobowiązań, trudności płatnicze wzmagają się i t. p. Rynek pieniężny i kredytowy wykazują w związku z tem spadek płynności, koniec roku upływa pod znakiem ciasnoty.

Polityka kredytowa Banku Polskiego w pierwszym okresie była liberalna, co oddziaływało oczywiście też upłynniając na rynek; le z słabą podaż odpowiedniego materiału wekslowego wskutek zastoju w obrotach hamowała rozwój kredytów Banku, które w ciągu pierwszych 3 kwartałów 1930 r. zwiększyły się następująco: kredyty dyskontowe przyznane o zł 188.7 miljn., czyli o 19.0%, kredyty dyskontowe wykorzystane (portfel wekslowy) zaledwie o zł 0.6 miljn., pożyczki zastawowe o zł 2.8 miljn. W końcu III kwartału r. ub. Bank Polski — wobec znacznego odpływu dewiz i nagłego wzrostu (przedewszystkiem dzięki wzmocnionemu sezonowemu wykorzystaniu kredytów przez rolnictwo i znacznemu rozpowszechnianiu się rejestrowego zastawu) portfela wekslowego, który ponadto wykazywał tendencję do dalszego zwiększania się — zaniechał liberalnej polityki kredytowej, podwyższając stopę dyskontową, przeprowadzając ostrzejszą selekcję materiału wekslowego, ograniczając dyskonto do weksli, płatnych najdalej w ciągu 75 dni i t. p. Rezultatem był spadek kredytów dyskontowych: przyznanych — o zł 59.9 miljn., t. j. o 5.1%, i wykorzystanych (portfelu) — o zł 32.8 miljn., t. j. o 4.6%, podczas gdy zastawowe wzrosły o zł 6.6 miljn.

W rezultacie rocznym, odmiennie niż w latach poprzednich kiedy stale kredyty Banku wzrastały, nastąpił tym razem spadek kredytów dyskontowych wykorzystanych (portfelu wekslowego) o zł 32.2 miljn., t. j. o 4.6%; pożyczki zastawowe wykazały wzrost.

Ruch kredytów Banku w ciągu roku ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	Kredyty dyskontowe:		Pożyczki pod zastaw papierów
	przyznane	wykorzystane	
31/XII 1926	449.3	321.3	9.3
31/XII 1927	650.0	456.0	40.9
31/XII 1928	874.6	640.7	91.2
31/XII 1929	990.9	704.2	76.9
31/I 1930	1.008.9	684.4	71.1
28/II	1.055.4	668.4	70.3
31/III	1.104.6	623.6	73.1
30/IV	1.101.3	590.6	78.7
31/V	1.121.3	594.4	78.1
30/VI	1.121.8	581.3	73.0
31/VII	1.173.4	610.7	74.4
31/VIII	1.182.4	616.5	79.5
30/IX	1.179.6	704.8	79.7
31/X	1.156.3	710.7	76.2
30/XI	1.139.5	680.9	74.6
31/XII	1.119.7	672.0	86.3

Wykorzystanie kredytów dyskontowych w ciągu pierwszych 3 kwartałów 1930 r. spadło z 71.7% do 60.0%, i do końca roku — wobec równomiernego zmniejszenia kontyngentów kredytowych i spadku portfela wekslowego — pozostało na tym samym bardzo niskim poziomie.

Udział wykorzystanych kredytów dyskontowych podług poszczególnych gałęzi gospodarstwa przedstawiał się następująco (w miljn. zł):

	31/XII 1929	30/IX 1930	31/XII 1930
Banki i in. instytucje kredytowe	268.7	246.1	262.2
Spółdzielnie kredytowe	27.7	32.7	30.0
Nadto przez banki:			
specjalny kredyt gorzelniczy	4.7	4.0	5.5
" " rolniczy	48.9	77.0	84.7
" " cukrowniczy	34.5	58.2	51.6
Przemysł bezpośrednio:			
węglowy	12.7	7.9	7.2
naftowy	11.4	10.9	7.9
górnicy	11.8	11.3	10.3

hutniczy	27·3	24·8	20·8
metalowy i maszynowy .	46·4	49·9	40·7
włókienniczy	51·3	42·0	38·6
chemiczny	41·5	41·4	27·5
garbarski	4·5	4·2	2·3
papierniczy	8·5	8·9	6·3
drzewny	6·8	5·8	4·6
cukrowniczy	0·1	0·1	0·1
gorzelniczy	5·5	4·6	5·3
Rolnictwo bezpośrednio	10·4	11·7	8·9
Handel	52·8	36·9	37·5
Spółdzielnie handlowe	4·0	5·2	4·5
Różne	24·7	21·2	15·5
Razem:	704·2	704·8	672·0

Jak widzimy, wzrosły w 1930 r. kredyty spółdzielni kredytowych, kredyty spółdzielni handlowych oraz specjalne kredyty, udzielane za pośrednictwem banków dla przemysłu rolnego i rolnictwa; najsilniej wzrósł specjalny kredyt rolniczy, mianowicie o 73·2%.

Bank Polski wogóle prowadzi w ostatnich latach politykę szczególnego popierania kredytem rolnictwa. Kredyty na zastaw rolniczy (płatne po 4 — 5 miesięcy $\frac{1}{3}$, a dalsze raty po upływie 6 i 9 miesięcy) Bank przyznał na rok 1930/1 w wysokości, znacznie przekraczającej zeszłoroczną, przyczem procentowa wysokość pożyczek dla zbóż omlóconych została podwyższona z 50% do 60% wartości giełdowej zastawów. Obligo podawcze z tytułu rejestrowego zastawu rolniczego wynosiło w końcu 1930 r. zł 55·4 miljn., gdy w końcu 1929 r. zaledwie zł 35·0 miljn. Kredyt siewny wynosił w końcu 1930 r. zł 19·0 miljn.

Zarządzenie Banku Polskiego z października 1930 r., dotyczące skrócenia terminów płatności weksli, nie dotyczyło weksli rolników, które — o ile pochodzą z tytułu nabycia roślin, nawozów, maszyn i narzędzi rolniczych oraz inwentarza — są przyjmowane nadal z terminem do 90 dni, przyczem przywilej ten został rozszerzony na weksle prywatnych składów maszyn rolniczych i nawozów sztucznych, podawane do dyskonta przez fabryki maszyn rolniczych względnie nawozów sztucznych. Uprzywilejowanych co do terminu płatności weksli rolniczych było w końcu 1930 r. na sumę zł 46·3 miljn., gdy w końcu 1929 r. na sumę zł 57·5 miljn.

Co do banków, to ich oblige wykazało w 1930 r. minimalny spadek — o 2·4%, jednak odsetek procentowy wykorzystania przez banki prywatne i inne instytucje kredytowe przyznanych im przez Bank Polski kredytów spadł w ciągu 1930 r. z 86·7% do 64·9%.

Silnie zmniejszyły się kredyty bezpośrednie przemysłu, mianowicie z zł 227·8 miljn. do zł 171·6 miljn., czyli o 24·7%. Najsilniej spadły kredyty przemysłu węglowego i garbarskiego, dalej: hutniczego, włókienniczego, chemicznego i t. d. Kredyty handlu — wobec zastoju w obrotach — skurczyły się o 29%.

Rola kredytów rolnictwa i ich uprzywilejowanie wyraźniej jeszcze zaznacza się przy podziale kredytów nie według podawców, czyli ostatnich żyrantów, lecz według płatników (wystawców lub akceptantów):

	Dyskonto		Kredyt otwarty i zastawowy	
	koniec 1929 r.	koniec 1930 r.	koniec 1929 r.	koniec 1930 r.
Rolnictwo	37·5%	43·7%	31·7%	35·2%
Górnictwo i przemysł . .	21·9%	25·3%	21·5%	16·8%
Handel	33·0%	23·2%	14·8%	12·9%
Inne	7·6%	7·8%	32·0%	35·1%

W ciągu 1930 r. Bank Polski zdyskontował 4.060.000 weksli (w 1929 r. 5.156.477) na sumę zł 3.128·0 miljn. (w 1929 r. zł 3.558·3 miljn.), zainkassował 4.255.122 weksle (5.180.124) na zł 3.160·1 miljn. (zł 3.494·8 miljn.). W końcu 1930 r. było 2.219 podawców (w końcu 1929 r. 2.245), w tem banków, spółdzielni kredytowych i kas komunalnych 628 (553), a przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych 1.591 (1.692).

Przeciętna suma jednego wekslu w 1930 r. wynosiła zł 752 wobec zł 690 w 1929 r.; na podniesienie przeciętnej sumy wekslu wpłynęło głównie zdyskontowanie w 1930 r. akceptów bankowych, opiewających niekiedy na milionowe sumy. Przeciętny termin wekslu w 1930 r. wynosił 76 dni, gdy w 1929 r. 72 dni, w 1928 r. 71 dni, w 1927 r. 69 dni i w 1926 r. 64 dni. Widzimy więc stały wzrost terminów wekslowych (mimo zarządzenia z października 1930 r.).

Dzięki pewnej poprawie wypłacalności, jaka nastąpiła w II połowie 1930 r., odsetek weksli protestowanych w Banku Polskim, był w 1930 r. niższy niż w 1929 r., jak to wykazuje poniższe zestawienie:

	1929	1930		1929	1930
Styczeń	3·75%	6·12%	Lipiec	5·37%	5·29%
Luty	4·61%	5·92%	Sierpień	5·21%	4·16%
Marzec	5·12%	5·12%	Wrzesień	4·42%	3·78%
Kwiecień	5·06%	5·80%	Październik	4·71%	3·64%
Maj	5·72%	6·07%	Listopad	5·00%	4·22%
Czerwiec	5·81%	5·35%	Grudzień	5·44%	4·12%

W 1930 r. Bank udzielił pożyczek zastawowych na sumę zł 153·4 miljn. (w 1929 r. 153·9 miljn.); spłacono zł 144·1 miljn. (w 1929 r. zł 168·1 miljn.). Wartość giełdowa papierów, pod których zastaw udzielone pożyczki stanowiły zł 86·3 miljn., wynosiła zł 149·7 miljn.

Odsetków za dyskonto weksli wpłynęło w 1930 r. zł 46·3 miljn. wobec zł 60·5 miljn. w 1929 r., odsetków od pożyczek zastawowych pobrano zł 6·1 miljn. wobec zł 8·0 miljn. w 1929 r.

Stopa dyskontowa i zastawowa Banku ulegała w 1930 r. dość częstym zmianom. Ze względu na ogólną tendencję spadkową stopy procentowej w okresie depresji oraz ze względu na obniżenie stopy przez inne banki biletowe Bank kontynuował politykę obniżania stopy; lecz na jejieni wobec stosunkowo znacznego odpływu dewiz i tendencji zwykłej kredytów Bank zastosował podwyżkę stopy procentowej. Zmiany stopy w 1930 r. uwidoczni następujące zestawienie:

	Stopa dyskontowa	Stopa zastawowa
1 — 30/I	8½	9½
31/I — 13/III	8	9
14/III — 12/VI	7	8
13/VI — 2/X	6½	7½
3/X — 31/XII	7½	8½

M. D.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

NOWY NIEMIECKI PROGRAM ROLNY

MINISTER Wyżywienia Rzeszy, P. Schiele, wystąpił w niemieckim Parlamencie z obzernym projektem rolnym, który w 6 wielkich rozdziałach wysuwa szereg ustawowych zamierzeń Rządu Rzeszy,

mających posłużyć jako nowy etap ku zapoczątkowanej w r. ub. akcji odbudowy niemieckiego rolnictwa.

Program P. Schielego dzieli się, jak powiadamy, na 6 rozdziałów. Pierwszy z nich tyczy się t. zw. Reichs-

bestellungsplan, polegający na dalszym ograniczeniu produkcji żyta i owsa w Niemczech, a jednocześnie na zastąpieniu ich w znacznej mierze produkcją pszenicy, jęczmienia, pasz i strączkowych, jak również na przeznaczeniu części obszarów zasiewów pod pastwiska. Liczbowo przedstawia się to w ten sposób, iż w ciągu najbliższych 10 lat okragło 1'5 miljn. ha obszarów zasiewów żyta, owsa i buraków cukrowych ma otrzymać owe inne przeznaczenie, przyczem na pastwiska projektuje się odstąpić co najmniej $\frac{1}{3}$.

P. Schiele zamierza, jak widać, ograniczyć w Niemczech uprawę zbóż chlebowych, posiadanych w nadmiarze, i skierować wszystkie siły do niezależnienia się od przywozu pszenicy i jęczmienia oraz bydła. Odpowiednia polityka cen, prowadzona przezeń od r. ub., daje w tym względzie już rezultaty. Wyśrubowana cena pszenicy spowodowała już spadek uprawy żyta o $\frac{1}{2}$ miljn. ha, a z nich 125 tys. poszło pod oziłą pszenicę. Utrzymując, a nawet powiększając rozpiętość cen żyta i pszenicy (obecnie RM 6 na kwintalu), pragnie P. Schiele, jak sam zresztą powiada w swym programie, stworzyć tendencję (Anreiz) ku przedstawieniu się przy zasiewie zbóż jarych w r. b. jeszcze wydatniej ku pszenicy.

Rozdział 2 programu zajmuje się warunkami zbytu produktów rolnych. Tutaj P. Schiele ogranicza się do zapowiedzi wydania rozporządzeń wykonawczych do istniejących już ustaw o standaryzacji produktów rolnych i t. zw. Milchgesetz, t. j. ustawy mleczarskiej. Specjalne środki mają być przedsięwzięte w sprawie suszenia ziemniaków, zbywania nadwyżek cukrowych przez spasanie ich, a wreszcie w dziedzinie przemysłu gorzelnianego (podwyższenie procentu domieszki spirytusu kartoflanego do benzyny); poza tem pasteryzowane mleko ma być zwolnione od podatku obrotowego.

Rozdział 3 programu tyczy się zagadnienia spożycia. Producenci kazeiny, wyrobów lnianych i cykorji mają być zmuszeni do używania odpowiedniego procentu surowców krajowych. Wszelkie budynki, wznoszone ze środków państwowych, zwłaszcza zaś z sum, osiągniętych z podatku od wynajmu lokali, mają używać zasadniczo tylko drzewo krajowe.

Rozdział 4 dotyczy ochrony celnej i on to sprawił zrozumiałe poruszenie w naszej opinii publicznej. Powiada on, iż Rząd Rzeszy uzyskać ma pełnomocnictwa do wprowadzenia ceł ruchomych (istniejących dotychczas przedewszystkiem w stosunku do zbóż i nierogacizny) w odniesieniu do całego szeregu produktów, jak: mięso, produkty mleczarskie, jaja, strączkowe i produkty gospodarki leśnej. Dotychczasowe cła zbożowe, rozumie się, mają być utrzymane i nadal.

W rozdziale 5 omówione są sprawy premij wywozowych (Einfuhrscheine). Mają być one przedłużone wzgl. wznowione, przyczem do istniejących już premij przybyć mają jeszcze premje na drzewo.

Wreszcie w rozdziale 6 omówione są specjalne zarządzenia, mające na celu zapobieganie sezonowym wahaniom cen.

Taka jest — w najpobieżniejszym skrócie — treść programu. Na tem tle rozdział 4, który nas szczególnie winien obchodzić, wygląda zupełnie inaczej niż w oderwaniu od reszty projektów; cła w ręku P. Schielego mają być jednym ze środków, przy pomocy których zamierza on przestawić całe rolnictwo niemieckie na politykę samowystarczalności, o czem zresztą wyraźnie sam w mowie parlamentarnej, przedstawiając swój program, powiedział.

Możnaby o tych zamiarach powiedzieć bardzo wiele. Niewątpliwie program ma rozmach i prowadzony jest z konsekwencją. Ale też iluzję zawiera bardzo dużo. Jeśli chodzi o Reichsbestellungsplan, t. j. akcję w kierunku przestawienia się produkcji zbożowej Niemiec na pszenicę, jęczmień i paszę przez ograniczenie zasiewów żyta i owsa, to cel akcji tej jest, rozumie się, jasny. Niemniej jednak zupełne nieliczenie się z warunkami rynkowymi i poziomem cen w skali światowej może tutaj zaważyć kiedyś bardzo niekorzystnie na ostatecznym wyniku. Niemcy, jako kraj niesamowystarczalny pod względem zbożowym, mogą chwilowo drogą ceł ruchomych, premij wywozowych i t. d. utrzymywać wysoki poziom cen zbóż, ale wątpliwe jest, czy akcja taka, obliczona na szereg lat, zakończy się pełnem powodzeniem.

Należy zwrócić tutaj uwagę na jeden charakterystyczny szczegół, a mianowicie na troskę planu o sprawy hodowlane. Rozwój pastwisk i cła ruchome na mięso i produkty zwierzęce mają zapewnić wysoką rentowność tej dziedzinie produkcji. Nieznajduję jednak, jak obecnie, w planie uwzględnienia zasadniczy postulat rentowności hodowli, a mianowicie tania pasza, dzięki której np. Danja przechodzi ogólno-swiatowy kryzys rolny lepiej niż jakiegokolwiek inne państwo rolnicze. Natomiast cła na mięso i produkty hodowlane (cła na bydło i nierogaciznę już uprzednio posiadały skalę ruchomą) grożą bardzo poważnymi konsekwencjami w dziedzinie traktatów handlowych Niemiec z innymi państwami. Jasne jest, iż nawet przejście Niemiec w odpowiednich pozycjach taryfy celnej na skalę ruchomą ceł i podwyższenie odpowiednich stawek celnych pociągnie za sobą oczekiwane skutki dopiero wówczas, gdy znikną „związane” stawki celne na poszczególne produkty w niemieckich traktatach handlowych. Przykładowo biorąc, cło na jaja może nawet być podwyższone z RM 30 od kwintala, ale dopóki istnieć będzie w traktacie włosko-niemieckim związana stawka celna na jaja w wysokości RM 5 od kwintala, nowe cło może obowiązywać tylko w stosunku do krajów beztraktatowych, nie posiadających w Niemczech klauzuli największego uprzywilejowania. A o to, rozumie się, P. Schielemu nie chodzi.

Niemcy zatem w akcji, forsującej rentowność swej hodowli (jak, zresztą, i w innych dziedzinach, o czem mówimy poniżej) stają przed dylematem: albo wypowiedzieć wszystkie te traktaty handlowe, gdzie istnieją cła związane, krępujące swobodę podwyższania poszczególnych ceł, albo doprowadzić w drodze rokowań handlowych do polubownego usunięcia stabilizacji celnej w poszczególnych traktatach. O wypowiedzeniu szeregu traktatów „en bloc” niema, chyba, co mówić, gdyż oznaczałoby to poprostu ruinę całego niemieckiego systemu traktatowego. Cały szereg stawek na jarzyny i owoce związany jest w traktatach z Włochami, Belgią, Holandją, Francją i Jugosławją, cła na jaja — w traktatach z Włochami i Jugosławją, cła na sery — w traktatach ze Szwajcarią i Francją i t. d. Niemcy, forsując zatem za wszelką cenę swe podwyżki celne, rozbiłyby wszelkie niemal możliwości swego wywozu przemysłowego, gwarantowane przez wspomniane traktaty. Dlatego należy się liczyć, iż Niemcy trzymać się będą taktyki stopniowego „wykruszania” ceł stabilizowanych drogą rokowań z poszczególnymi zainteresowanymi państwami. Już obecnie w toku rokowań niemiecko-holenderskich jest o tem mowa, a zamierzone rozpoczęcie rokowań

włosko-niemieckich niewątpliwie ma również tę taktykę na celu.

Rokowania te, rzecz prosta, będą miały za skutek (w wypadku osiągnięcia przez Niemcy ich żądań) odpowiednio zmniejszenie koncensyj poszczególnych krajów na korzyść niemieckiego wywozu przemysłowego, a więc dalsze trudności dla niemieckiego przemysłu. Nic zatem dziwnego, że i Reichsverband der Deutschen Industrie i nawet czynniki rządowe, jak Reichswirtschaftsministerium, rokowań tych szczególnie się obawiają. Przy obecnym układzie stosunków personalnych w łonie Rządu niemieckiego, kiedy niema Ministra Gospodarki Narodowej Rzeszy, a zastępuje go tylko Podsekretarz Stanu, P. Trendelenburg, wpływy P. Schielego w gabinecie są silniejsze, jak wynika z dotychczasowych wyników obrad, od wszelkich zastrzeżeń obrońców interesów przemysłu.

Nowością w programie P. Schielego jest kwestja drzewna. Pełnomocstwa celne dla gabinetu, żądane od Parlamentu, zawierają w sobie potencjalną możność podnoszenia stawek na drzewo, oprócz tego zaś ma być rozciągnięty na produkty drzewne system „świadczeń przywozowych” (Einfuhrscheine), istniejący uprzednio tylko w odniesieniu do zbóż i niektórych produktów hodowli. Dla uzyskania wolnej ręki w podnoszeniu ceł ma być w drodze rokowań z Austrią usunięta stabilizacja celna w poz. 76 niemieckiej taryfy celnej.

Kwestja drzewa winna być szczególnie u nas zbadaana ze specjalną dokładnością. Niemcy — wbrew twierdzeniu „zainteresowanych” czynników — są zupełnie niesamowystarczalne pod względem drzewnym. Wyrąb 1930 r. dał ok. 28 miljn. m³, co przekracza już roczny przyrost, a mimo to przywieziono do Niemiec w tym roku ok. 114 miljn. m³ drzewa z zagranicy. Wynika z tego, iż w okresie kryzysu, gdy działalność budowlana z natury rzeczy się zmniejsza, Niemcy spotrzebowały ok. 39 miljn. m³, w normalnych więc latach potrzebują ok. 44 miljn. m³ rocznie. Roczny wyrąb należy oceniać na 25—26 miljn. m³, czyli ok. 18—19 miljn. m² niedoboru pokryte ma być przywozem z zagranicy. Tymczasem obecnie zamierza się nie tylko podnieść cła, ale i forsować premjowaniem wywóz drzewa, który już w 1930 r. wyniósł ok. 23 miljn. m³.

Zawczasem jest jeszcze, aby z programu P. Schielego wysnuwać jakiegokolwiek ścisłe wnioski co do wpływu podwyżek celnych Niemiec na nasz wywóz rolny — nawet po wprowadzeniu w życie umowy gospodarczej z dn. 17 marca 1930 r. Że skutki podwyżek tych będą niekorzystne — o tem, rozumie się, wątpić trudno. Przedewszystkiem zamierzenia P. Schielego w dziedzinie rewizji traktatów handlowych Niemiec z innymi państwami i usunięcia z nich wszelkich ceł stabilizowanych odbierają resztki wartości, jakie posiadała w umowie gospodarczej z marca r. ub. klauzula największego uprzywilejowania, udzielona nam przez Niemcy. Klauzula ta daje nam gwarancję niepogarszania istniejących warunków naszego wywozu rolnego (co wobec zamierzonych podwyżek łatwo mogłoby się zdarzyć), ale napewno nie zmieni istniejącej obecnie sytuacji na naszą korzyść. Tam nawet bowiem, gdzie dotychczas istnieje niekorzystne dla nas różniczkowanie celne w Niemczech, które winno zniknąć po wprowadzeniu w życie umowy, cła mają być podniesione. Tak np. faktem jest, że wywoziliśmy do Niemiec w r. ub. jaja, płacąc cło RM 30, podczas gdy pozostały przy-

wóz niemiecki opłacał cło RM 5. Obecnie, kiedy po zawarciu umowy warunki naszego wywozu zrównają się z innymi, cło z RM 30 pójdzie przypuszczalnie w górę. Tak samo, mniej więcej, przedstawia się sprawa z masłem. Do listopada r. ub. wyw. ziliśmy masło clone po RM. 50, podczas gdy inni dostawcy niemieccy przywozili je po stabilizowanej stawce finlandzkiej RM 27.50. Od listopada r. ub. stawka została podwyższona dla wszystkich do poziomu autonomicznego RM 50, t. j. uzyskaliśmy równość celną. Ale w wypadku podniesienia stawki, jak to zapowiadają, do RM 80 wytwarza się sytuacja następująca: bez umowy z Niemcami zmuszeni jesteśmy płacić nowe cło, podczas gdy inni korzystają z finlandzkiego kontyngentu celnego w wysokości 5.000 t przy cło RM 50. Jesteśmy zatem niekorzystnie dyskryminowani, jak w r. ub. Ale kiedy nawet wprowadzimy umowę w życie, skorzystamy z kontyngentu finlandzkiego na podstawie klauzuli największego uprzywilejowania... do wysokości 5.000 t, podczas gdy w r. ub. mimo różniczkowania celnego ulokowaliśmy w Niemczech 7.100 t, a normalne nasze możliwości przekraczają znacznie 10.000 t. I tu zatem klauzula chroni nas przed dalszemi niepowodzeniami, ale nie poprawia istniejącego położenia.

Gorzej przedstawia się sprawa z drzewem. Na podstawie polsko-niemieckiej umowy drzewnej, która wygasła, jak wiadomo, z końcem r. ub., wywieźliśmy w 1930 r. do Niemiec (w/g. statystyki niemieckiej) za RM 64 miljn. drzewa (surowca, tarcicy i kopalniaków), czyli niemal $\frac{1}{4}$ wartości naszego ogólnego wywozu do Niemiec. Inna rzecz, że wywóz nasz stale spada wskutek konkurencji sowieckiej. Obecnie, gdyby umowa polsko-niemiecka weszła w życie, usunięto by zakazy przywozu drzewa polskiego, i wywóz, który w 1931 r. odbywa się w warunkach anormalnych (po wygaśnięciu umowy drzewnej), mógłby odzyskać znowu rynek. Tymczasem jednak spodziewać się należy dalszego podniesienia stawek celnych, które, jeśli brać pod uwagę żądania właścicieli lasów w Niemczech, wynosić mają przy okrągłakach sosnowych 75% ad valorem, przy papierówce — 108%, przy kopalniakach — 126%, przy podkładach kolejowych — 244%, a przy tarcicy nawet do 40% ad valorem.

Cła na nierogaciznę, wynoszące obecnie RM 27 od 100 kg, mają być podniesione do najwyższej stawki w ruchomej skali ceł w tej pozycji, t. j. do RM 36 od 100 kg. Ma być to dokonane, rzecz prosta, niezależnie od nowego programu P. Schielego, gdyż tutaj pełnomocnictwa rządowe już istnieją. W tych warunkach trudno jest spodziewać się możliwości ulokowania kontyngentu 200 tys. sztuk, przyznanego nam w umowie gospodarczej z Niemcami. Obciążenie § 76 na kg stanowi już w chwili obecnej ok. 60% ad valorem. O ile jednak w nierogaciznie żywej istnieje jeszcze możliwość skalkulowania (chwilowo...) cen, to żądanie pełnomocnictw dla Rządu Rzeszy, przewidziane w programie P. Schielego w stosunku do cła na mięso, przekreśla zgóry wszelkie możliwości wywozowe do Niemiec. Obecne obciążenie § 95 od kg pozostawia minimalną marżę pomiędzy cenami w Polsce i w Niemczech, tak iż wszelkie dalsze podniesienie cła czyni nasz wywóz zupełnie nierentownym.

Te są pierwsze uwagi jakie nasuwają się nam na myśl przy rozpatrywaniu ewentualnych skutków projektu P. Schielego. O przyjęciu go przez ciała ustawodawcze niema co wątpić, gdyż — jak wiadomo — wszystkie stronnictwa, popierające Rząd Kanclerza

Brüninga, z wyjątkiem, być może, socjaldemokratów (którzy zresztą również z uwagi na swoje kierownicze stanowisko w Rządzie pruskim wystrzegają się muszą zbyt jaskrawego przeciwdziałania „pomocy dla wschodniego rolnictwa”), będą głosowały za projektem. Z punktu widzenia wewnątrz-gospodarczego oznacza on dla Niemiec nowy krok w kierunku drożyzny utrzymania, co przy jednoczesnej redukcji płac robotniczych w miastach (przeprowadzanej przy akcji zniżki cen wyrobów przemysłowych) może doprowadzić do poważnych trudności. Dlatego też czasopismo „*Der deutsche Volkswirt*”, organ jednego z kierowników niemieckiej partji państwowej (Staatspartei), pisze m. in., co następuje: „Rozszerzenie systemu świadectw przywozowych, podwyżki ceł na jarzyny, strączkowe, u równienia celne w stosunku do rolniczych produktów uszlachetnionych — między którymi przedewszystkiem należy się dorozumiewać podwojenia ceł na masło — wszystko to razem nie daje się uzasadnić, gdyż w ten sposób poziom cen w Niemczech oddaliłby się zbyt silnie od poziomu światowego, i trudności społeczne nazbyt silnie zaostrzyłyby się. Gdy detaliczna cena masła podwyższona zostaje przez ceł o dalsze 25 fenigów, suma może wydawać się niezbyt wysoka. Ale dla bezrobotnego z dziećmi, który otrzymuje tygodniowo RM 20 zaopatrzenia, dla zrujnowanego podatkiem, który stoi jeszcze gorzej, tworzy to obciążenie nie do wytrzymania”. A mimo to jednak ta sama partja państwowa wysunęła w parlamencie wniosek, niewiele różniący się co do zakresu protekcjonizmu rolnego od

programu P. Schielego, nie chcąc zapewne ze względów politycznych zostać przez niemiecką prawicę przelicytowana na wsi.

Nie wiemy, czy program P. Schielego da spodziewane przez swego twórcę wyniki. Widzimy, iż stoją tutaj na przeszkodzie nie tylko kwestje zewnętrzno-traktatowej, ale i wewnętrzno-społecznej natury. W każdym razie program jest pomyślany jako jedna wielka całość i obliczony na dłuższy okres czasu. Innymi słowy, ceła, które kierują się przeciwko nam, nie są oderwaną akcją, którą można by „przeczekać”, ale częścią wielkiej całości, zakrojonej na szeroką skalę. Stąd wniosek — iż nie powinniśmy się, zdaniem naszym, oceniać naszej sytuacji traktatowej wobec Niemiec inaczej jak „sine ira et studio...” Bez gniewu — bo obecnie więcej nam potrzeba zimnej krwi niż kiedykolwiek, a przytem z dokładnem obliczeniem tych wszystkich przeszkód, jakie naskutek projektowanych (i dokonanych w ciągu ostatniego roku) podwyżek niemieckich napotkamy w wykorzystywaniu umowy gospodarczej z Niemcami. Ponieważ, jak widać, nie sposób oprzeć stosunków gospodarczych z naszym zachodnim sąsiadem na szerokiej podstawie możliwie swobodnej wzajemnej wymiany, trzeba, odpowiadając „pięknem za nadobne”, ograniczyć na tyle korzystanie z umowy marcowej przez Niemcy, na ile ich akcja protekcjonizmu rolnego ograniczyła wykorzystanie umowy tej przez nas. To jednak wymaga osobnego i bardzo szczegółowego omówienia.

Dr. T. Łychowski

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

PRZYCZYNY KRYZYSU ŚWIATOWEGO. — Od dłuższego już czasu instytuty konjunktur całego świata sygnalizują nam rozmiary kryzysów, stan depresji i możliwości poprawy. Niestety, z tonu komunikatów można wyczuwać niewiarę we własne słowa. Zgoda nie dlatego, aby przez to były podawane w wątpliwości prawa gospodarcze, których barometrem jest konjunktura, lecz dlatego, że ze strony sfer gospodarczych całego świata zrobiono wszystko w granicach możliwości, aby działanie tych praw utrudnić.

Unormowane stosunki gospodarcze nie pozwalają na zbyt silne wahanie konjunktury — wahanie między podażą i popytem. Oczywiście, stwarzanie podaży, nieuzasadnionej popytem, musi wpływać na rozmiar wahań.

Wiemy doskonale, że jeżeli cena towaru jest wysoka, powstaje konkurencja. Cena spada wówczas — zasadniczo biorąc — do granicy rentowności. W następstwie produkcja przez pewien czas mniej interesuje kapitał, pokąd nowy wzrost popytu nie stworzy nowych dogodnych konjunktur. Tak więc kres wahań stanowi granica rentowności. I chociaż dawniej istniały też ustawy celne, lecz ponieważ zmiany ich były dość rzadkie, ceła nie wypaczały rachunku. A teraz należy zaprzętać się czy granica wahań może być ustalona, wówczas, gdy zanik rentowności, a nawet doimująca strata nie powstrzyma produkcji. Czy granica ta może być ustalona, gdy obrót międzynarodowy przeżywa nieustanną powrotną gorączkę zwy-

żek celnych i dumpingu. Oczywiście, w tych warunkach nie może być mowy o spokojnem rozwoju konjunkturalnych wydarzeń. Owszem, prawa gospodarcze działające będą niewzruszenie, i teoria konjunktury się utrzyma. Różnica polegać będzie jedynie na tem, że granica wahań będzie nie rentowność a katastrofa, a co za tem idzie czas trwania poszczególnych przejść będzie nieporównanie dłuższ.

Życie dostarcza codziennie przykładów, stwierdzających nam słuszność powyższych poglądów. Brniemiw w absurdalną nadprodukcję, jakkolwiek ona dawno przestała być rentowna; pracujemy z pasją nad racjonalizacją, bez względu na to, że może ona doprowadzić do spotęgowania absurdu.

W burżuazyjnym amerykańskim czasopiśmie „*Harpers Magazin*” Stuart Chase pomieścił artykuł p. t. „Nadprodukcja wrócić do dobrobytu”, w którym znajdujemy niesłychanie charakterystyczne dane, stwierdzające słuszność wyrażonych poglądów. Tak więc zdolność wytwórcza fabryk samochodów w Stanach wynosiła w 1929 r. 8 miljn. wozów, gdy światowe spożycie ograniczało się do 6,295.000 wozów. To nie przeszkodziło dalszej rozbudowie przedsiębiorstw. Zdolność wytwórcza fabryk obuwia wynosiła 900 miljn. par, a pojemność rynku 300 miljn. W przemyśle włókienniczym stosunek zdolności wytwórczej do pojemności rynku wyrażał się w liczbach: \$ 1.760 miljn. i \$ 656 miljn. Węgla mogą dostarczyć kopalnie rocznie 750 miljn. tonn, a rynek może spożyć 500 miljn. tonn.

W zakresie stali stosunek ten wyraża się w liczbach: 66 miljn. tonn i 42 miljn. tonn. Wogóle dysproporcja zdolności wytwórczej i spożycie waha się w granicach 50 — 300%. Kapitałne jest zakończenie artykułu, w którym P. Chase upatruje źródło zła w t. m., że posiadacze kapitału mają go zbyt wiele, aby służyć ich celom spożywczym i proponuje w piśmie burżuazyjnym reformę, żywcem zapożyczoną w Rosji Sowieckiej.

Brak nam, niestety, zestawień z innych krajów, które dałyby analogiczny obraz. Rozmiary dysproporcji produkcji i spożycia są tak olbrzymie, że nie potrzeba subtelných instumentów dla zmniejszenia jej. Pewną bardzo niedostateczną wskazówką mogłoby dać zestawienie kosztów dumpingu.

Jeżeli brak nam tych liczb, posiadamy zato inne; daje je statystyka bankructw. Mianowicie, ogłoszono upadłości:

	1927	1928	1929	1930
Stany Zjednoczone Am.	23.784	23.844	22.908	26.000
Włochy	11.328	12.348	12.912	15.000
Niemcy	5.600	7.980	9.852	12.000
Francja	8.268	8.200	8.712	9.070
Anglia	7.500	7.632	7.368	8.000
Czechosłowacja	2.928	2.664	3.516	5.000
Holandja	3.552	3.156	2.784	3.000
Węgry	1.092	1.584	2.232	2.500
Polska	204	288	516	900
Szwajcaria	924	804	828	850
Finlandja	348	288	516	800
Austria	624	588	576	700
Ogółem; 66.152 69.376 72.720 83.750				

Patrząc na to zestawienie, można postawić sobie pytanie, jak długo sfery gospodarcze świata będą upierać się przy swych metodach pracy nad „porowatą”. Wszakże za metodę tę uznano wyścigi w budowie murów celnych, racjonalizację i dalsze forsowanie nadprodukcji. Chwilami wydaje się, że zupełnie niepotrzebnie Sowieci są obciążone zarzutami, że dążą do wywołania rewolucji światowej. Wszakże trudno wyobrazić sobie lepszą metodę.

Straty, które ponosi giełda, są znamienne dla rozmiarów katastrofy. Tak więc, oficjalnie notowane straty giełdy w New-Yorku w 1930 r. sięgają sumy \$ 50 miliardów, a sumę tę można podwoić, uwzględniając obrót prywatny. Straty giełdy angielskiej są ocenione na £ 4 miliardów, holenderskiej — na fl. 3½ miliardów, francuskiej — na 80 miliardów franków, włoskiej na 20—30 miliardów lirów, niemieckiej wreszcie — na RM 5—6 miliardów. Wyjątek stanowi Szwajcaria i państwa skandynawskie, dokąd tłumnie uciekają przerażone kapitały prawie wszystkich krajów.

Wobec rozmiarów tej klęski, słusznie możemy się zastanawiać, czy winna jest tylko zła koniunktura, czy też błędna polityka. Odpowiedzia na to mogą być obrady genewskie i liczne zjazdy przedstawicieli gospodarczych kół świata.

Kartele i syndykaty międzynarodowe stały się indywidualnymi próbami porozumienia, którego treścią jest wyłamanie się poza ogólną tendencję gospodarczych państw. Stąd wzruszającym jest widok, jak zdezorientowana lewica polityczna spogląda raczej zyczliwie na tę kapitalistyczną międzynarodówkę.

Z przeglądu sytuacji w powyższym przedstawieniu nie wynika wcale, byśmy mieli się stać zwolennikami krańcowo pojętego liberalizmu. Wszelka krańcowość jest zgubna dla państw gospodarczo słabych, zarówno liberalna, jak protekcyjnista. Polska nie stworzy sama wylomu w zasadach polityki gospodarczej świata, jesteśmy tylko fragmentem i podlegamy tym wstrząśnieniom, którym podlegają wszystkie kraje. Jedno jest naszym obowiązkiem: widzieć jasno sytuację i zdawać sobie sprawę ze skutków, które i dla nas muszą wyniknąć.

Sygnalizowane z różnych krajów poprawy koniunktury — to tylko drobne nierówności na tej pochyłości, po której stacza się życie gospodarcze świata. Zwrot może nastąpić dopiero wówczas, gdy ustanie wściegły rozkład nadprodukcji, gdy malejąca zdolność spożycia dogoni rosnącą doniedawna produkcję. Czem prędzej to nastąpi, tem mniejsza będzie katastrofa.

Na tem ciemnym tle sytuacja Polski zgłębia nie jest najgorsza. Dzięki szczęśliwej strukturze społecznej możemy uniknąć poważniejszych wstrząśnień społecznych. Fakt ten powinien porównawczo budzić zaufanie kapitału zagranicznego, którego niezbędnie potrzebujemy dla wzmożenia tempa naszego życia.

T. Garczyński

MIĘDZYNARODOWY KARTEL STALOWY. ¹⁾ — W końcu lutego odbyło się w Paryżu posiedzenie komitetu dwurekwinowego Kartelu, na którym omawiane były sprawy ustalenia tonnażu produkcji na dalsze miesiące, jak również zasadnicze kwestie, związane z dalszym istnieniem kartelu. Ta ostatnia kwestja

przyswaja obrót nierzadko pomyślny, chociaż prace przygotowawcze nie są jeszcze zakończone. Została mianowicie osiągnięta jedynomyślność co do konieczności podziału dla każdego z kontrahentów całej produkcji na sprzedaż wewnętrzną i zewnętrzną, a co najważniejsze, zostało osiągnięte ogólne porozumienie, co do wysokości poszczególnych kwot. Ostateczna decyzja po opracowaniu szczegółowego projektu ma być powzięta przez ogólne zebranie udziałowców Kartelu, które projektowane jest w Düsseldorfie w dn. 11 marca.

Co do kwestii wysokości dalszej produkcji, to komitet nie miał pełnomocnictw dla ustalenia jej na dalsze miesiące, z przebiegu jednak dyskusji widoczne jest, że z wyjątkiem Belgii kontrahenci są zgodni co do utrzymania tonnażu ze stycznia i lutego r. b., t. j. produkcji z października 1929 r. z ograniczeniem 30%-owym. Jedynie Belgia wyrażała chęć podniesienia tej kwoty, w przewidywaniu czego porobiła już nawet u siebie pewne przygotowania. Sprawa cała zostanie zdecydowana również na posiedzeniu w Düsseldorfie.

Z przeprowadzonych dotychczas naradzie jeszcze nieostatecznych obliczeń, widzieć, że w listopadzie i grudniu jedynie Francja przekroczyła obowiązującą ją kwotę produkcji, za co będzie musiała wpłacić do ogólnej kasy kartelowej za dwa te miesiące sumę ok. \$ 150.000

PRÓBA REGULACJI PODAŻY STĄTKÓW NA BAŁTYKU.

W I połowie lutego r. b. odbyły się w Helsingborgu i w Kopenhadze 2 zebrania przedstawicieli armatorów: duńskich, niemieckich, angielskich, holenderskich, norweskich i szwedzkich, którzy zastanawiali się nad możliwością regulacji zaopiarowania tonnażu w portach bałtyckich i Białego morza podczas nadchodzącego sezonu żeglugowego. Obrady doprowadziły do opracowania szeroko zakreślonego planu unieruchomienia pewnej ilości statków, aby w ten sposób zapobiec nadmiernej podaży statków, a co za tem idzie, utrzymywaniu się stawek frachtowych na kat strefalnie niskim poziomie. Plan ten przedłożony ma być do rozpatrzenia związkom armatorów poszczególnych krajów, których przedstawiciele brali udział w naradach.

FRANCJA

PLANY KONWERSYJNE. — Długi wewnętrzne Francji na dz. 31 maja r. ub. wynosiły 259 miliardów franków, obciążając budżet państwa sumą 132 miliardów franków, rocznie z tytułu oprocentowania, co stanowi 26,5% całej strony biernej budżetu. Z drugiej strony znaczna część wchodzących tu

w grę pożyczek państwowych zaciągnięta była w okresie wojny, względnie w czasie inflacji, co powoduje, że ich stopa procentowa jest znacznie wyższa od istniejącej obecnie. Oczywiście jest, że sytuacja ta nasuwa myśl o przeprowadzeniu konwersji dawnych, wysoko oprocentowanych pożyczek, odnośne koncepcje zaś stają się tem aktualniejsze, że zbliża się termin, w którym w myśl warunków poszczególnych pożyczek, będą one mogły być konwertowane, wywołane zaś tem odciążenie budżetu pozwoli bądź na wydatne zredukowanie podatków, bądź też na zużytkowanie odnośnych sum na różne cele gospodarcze. Za potrzebą obniżenia wydatków na obsługę pożyczek przemawia również wzgląd czysto budżetowy, nadający całej sprawie charakter dosyć pilny; mianowicie rozpatrywa w obecnie przez parlament preliminarz budżetowy na 1931/32 r. został zrównoważony jedynie z dużym wysiłkiem i przy przerzuceniu niektórych wydatków w kwocie prawie 2 miliardów franków z budżetu na kasę amortyzacyjną, ostatnie zaś miesiące wykazały bardzo poważny spadek dochodów podatkowych, nakazujący wielką ostrożność w wydatkach roku przyszłego.

Konwersja poleca — jak wiadomo — na wykupieniu starych pożyczek według nominalu, względnie po kursie wykupu, ustalonym w warunkach pożyczki, i jednocześnie emitowaniu nowych obligacji o niższym oprocentowaniu. Właścicielom starych obligacji przysługuje prawo wyboru zastąpienia ich nowymi, względnie otrzymaniu gotówki. Zasadniczo więc przystąpienie do konwersji możliwe jest przy posiadaniu odpowiednich środków na gotówkowe wykupienie części pożyczek. We Francji sytuacja przedstawia się pod tym względem o tyle pomysłnie, że odczuwa się tam brak papierów lokacyjnych, a stopa rynkowa jest na tyle niska, że przy ustaleniu stopy pożyczki konwersyjnej — według projektów — na 4% lub 4½%, niezawodnie potężna większość znajdujących się dziś w obiegu obligacji zostanie wymieniona na nowe, kasa amortyzacyjna rozporządza zaś dostatecznie wielkimi zasobami, aby wykupić za gotówkę te części obligacji, która nie będzie mogła być wymieniona.

Jak zaznaczono, warunki pożyczkowe pozwalają na skonwertowanie ich już obecnie, względnie w najbliższym terminie. Z racji debat komisyjnych dokonano zestawienia pożyczek, nadających się do konwersji zarówno ze względów formalnych, jak i z racji ich oprocentowania; zestawienie to podajemy poniżej z uwagą, że nie obejmuje ono niektórych mniej ważnych pożyczek oraz nie uwzględnia, że niektóre pożyczki mają kurs wykupu ustalony na poziomie nieraz znacznie wyższym od nominalu (w miljonach franków):

	Dopuszczalny termin konwersji	Nominalna suma pożyczkowa	Suma rocznych kosztów oprocentowania:		
			obecnie	przez konwersję	
				przez konwersję 4%	przez konwersję 4%
4% renta 1925 r.	zawsze	5 027	308	267	237
5% renta 1920 r.		10 958	655	551	507
5% renta 1915 — 1916 r.	od 1/I " 1931 r.	18 878	944	849	755
6% renta 1920 r.		27 631	1 661	1 246	1 107
6% renta 1927 r.	" 1/V " 1931 "	17 724	1 268	916	846
6% obl. skarbowe 1927 r.	" 10/VII 1931 "	4 581	295	237	219
7% bonny skarbowe 1927 r.	" 1/II 1932 "	2 066	430	372	363
5% renta 1928 r.	" 10/V 1932 "	21 499	1 109	1 010	915
5% obl. pocztowe 1928 r.	" 25/VI 1932 "	2 100	145	138	131

¹⁾ P. również zesz. 8/1931, str. 322.

Zaznaczyć należy, że przy opracowywaniu planu konwersyjnego nie całe sumy, wyszczególnione w pierwszej kolumnie liczb powyższego zestawienia, wchodzi w grę. Autonomiczna Kasa Amortyzacyjna bowiem nie ograniczyła się w swej działalności do skonsolidowania długów średnio - i krótkoterminowych, lecz, rozporządzając znacznymi wolnymi kapitałami, część ich zużyła na skup obligacji pożyczkowych na wolnym rynku. W 1929 r. na zakupy te użyto 5,8 milj. fr., a w r. ub. sumę zapewne tylko nieznacznie niższą.

Z uwag powyższych wynikałoby, że konwersja jest z każdego punktu widzenia pożądana. W rzeczywistości jednak istnieją również poważne trudności. Mianowicie konwersja stanowić będzie niezawodnie poważną ulgę dla płatnika podatków, natomiast uderzy ona silnie i bezpośrednio w interesy rentjerów. Pamiętajć zaś należy, że rentjer francuski ponosił bardzo doniosłe straty w związku z dewaluacją franka, i wysoki poziom oprocentowania pożyczek państwowych stanowił dlań pewnego rodzaju rekompensatę, która przy konwersji zostałaby uchylona. W konsekwencji projekty konwersyjne napotykać muszą we Francji na duży opór i jedynie z trudem dałyby się przeprowadzić przez parlament. Poza to niekiedy z pośród wymienionych powyżej pożyczek były emitowane również w Anglii, a ostatnio były czynione zabiegi o częściowe przynajmniej rewaloryzowanie odcinków.

ANGLJA

LOKAUT W PRZEMYSŁE BAWELNIANYM W LANCASHIRE — Lokaut w przemyśle bawełnianym w Lancashire, trwający od dn. 19 stycznia, zakończony został w dn. 16 lutego, czyli równo po upływie 4 tygodni. Rzeczą niezmiernie charakterystyczną jest, iż skończył się on przez całkowite cofnięcie żądań pracodawców i odwołanie lokautu bez żadnych warunków. Decyzja odwołania lokautu nastąpiła nagle w sytuacji, w której nic nie pozwalało przewidywać zmiany w stanowisku obu stron, zwłaszcza przed zupełnym wyczerpaniem sił robotników; uchwała przemysłowców została powzięta na nadzwyczajnym zebraniu w Manchester, odbytem w dn. 13 lutego, następnego zaś dnia komitet wykonawczy organizacji robotników tkackich przyjął do wiadomości oświadczenie pracodawców i uchwalił powrót do pracy w dn. 16 lutego.

Przewodniczący stowarzyszenia właścicieli przędzalni i tkalni bawełny P. Grey w przemówieniu, zakomunikowanem prasie, podał następujące zasadnicze motywy decyzji przemysłowców: konieczność zlikwidowania sytuacji bez wyjścia, wytworzonej przez bezsilność przywódców związków zawodowych, pozbawionych możliwości jakichkolwiek rokowań przez referendum członków związków; ostrzeżenie, wygłoszone przez Kanclerza Skarbu P. Snowden'a w Izbie Gmin, co do krytycznego położenia finansowego całego kraju; wreszcie nadchodzące w dn. 16 lutego otwarcie wystawy przemysłu bawełnianego brytyjskiego w Londynie, zorganizowanej w celu przedstawienia krajowi, a przedewszystkiem zagranicy, zalet wyrobów bawełnianych brytyjskich. Istotnie na wiedzających wystawę gości z zagranicy, od których oczekuje się czynienia zamówień

na wyroby bawełniane i przez których ma się zachęcać odbiorców zagranicznych do rozszerzenia zakupów w Wielkiej Brytanii, musiaby wywierać bardzo ujemne wrażenie fakt jednoczesnego trwania ogromnego zatargu z powodu stosunkowo drobnej przyczyny, a bez widoków zakończenia.

W tych warunkach przemysłowcy zrobili krok, uznawany powszechnie przez prasę za bardzo rozsądny i zakończyli zatarg, zastrzegając jedynie, że w dalszym ciągu są przekonani o słuszności swego stanowiska co do konieczności reorganizacji me od pracy w kierunku wprowadzenia systemu większej liczby krosier, na tkacza i wyrażając nadzieję, że doprowadzą w przyszłości do dokonania tej reorganizacji.

W ciągu ostatnich tygodni liczba robotników i zakładów, dotkniętych pośrednio lokautem, mianowicie w dziale przędzalniczym, który nie znajdował odbiorców na przędzę, i w dziale wykańczalni, które nie otrzymywały materiałów do wykańczania, wzrastała szybko i razem obliczono liczbę robotników, którzy przestali pracować z powodu lokautu, na 250.000.

W sposobie zlikwidowania lokautu widać raz jeszcze charakterystyczną dla stosunków angielskich przewagę myśli państwowej nad osobistymi korzyściami obu stron.

WYSTAWA RUCHOMA NA OKRĘCIE. — W Anglii powstało pod nazwą „British National Exhibition Ships” nowe towarzystwo, którego zadania charakteryzuje sama nazwa. Na czele towarzystwa, jako dyrektor, stanął Lord Auckland. Towarzystwo zamierza wystąpić w najbliższym czasie ruchomą wystawę na statku do Indji Zachodnich, do Ameryki Środkowej i Południowej oraz do Stanów Zjednoczonych i Kanady. Wystawa zawierać będzie ekspozyty i próbki najrozmaitszych towarów i wyrobów angielskich. Poza to w podróż tę udadzą się na statek przedstawiciele różnych firm angielskich, którzy będą mogli zawierać transakcje handlowe w portach, gdzie statek będzie się zatrzymywał.

NIEMCY

**ECHA UCIECZKI Z POD BANDE-
RY NIEMIECKIEJ.**¹⁾ — W związku z przejściem z pod bandery niemieckiej pod banderę panamską statku „Vogland”, należącego do przedsiębiorstwa żeglugowego H. Vogemann w Hamburgu, pojawiło się w prasie niemieckiej szereg protestów, potępiających tę ucieczkę z pod bandery narodowej. Właściciel przedsiębiorstwa tłumaczy — jak już o tem pisaliśmy — krok swój względami oszczędnościowymi; z chwilą zmiany bandery niemieckiej, dzięki zmniejszeniu się ciężarów socjalnych oraz redukcji załogi i jej plac, zmalały znacznie koszty eksploatacyjne statku, co pozwala na skuteczniejsze przeciwstawienie się obecnemu kryzysowi w żegludzie. Ucieczka ta z pod bandery niemieckiej wywołała poważne zaniepokojenie w kołach rządowych, które obawiają się, aby przykład ten nie podziałał w sposób zaraźliwy na innych armatorów. Zaniepokojenie to znalazło także swój wyraz w interpelacji, jaką zgłosił w tej sprawie w parlamencie Rzeszy pod adresem Rządu poseł ludowo konserwatywny Lambach. Interpelacja ta zawiera następujące punkty:

¹⁾ P. zesz. 9/1931, str. 365.

1) czy Rząd Rzeszy jest gotów i ma możność skontrolowania stanu interesów przedsiębiorstwa, aby ustalić, czy miało ono uzasadnione podstawy do tego rodzaju niezwykłego posunięcia?

2) czy Rząd Rzeszy jest gotów i ma możność baczenia na to, aby postanowienia Ministerstwa Pracy Rzeszy w zakresie ustaw socjalnych były przez tego rodzaju przedsiębiorcę niemieckiego przestrzegane?

3) jakie środki zamierza Rząd Rzeszy przedsięwziąć, aby przeszkodzić temu niesłychanemu, szkodzącemu interesom narodowym, niegodnemu posunięciu niemieckiego armatora oraz zabezpieczyć inne niemieckie przedsiębiorstwa żeglugowe, które sumiennie spełniają swoje obowiązki prawne pod banderą niemiecką, przed tego rodzaju nieuczciwą konkurencją?

4) czy Rząd Rzeszy jest gotów podać do wiadomości, czy przedsiębiorstwo żeglugowe Vogemann otrzymało swego czasu pieniądze z funduszy państwowych na odbudowę floty handlowej?

KANADA

KANADA A POŻYCZKA DLA CHIN. — W jednym z poprzednich zeszytów „Polski Go podarcej” umieściliśmy notatkę, omawiającą kryzys zbożowy w Kanadzie. W dalszym ciągu zaznaczyć należy, że najboleśniejszym punktem tego kryzysu jest załamanie się systemu, ogólnie przyjętego w rolnictwie kanadyjskim, a polegające na tem, że farmerzy kanadyjscy produkowali wyłącznie pszenicę, jako najbardziej opłacający się gatunek zboża, którego cena w styczniu 1925 r. wynosiła \$ 2 za buszel. Wobec katastrofalnego spadku tej ceny (w styczniu 1931 r. wynosiła ona 50 centów, czyli poniżej ceny kosztów, które kalkulują się na 60 — 65 centów za buszel) rolnictwo musi przestawić się w kierunku zupełnie innej polityki. Koniecznością staje się w tej chwili dla niego przejście na tak zwane „mixed farming”, czyli gospodarstwo mieszane, obejmujące uprawę różnych gatunków zbóż, jarzyn, prowadzenia hodowli drobiu, gospodarstwa mlecznego i t. p.

Wyrazem tej nowej linii polityki gospodarczej są przemówienia Premiera Benneta, wygłoszone z okazji objężdżania przez niego prowincji wschodnich (wyłącznie niemal rolniczych). Stał się on uspokoić farmerów, zapowiadając szereg udogodnień kredytowych dla tych prowincji, zawarcie traktatów w szereg państw, zakup większej ilości (5—9 miln. buszli) pszenicy przez Francję i, wreszcie, dojście do skutku pożyczki dla Chin, która pozwoli im nabyć znaczne ilości pszenicy kanadyjskiej.

Na specjalną uwagę zasługuje ostatni z punktów, zawartych w przemówieniach kanadyjskiego premiera.

Utrzymuje się w Kanadzie opinia, iż inicjatorem projektu udzielenia Chinom olbrzymiej pożyczki jest kanadyjski Minister Przemysłu i Handlu, Stewens.

Poszukiwanie rozwiązania problemu rynku na pszenicę było może pobudką do tego projektu, jednakowoż przybrał on rozmiary, daleko wykraczające poza ramy zwykłego szukania zbytu na towar, którego jest nadmiar na rynku krajowym, i z tego powodu zasługuje na zbadanie.

jakkolwiek nie jest on w tej chwili ani szczególnie znany, ani nie znajduje się jeszcze w stadium realizacji.

Projekt ten nie jest wyłącznie kanadyjskim. Polega on na tym, aby Kanada i Stany Zjednoczone przez udzielenie Chinom olbrzymiej pożyczki zobowiązały je do odbioru znacznych ilości swych produktów, głównie zaś artykułów rolniczych. Chiny, głodując w ostatnich latach naskutek wypadków politycznych, zniszczenia kraju i zubożenia, są w tej chwili potencjonalnie największym konsumentem żywnościowym świata, jeśli się zważy, że chodzi tutaj o kraj z ludnością, przekraczającą 450 milionów. Miliony ludzi corocznie umierają w Chinach dosłownie z głodu w tym samym okresie, kiedy państwa, produkując zboża, duszą się z powodu ich nadmiaru.

By Chiny jednakowoż mogły kupować, muszą mieć za co. Trwające od upadku monarchji niemal bez przerwy wojny domowe wyczerpały prawie wszystkie zasoby pieniężne w kraju. Obecna względna stabilizacja stosunków politycznych może nie osiągnąć zamierzonych rezultatów rozbudowy gospodarczej kraju wobec pustki w kasach państwowych. Z drugiej zaś strony przedłużanie się obecnego stanu wyczerpania żywnościowego kraju podcina „prestige” Rządu nankińskiego, rzucając masy głodnej ludności na łep agitatołów komunistycznych.

Należy więc dać Chinom wielką pożyczkę długoterminową, wieczystą może nawet. Według istniejących projektów wynosić ona miałaby \$ 1 miljard, a udziały współkontrahentów byłyby w niej następujące: Stany Zjednoczone \$ 690 miljon., Wielka Brytania \$ 250 miljon., Kanada \$ 60 miljon.

Zdeprecjonowana obecnie waluta srebrna chińska byłaby stabilizowana, a Chiny zobowiązałyby się kupować w Kanadzie pszenicę, manufakturę zaś w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanji. Chiny miałyby się ponadto zobowiązać do redukcji taryfy celnej dla tych krajów na czas trwania pożyczki.

Projekt ten na pierwszy rzut oka wyglądałby fantastycznie. Jednakowoż za dążeniem do istotnej jego realizacji przemawiają dwa zupełnie poważne fakty. Poseł kanadyjski w Tokio, P. Marler, pojechał już do Chin w tej sprawie, a maklerem całego przedsięwzięcia jest P. Owen D. Young. Ponadto wiadomą jest już rzeczą, iż Bank of England oraz 5 wielkich banków angielskich bierze udział w narażach z Chinami.

Z punktu widzenia polityki międzynarodowej stanowi ten wypadek pierwsze solidarne współdziałanie na polu ekspansji gospodarczej Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanji i pierwszy wspólny atak anglosaski na Chiny. Dotychczas bowiem oba państwa wygrywały w Chinach błędy polityczne jednego przeciwko drugiemu. Konsenkwencje polityczne tego omawianego przedsięwzięcia mogą być bardzo doniosłe, choćby tylko wspomnieć o konflikcie z Japonją, który na tem tle wydaje się być nieuchronny.

Jeżeli zaś chodzi o trudności gospodarcze, nie należy także zapominać, że w miarę podnoszenia się gospodarczego Chin, nie zechcą one pozostać wyłącznie w roli biernego konsumenta wyrobów zagranicznych, ale dążyć będą do rozbudowy własnego przemysłu. Jeśli się zważy niesłychaną dla pojęć zachodnich taniość robocizny w Chinach, to podnoszenie się gospodarcze Chin może być dla wielkich

producentów Zachodu konkurencją naprawdę groźną.

CHINY

EWOLUCJA HANDLOWA. — Amerykański Attaché Handlowy w Szanghaju P. J. Arnold ogłosił w „Commerce Reports”, wydawanym przez Departament Handlu Stanów Zjednoczonych, interesujące dane co do rozwoju handlowego Chin od 1870 do 1929 r.

	1870	1880	1890	1900	1910	1920	1929
Import	110	110	155	155	305	940	810
Eksport	95	110	105	120	245	670	850

„Niema potrzeby zastanawiać się nad niekorzystnym kształtowaniem się tego bilansu, bo przekazy kapitałów, dokonywane przez Chińczyków, zamieszkałych zagranicą, są nader poważne (przeszło

	1870	1880	1890	1900	1910	1920	1929
Tonnaż (w miljn. tonn)	7	15	25	40	90	105	155
Dochody celne (w miljn. teali)	9	14	22	23	35	50	150

„Przy badaniu importu ujawnia się, że w 1870 r. głównym artykułem przywozu było opium; w eksporcie zaś pierwsze miejsce przypadło herbacie”.

„W 1890 r. pierwsze miejsce wśród produktów wywozowych zajął jedwab; w 1900 r. opium spadło do trzeciego miejsca w imporcie, a w 1917 r. prohibicja usunęła wogóle opium ze statystyki”.

„Zczasem na czoło produktów importowych wysunęły się wyroby bawełniane i bawelna. Również zauważyć można ciągły rozwój importu mąki, barwników i maszyn. W 1929 r. główne miejsce w eksporcie zajęły: fasola, jaja, futra i węgiel. Cechę jeszcze bardziej charakterystyczną stanowi różnorodność towarów, reprezentowanych tak w imporcie, jak i w eksporcie. Należy również zanotować olbrzymi wzrost przywozu tytoniu i handlu papierosami; oblicza się na 100 miljard. sztuk roczną kwotę konsumpcji papierosów. Gdy się zważy, że ten rozwój handlu zagranicznego Chin odbywał się w warunkach ciągłych wstrząsów politycznych, nie wolno nie wierzyć w przyszłość tego rynku”.

PERU

PRZEMYSŁ NAFTOWY. — Ze warunków zbytu, które zapanowały na rynkach światowych w ostatnich czasach, nie wpłynęły hamująco na rozwój przemysłu naftowego w Peru. Produkcja ropy zwiększyła się i ma dalszą tendencję wzrostu, zważywszy na jakość ropy peruwiańskiej, zawierającej znaczny procent benzyny (około 44%) oraz smarów wysokowartościowych. Jednakże i tutaj wysiłki koncernów międzynarodowych o ograniczenie wydobycia ropy znalazły odźwięk, gdyż oficjalne dane za 1930 r. wykazują niższą produkcję ropy. Czy powyższa niższa jest rzeczywistą — nasuwają się wątpliwości, gdy porówna się dane wydobycia poszczególnych towarzystw naftowych.

Kopalnie nafty znajdują się w miejscowościach: La Brea y Parinas, Lobitos, Restin, Zorritos. Produkcja ropy w ostatnich kilku latach wyniosła: 1927 r.—1.340 tys. tonn, 1928 r.—1.591, 1929 r.—1.777, 1930—1.660 tys. t. Od chwili powstania przemysłu naftowego (1890 r.) ogólne wydo-

„Żaden dokument nie wykazuje lepiej rozwoju Chin, jak statystyka ceł w otwartych 60 latach — pisze Autor — z liczb tych jest widoczny nie tylko olbrzymi rozwój tego rynku, lecz także plan nowej gospodarki, która się ujawnia w różnorodności towarów importowanych”.

Handel zagraniczny Chin kształtował się w tym okresie czasu następująco (w miljn. \$):

	1870	1880	1890	1900	1910	1920	1929
Import	110	110	155	155	305	940	810
Eksport	95	110	105	120	245	670	850

\$ 100 miljn. rocznie”.

„Pojemność statków wpływających i wpływających z portów chińskich, oraz dochody morskich komór celnych wynosiły:

	1870	1880	1890	1900	1910	1920	1929
Tonnaż (w miljn. tonn)	7	15	25	40	90	105	155
Dochody celne (w miljn. teali)	9	14	22	23	35	50	150

bycie ropy wyniosło przeszło 16 miljn. t. Ilość odwierconych metrów wyniosła 3,106.330 m; obecnie rocznie ilość ta wynosi około 137.000 m. Ilość otworów produkcyjnych wynosi 2.230.

Część produkcji ropy — w ilości około 440 tys. t — przerabiana jest w 2 rafineriach firmy Société St. Internationale: w Talara i w Zorritos. Wytworzone produkty znajdują zbyt na rynku wewnętrznym w ilości około 213 tys. t rocznie. Pozostałe ilości produktów finalnych oraz ropy przeznaczone są na eksport i znajdują, pomimo kryzysu, łatwy zbyt ze względu na jakość. Eksport produktów naftowych jest nieograniczony, natomiast ropa jest obłożona cłem wywozowym w wysokości \$ 1.20 od tonny. Głównymi krajami odbiorcami są: Stany Zjednoczone, Kanada, Argentyna.

W Peru pracują 3 wielkie towarzystwa naftowe: 1) International Petroleum Company Ltd, kontrolowane przez Standard Co. of New Jersey; produkcja ropy tego towarzystwa wynosi ok. 82% ogólnej produkcji krajowej; powierzchnia nadań — około 41.600 pertencias (166.400 ha); obydwie wyżej wspomniane rafinerje kontrolowane są przez towarzystwo; 2) Compania Petrolera Lobitos, towarzystwo angielskie; produkcja ropy — około 300.000 t rocznie; powierzchnia nadań — 34.514 pertencias (138.056 ha); całą produkcję ropy wywozi zagranicę; 3) Establecimiento Industrial de Zorritos, towarzystwo w rękach rodziny F. Piaggio; produkcja — około 10.000 t rocznie.

Spółka „International Petroleum Co. Ltd” w Peru posiada stanowisko uprzywilejowane, gdyż na mocy decyzji Trybunału Międzynarodowego w Hadze z 1922 r. została zwolniona od płacenia t. zw. regalia (podatku od wydobycia), co wynosi rocznie przy tym obszarze nadań kwotę \$ 2.5 miljn. Ponadto spółka ta uzyskała również znaczne tereny naftowe (około miliona hektarów) po drugiej stronie Andów, mające rokować bardzo duże nadzieje.

Charakterystycznym rysem otworów wiertniczych produkujących w Peru jest długotrwałość produkcji; ponadto zawierają one duże ilości gazów, zasobnych w gazolinę; przemysł gazolinowy rozwija się więc coraz pomyślniej.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

JUGOSŁAWJA. — Podwyższenie ceł zbożowych. — Z dniem 10 lutego r. b. weszły w życie nowe cła od pszenicy, żyta, kukurydzy i mąki. Obecne

stawki w stosunku do poprzednio obowiązujących wykazują znaczne podwyższenie ochrony celnej i przedstawiają się, jak następuje:

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	Taryfa gener.: Taryfa minimalna:			
		obecnie poprzed.		obecnie poprzed.	
		dinarów za 100 kg			
1.	Pszenica wszelkiego rodzaju, żyto i orkisz	15—	6'50	10—	5—
3.	Kukurydza	15—	3—	5—	2'50
103.	Mąka ze zboża wszelkiego rodzaju z wyjątkiem mąki ryżowej, kartoflanej i ze strączkowych	20—	14—	16—	10—

Wyżej wymienione podwyżki celne (w zakresie zbóż) oraz przeciw importowi skierowane są głównie przeciw Z. S. R. R. mąki węgierskiej i rumuńskiej.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 16 do 28 lutego 1931 r. kształtowały się następująco (za kwintal):

	16 — 22 II		23 — 28 II		Różnica (w %-ach) cen z 23 — 28 II w stos. do cen z 16 — 22/II
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
Pszenica:					
Berlin	27 25	6'49	28 50	6'79	+ 4'5
Praga	145 75	4 32	148'00	4 38½	+ 1 5
Chicago	—	2 91	—	2 88	— 1 0
Buenos Aires	—	2 42	—	2 37½	— 1 8
Liverpool	—	2 77	—	2 77	—
Wiedeń	22 34	3 14	22 30	3 13	— 0 1
Hamburg	7 71	3 12	7 61	3 08	— 1 2
Żyto:					
Berlin	15 58	3 71	16 27	3 87½	+ 4 4
Praga	101 50	3 01	106 00	4 14	+ 4 4
Chicago	—	1 56	—	1 52	— 2 5
Wiedeń	19 00	2 67	19 95	2 80	+ 5 0
Owies:					
Berlin	14 10	3 36	14 75	3 51	+ 4 6
Praga	117 00	3 47	119 00	3 52½	+ 1 7
Chicago	—	2 26	—	2 20	— 2 7
Buenos Aires	—	1 48	—	1 48	—
Liverpool	—	2 23	—	2 18	— 2 2
Wiedeń	21 00	2 95	21 00	2 95	—
Hamburg	3 87	1 56½	3 95	1 59½	+ 2 0
Jęczmień browarowy:					
Berlin	20 85	4 97	21 10	5 02	+ 1 1
Praga	151 25	4 49	154 00	4 56	+ 1 8
Chicago	—	2 29	—	2 26	— 1 3
Wiedeń	29 60	4 07	30 00	4 21	+ 3 4
Hamburg	3 87	1 74	4 50	1 82	+ 4 6
Jęczmień zwykły:					
Berlin	19 70	4 69	19 86	4 72	— 0 8

ANGLJA. — W ostatnim tygodniu lutego sytuacja na rynku była następująca:

Cukier. — Oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmiany: trzcinowy (z cłem opłaconem): kostkowy £ 1.2.6, najlepszy granulowany £ 0.19.9, kryształ zachodnio-indyjski £ 0.14.9; bu-racany (bez c'a): zwyczajny granulowany £ 0.7.3, 96%-owy (nowy standart) £ 0.6 za cwt.

Mąka. — Transporty mąki, będące w drodze do Londynu i mające przybyć na miejsce w marcu, mają ceny następujące: australijska £ 0.8.9, najprze niejsza kanadyjska £ 0.11.9, niskogatunkowa kanadyjska młynarska £ 0.9.9, francuska

£ 0.8.6 i argentyńska na paszę £ 0.6 za worek. Oficjalne notowania cen wykazują spadek: dobra kanadyjska osłabła do £ 0.12.6, domowa przemiału londyńskiego do £ 0.12, angielska czysta do £ 0.11.6 za worek 140 funtowy.

Ryż. — Oficjalne notowania cen gatunków typowych przeważnie bez zmiany: oryginalny Carolina £ 29.10, imitacja Carolina £ 24.10, Patna £ 22.10, hiszpański £ 13, tylko birmański spadł do £ 11.10 za tonnę.

Kawa. — Costa Rica poszła w górę. Oficjalne notowania cen gatunków typowych były następujące: Jamajka bez zmiany £ 10, Costa Rica dobra £ 7,

Kenya dobra £ 5.5, brazylijska Santos £ 2.10 za cwt.

Herbata. — Cena średnia herbaty indyjskiej w tygodniu sprawozdawczym wyniosła tylko 11'42 d za funt wobec 12 d w tygodniu poprzednim, co nie może się tłumaczyć wzrostem podaży. Cejlońska poprawiła się nieco i miała cenę średnią 15'32 d, cena jawańskiej 7'86 d jest niższa od czasu wojny.

Kakao. — Na rynku panuje zastój, skutkiem czego pewne gatunki kakao zachodnio-indyjskiego mają na dostawy kwietniowe ceny niższe niż za towar ze składów. Oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmiany: Trinidad £ 2.11.3, Grenada przednia £ 2.7.6, Accra standartowa £ 1.5 za cwt.

MASŁO

— W I połowie lutego na wszystkich rynkach zagranicznych zaznaczyła się tendencja mocna, ceny wydatnie zwykowały przy dalszej tendencji mocnej.

W Niemczech na rynku berlińskim ceny wzrosły o RM 12 za 50 kg. Zwyżkę cen należy tłumaczyć zakończeniem likwidacji zapasów, poczynionych w okresie letnim i jesiennym przed podniesieniem cła przywozowego na masło, wobec czego przy obecnie obowiązującym cłem wwozowym ceny zwykowały. Również trwające w tym okresie mrozy i znaczne opady śnieżne utrudniały dowozy masła na rynek niemiecki, zwłaszcza z krajów bałtyckich.

W Anglii również wobec zmniejszonych dowozów ceny zwykowały w okresie sprawozdawczym; dla masła kolonialnego wyrażono się to od sh 2—8 na 1 cwt, dla duńskiego sh 4—16, dla holenderskiego sh 2—10.

BERLIN. — Notowano loco Berlin — w RM za 50 kg: I gat. 138 — 140 — 145 — 150, II gat. 128 — 132 — 137 — 142, III gat. 114 — 118 — 123 — 128.

LONDYN. — Notowano loco Londyn — w sh za 1 cwt: nowozelandzkie najlepsze 112 — 114, 114 — 116, 120 — 124, — wyjątkowo 108 — 110, 110 — 112, — australijskie najlepsze 108 — 110, 111 — 113, 118 — 122, — wyjątkowo 112 — 116, — niesolone najlepsze 110 — 113, 112 — 114, 118 — 122, duńskie 138, 142, 152 — 158, holenderskie niesolone 142 — 144, 150 — 152, 150 — 152, polskie 106, 108, 114.

METALE

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 26 lutego 1931 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg	za 1.000 kg	

Surówka:

odlewn. Nr. III (2'5-3'0% Si)	2.18.6	2.9.6	2.9.0
tomasowska	—	2.7.0	—
hematytowa	3.9.0	—	—
ferromangan	9.0.0	—	—

Półwytwór:

kęsy	—	3.7.0	3.7.0
platyny	—	3.11.6	3.10.0

Wytwory gotowe:

żelazo sztabowe	6.12.6	3.17.6	3.17.0
belki	7.5.0	3.9.0	3.9.0
kątowniki	7.10.0	3.18.0	3.18.0
blachna okrętowa,			
rezervoarowa i t. p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	4.8.6	4.8.6
drut-walcówka	7.12.6	5.2.6	5.2.6
blacha tomasowska	8.15.0	4.11.6	4.11.6
blacha czarna			
(24 gąge)	8.10.0	—	—
drut ocynkow.	13.0.0	6.9.0	6.9.0
gwoździe druc.	10.0.0	5.1.0	5.1.0

Położenie na światowym rynku żelaza w tygodniu od 21 do 27 lutego nie uległo poważniejszej zmianie. Trudności w zbycie są ciągle olbrzymie z powodu braku kupujących, ilość obstalunków ciągle jest bardzo niedostateczna, i ceny utrzymują się na niskim poziomie. Tem niemniej coraz to odzywają się głosy bardziej optymistyczne, twierdzące, że jesteśmy w najniższym punkcie depresji i że obecnie należy się już spodziewać wzrostu tempa przemysłu. Po niedawnych optymistycznych uwagach jednego z przywódców francuskiego przemysłu, zanotować obecnie należy optymizm, pochodzący z gruntu amerykańskiego, który uzasadnia spodziewaną poprawę pewnymi faktami w życiu tamtejszym, jak większym w tym roku ożywieniem handlu w okresie świątecznym, dużym napływem pieniędzy do kas oszczędnościowych, ożywieniem się działalności w przemyśle włókienniczym i metalurgicznym i, wreszcie, oczyszczeniem rynku finansowego i giełdowego. Narazie jednak popawy w Europie nie widać.

Rynek starego żelastwa również poprawy nie wykazał; zapotrzebowanie wszędzie było minimalne, zapasy duże, ceny zaś wykazywały tendencję zniżkową.

W Niemczech położenie na rynku żelaznym nie uległo zmianie; bezrobocie w dziedzinie hutnictwa nic się nie zmniejsza, inne przemysły również nie są w dużo lepszym położeniu; tem niemniej ogólny wywóz okazał się w styczniu o RM 100 miln większy od przywozu. Zatrudnienie hut w tygodniu sprawo dawczym pozostawało bez zmiany, o większych zamówieniach, które mogłyby poprawić sytuację, nie słychać. Ceny — w RM za 1.000 kg — pozostawały bez zmian: surówka odlwana Nr. 3 loco Oberhausen 78, ferromangan 80% loco stacja przeznaczenia 222, żelazo sztabowe loco Oberhausen 128 i loco Gliwice ok. 158, bednarka i. n. 148 wzgl. ok. 178, blacha gruba loco Essen 147, blacha cienka loco Sie en 160

Na rynku starego żelastwa również panował zastój. W okręgu reńskim huty ciągle powstrzymują się od zakupów, i nawet w tygodniu sprawo dawczym dostawy na poczet dawnych zakupów były mniejsze. Ceny kształtowały się na podstawie zasadniczej ceny za staliwo ok. RM 40. W okręgach wschodnich położenie znów się utrudniło, gdyż huty nie przyjmują większych dostaw, co wpływa na zniżkowe kształtowanie się cen; zasadnicza cena żelastwa I gatunku obniżyła się do RM 27. Oficjalnie notowane ceny ważniejszych gatunków — w RM za 1.000 kg loco huta reńsko-westfalska wynoszą: staliwo 40, żelastwo I gat. 37—38, otoczki martenowskie 31—32, żelastwo mieszane 29—30,

żeliwo maszynowe tłuczone 57—58, żeliwo kupne 47—48.

We Francji rynek żelazny wykazuje dosyć silną depresję, choć daleką jeszcze od stanu, jaki panuje w innych krajach. Tem niemniej portfel zamówień w hutach staje się coraz stabszy, co wywołuje już wśród przemysłowców duży niepokój i żądanie interwencji Rządu w formie wydania większych zamówień z budżetów specjalnych lub na poczet przyszłych planów. Skutkiem silnej konkurencji belgijskiej i niemieckiej ceny wykazują tendencję zniżkową; szczególnie przy obstalunkach większych partii można osiągnąć dosyć znaczne ustępstwa. Ogólny stan rzeczy w handlu hutniczym można scharakteryzować w ten sposób, że panem położenia, dyktującym warunki, jest w chwili obecnej konsument. Pomimo to ceny w handlu detalicznym są ciągle wysokie i nie ujawniają skłonności ku zniżce. Ceny hurtowe żelaza hut wschodnich loco stacja wysyłająca były następujące: surówka hematytowa lejarska 500 fr., surówka przerobcza fostorowa 280—290 fr., żelazo prętowe okrągłe 520—530 fr., kwadratowe i płaskie 510—530 fr., bednarka 680—700 fr., blacha konsrukcyjna 760 fr. (cena zasadn.), blacha cienka 860 fr. (cena zasadn.).

Rynek starego żelastwa przedstawiał się słabo z powodu braku zapotrzebowania ze strony hut, które nic prawie nie kupują. Nawet zagraniczne zapotrzebowanie spadło bardzo znacznie, tak że żadne z państw, posiadających liceucie, nie zakupuje swego kontyngentu. Coraz częściej słychać o zamykaniu przedsiębiorstw, trudniących się sprzedażą starego żelastwa. Zbieranie żelastwa w okręgach wojennego spustoszenia jest coraz bardziej zaniedbywane, jako nie opłacające się wobec niskiej ceny. Ceny żelastwa loco Longwy układały się następująco (we fr. za 1.000 kg): staliwo 170—180 fr., żelastwo I gatunku 150—160 fr., otoczki 110—115 fr., żelastwo mieszane 125—135 fr., żelazo maszynowe tłuczone 270—280 fr.

W Belgji położenie było stosunkowo nienajgorsze. Zatrudnienie hut w ostatnich czasach poprawiło się cokolwiek. Rezultaty 1930 r. ostatecznie okazały się nie tak złe, jak ociekano, w każdym razie wytwórczość pozostawała dosyć znacznie wyższa od 1913 r. W kołach przemysłowych i bankowych panuje dosyć optymistyczne zapatrywanie na niedaleką już poprawę stosunków. Ceny utrzymują się dosyć mocno na dotychczasowym poziomie: surówka odl. Nr. 3 belg 470, żelazo prętowe £ 3.19, bednarka (cena zasadn.) £ 5.5, blacha tomasowska gruba £ 5 n.m 4.11, blacha cienka 1 mm £ 6.17.6, takąż ½ mm £ 8.7.

Na rynku starego żelastwa zmian zasadniczych nie było; zapotrzebowanie było względnie nienajgorsze, choć jeszcze nie wystarczające dla poprawy rynku. Wywóz żelastwa zagranicą zmalał dosyć znacznie. Ceny utrzymują się bez zmian (we fr. belg. z 1.000 kg loco miejsce spożycia): staliwo 345—350 fr., żelastwo I gat. 320 fr., żel. martenowskie 290—309 fr., żeliwo maszyn. tłuczone 475—485 fr.

W Anglii położenie jest trudne i nie rokuję prędkiej poprawy. Zamówienia dla hut są niewielkie i dotyczą przeważnie małych ilości. Również z kolonij brak poważniejszych obstalunków. Większość

walcowni pracuje po 3 dni w tygodniu i przy tem zapasy są ciągle duże. Fabryki blachy białej zatrudnione są w 50% swojej zdolności wytwórczej; zapasy i tu są duże. Ceny kształtowały się, jak następuje: surówka odl. Nr. 3 £ 3.90, żelazo sztabowe £ 7.5.0—7.15.0, blacha rezervoarowa £ 8.15.0—8.17.6, blacha cienka 24 gąge (0.6 mm) £ 8.10.0—9.10.0, blacha biała 0.32 mm sh 31 za skrzynkę.

Na rynku starych metali ożywienie w tygodniu sprawo dawczym było nieznaczne. Wobec dużej niepewności na rynku nowych metali konsumenci powstrzymują się od znaczących zakupów. Ceny utrzymują się prawie bez zmian:

	Niem- cy	Fran- cja
	26/II RM	25/II Fr. fr.
Miedź — odpadki grube	85	510
Bronz — " "	75	485/500
Mosiądz — " "	65	310/325
Cynk	17	105
Ołów miękki	24	170

ANGLJA. — Zwyżka cen i ożywienie na rynku metali, jakie zaznaczały się z małymi przerwami już od paru tygodni, w okresie sprawo dawczym, od 21 do 27 lutego, doznały znacznego zmniejszenia. Zapotrzebowanie jednak nie spadło zupełnie, co pozwoliło cenom utrzymać się mniej więcej na wyższym poziomie, uzyskanym w ostatnich czasach. Zapatrywanie, że najniższy punkt depresji został już osiągnięty, zdaje się mieć pewne podstawy, choć z drugiej strony położenie statystyczne metali ciągle jeszcze nie daje uprawnienia do wyciągania zbyt optymistycznych wniosków. Również poziom zatrudnienia w przemyśle, spożywających metale, ani w Europie ani w Ameryce nie doznał jeszcze wyraźnego polepszenia; to też co do stałości poprawy rynku metalowego dziś trudno jest jeszcze orzec coś stanowczego.

Na rynku miedzi nastąpiło znaczne uspokojenie. Po podniesieniu ceny przez kartel w poprzednim tygodniu do 1055 cts. za lb, zapotrzebowanie chwilowo tak silnie wzrosło, że, jak się dziś okazuje, ilości dzienne, przeznaczone na rynek, były nie wystarczające; stan taki nie trwał jednak długo, gdyż już na początku tygodnia sprawo dawczego zapotrzebowanie spadło bardzo znacznie, a ku końcowi tygodnia jeszcze bardziej się zmniejszyło. Pomimo to jednak pokup utrzymywał się na poziomie podwyższonym, dzięki czemu i ceny nie wykazywały wielkich różnic, choć rezultat tygodnia wypadł w porównaniu do poprzedniego ujemnie. W podobny sposób przedstawiał się i stan rynku na miedź elektrolityczną, która jakichś znaczących samodzielnych ruchów nie wykazywała.

Na rynku cyny nastąpiła nawet pewna depresja. Wiadomości o dojściu do porozumienia w sprawie obniżki produkcji skłoniły spekulację do przedsięwzięcia znaczących zakupów, co ze swojej strony wpłynęło na silną zwyżkę ceny. W tygodniu sprawo dawczym zapotrzebowanie zmniejszyło się, co odrazu wpłynęło na załamanie się ceny; dopiero w ostatnim dniu tygodnia nastąpiła pewna nieznaczna poprawa. Nałożone na produkcję ograniczenia 20%, zdaniem znawców, jest nie wystarczające, to też dziś nie można przewidywać, jak się stan rynku ułoży na przyszłość.

Na rynkach cynku i ołowiu odbiły się również zmiany, zaśle na rynku miedzi. Zapotrzebowanie, które i w tygodniu poprzednim nie było zbyt wielkie, obniżyło się, skutkiem czego i ceny nie wykazały wzrostu, pozostając jednak na poziomie, osiągniętym w końcu poprzedniego tygodnia. Zapasy obu metali są ciągle duże i nie pozwalają na należyty poprawę produkcji, która w ostatnich tygodniach zaczęła wykazywać nieprzymusowe, sztuczne, lecz naturalne zmniejszenie skutkiem zatrzymywania hut.

Ruch cen poszczególnych metali w tygodniu sprawozdawczym przedstawiał się następująco:

Miedź standard przy sprzedaży gotówkowej straciła w ciągu tygodnia $\frac{1}{4}$, przy sprzedaży zaś terminowej zamknęła swoje rachunki na zero. Również i miedź elektrolityczna nie wykazała w bieżącym tygodniu zmiany, natomiast miedź rafinowana straciła $\frac{1}{4}$. Blacha miedziana pozostawała bez zmiany.

Cyna straciła w ciągu tygodnia przy operacjach kasowych $\frac{1}{16}$, przy terminowych zaś $\frac{1}{8}$.

Ołów wykazał stratę przy sprzedaży natychmiastowej $\frac{3}{8}$, przy operacjach zaś terminowych $\frac{1}{16}$.

Cynk dał stratę przy operacjach gotówkowych $\frac{3}{8}$, przy terminowych zaś $\frac{1}{4}$.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany zarówno w sprzedaży krajowej, jak i zagranicznej.

Antymon, blacha biała, rtęć, platyna i złoto pozostawały bez zmiany.

Ruda wolframowa straciła sh $\frac{1}{2}$ na 1% w tonnie.

Srebro wykazało w ciągu tygodnia zysk przy sprzedaży gotówkowej $\frac{5}{16}$ d i przy operacjach terminowych $\frac{3}{8}$ d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: rtęci, która notowana jest w £ za butlę, rudy wolframowej — w sh za 1% w tonnie, platyny — w £ za uncję, srebra — w d za uncję, złota — w sh za

uncję i blachy białej — w sh za skrzynkę o 112 arkuszach (0.32 mm):

Metal	Poprzed. Tydz. sprawozdawczy:			
	tydz. ultimo	maksymum	minimum	ultimmo
M i e d ź:				
standard				
kasa . .	46 ¹³ / ₁₆ - ¹⁵ / ₁₆	47 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	46 ⁵ / ₈
term. . .	46 ¹³ / ₁₆ - ⁷ / ₈	47 ³ / ₈	46 ¹³ / ₁₆	46 ¹³ / ₁₆ - ⁷ / ₈
elektrol.	49 ¹ / ₂ 50	50 ³ / ₈	49 ¹ / ₂	49 ¹ / ₂ -50
rafinow.	48 ¹ / ₂ -49 ¹ / ₂	49 ¹ / ₂	48	48-49 ¹ / ₂
blacha				
miedz. .	75	75	75	75

Cyna:				
kasa . .	122 ³ / ₄ -123	123 ¹ / ₄	120 ³ / ₄	121 ³ / ₄ - ⁷ / ₈
term. . .	124 ¹ / ₂ - ³ / ₈	124 ⁵ / ₈	122 ¹ / ₂	123 ¹ / ₄ - ³ / ₈

Ołów:				
kasa . .	14 ⁵ / ₁₆	14 ³ / ₈	13 ¹⁵ / ₁₆	13 ¹⁵ / ₁₆
term. . .	14 ¹ / ₂	14 ¹ / ₂	14	14 ¹ / ₁₆

Cynk:				
kasa . .	13 ¹ / ₈	12 ⁷ / ₈	12 ¹¹ / ₁₆	12 ¹¹ / ₁₆
term. . .	13 ¹ / ₁₆	13 ⁷ / ₁₆	13 ¹ / ₁₆	13 ¹ / ₁₆

Glin:				
dla kraju .	85	85	85	85
„ zagr. .	85	85	85	85

Antymon	42- $\frac{1}{2}$	42 $\frac{1}{2}$	42	42- $\frac{1}{2}$
Blacha				
biała	15 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{1}{2}$

Rtęć . .	22 ⁵ / ₈	22 ⁵ / ₈	22 ⁵ / ₈	22 ⁵ / ₈
Nikiel:				
dla kraju .	175	175	175	175
„ zagr. .	175	175	175	175

Ruda				
wolfram .	11 $\frac{1}{4}$	11 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{4}$	11 $\frac{1}{4}$

Platyna				
„Spong”	6 ³ / ₈	6 ³ / ₈	6 ³ / ₈	6 ³ / ₈

Srebro:				
kasa . .	12 ³ / ₁₆	12 $\frac{3}{4}$	12 ³ / ₈	12 ¹ / ₂
term. . .	12 ¹ / ₁₆	12 ⁵ / ₈	12 $\frac{1}{4}$	12 ⁷ / ₁₆

Złoto .	84.11 $\frac{1}{2}$	84.11 $\frac{1}{2}$	84.11 $\frac{1}{2}$	84.11 $\frac{1}{2}$
---------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

SUROWCE I PÓLPRODUKTY WŁÓKNISTE

ANGLJA. — W ostatnim tygodniu lutego sytuacja na rynku była następująca:

Bawełna. — Ceny wykazały dalsząwyżkę. W Egipcie ceny poszły w górę gwałtownie. Cena bawełny surowej amerykańskiej „middling” w dn. 28 lutego wynosiła 6 16 d za funt; przędzy bawełnianej: amerykańskiej 9 $\frac{1}{2}$ d, egipskiej 17 $\frac{1}{4}$ d za funt.

Wełna. — Ceny wełny w Anglii na aukcjach prywatnych nie uległy zmianie. W Australji ceny, jakkolwiek niskie, dają pewien zysk hodowcom, którzy w 1930 r. mieli dobry sezon. W Liverpoolu oficjalne notowania cen gatunków typowych były następujące: myta merynosowa Queensland £ 0.1.10, śnieżno-biała z przylądka Dobrej Nadziei £ 0.1.3, Victoria tłusta merynosowa £ 0.1; krzyżówka: australazyjska przednia £ 0.1, średnia £ 0.0.9, licha £ 0.0.5 za funt; topsy typ „64” podniosły się do £ 0.1.10 za funt.

Juta. — Rynek był ożywiony, ale wzrost obrotów był wydatniejszy w Dundee niż w Londynie czy Kalkucie. Oficjalne notowania cen wykazują wyżkę: przednia podniosła się do £ 15.5, „lightnings” do £ 14.2, „hearts” do £ 13.5 za tonnę.

Konopie. — Włochy wyprzedają swe miękkie konopie po rekordowo niskiej cenie £ 28 za tonnę, co naturalnie przyciąga kupców. Na twarde konopie panuje zastój, a sisal przy obecnym poziomie cieszy się większym powodzeniem niż konopie filipińskie.

Oficjalne notowania były następujące: manilskie lit. „J” £ 18.10, sisal przedni £ 17, miękkie północno-włoskie Cannabis £ 28 za tonnę.

Len. — Sprzedaż lnu importowanego w Belfaście obejmowała gatunki następujące: Szwannenburg po £ 38, lotewski po £ 36 i zgrzebie bałtyckie po £ 20 do £ 30 za tonnę. Oficjalne notowania cen bez zmiany: przedni £ 90, średni £ 60, lichy £ 35 za tonnę.

Jedwab. — Dalszy spadek jedwabiu chińskiego do £ 0.8.6 był zjawiskiem nieoczekiwanym, japoński osłabł również z powodu braku popytu w Ameryce, jego głównym rynku zbytu, i notowany był £ 0.11 za funt. Włoski utrzymał się na poprzednim poziomie £ 0.12 za funt.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie— $\mathcal{Z}$ 15, półrocznie— $\mathcal{Z}$ 30, rocznie— $\mathcal{Z}$ 60

z zagranicą:

kwartalnie— $\mathcal{Z}$ 25, półrocznie— $\mathcal{Z}$ 50, rocznie— $\mathcal{Z}$ 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki— $\mathcal{Z}$ 1.200; II i III str. okł.— $\mathcal{Z}$ 900;

$\frac{1}{2}$ str. — $\mathcal{Z}$ 500; strony zwyczajne — $\mathcal{Z}$ 600,

$\frac{1}{4}$ str. — $\mathcal{Z}$ 350, $\frac{1}{8}$ str. — $\mathcal{Z}$ 200, $\frac{1}{16}$ str. — $\mathcal{Z}$ 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

Z a r z ą d

Spółki „CHODORÓW”, Spółka Akc. dla Przemysłu Cukrowniczego W CHODOROWIE

zawiadamia, że dn. 9 Kwietnia 1931 r., o godz. 11 przed południem odbędzie się we Lwowie, w biurze Generalnej Dyrekcji Spółki we Lwowie, ul. Zimorowicza 19,

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

I. — Zmiana statutu Spółki, a mianowicie:

- 1) Par. 9 ust. 3 i 4 o kursie emisyjnym nowych akcji (skreślenie postanowień o uwzględnieniu przy powiększeniu kapitału akcyjnego — w kursie nowych akcji — kapitałów rezerwowych);
- 2) Par. 18 zdanie pierwsze w kierunku przedłużenia do 5 miesięcy po upływie roku obrotowego terminu zwyczajnych walnych zgromadzeń Spółki;
- 3) Par. 19 ustęp ostatni — zmiana postanowień o sposobie głosowania na walnych zgromadzeniach;
- 4) Par. 22 — ustęp pierwszy zdanie pierwsze, w kierunku uczestnictwa notariusza przy spisywaniu protokołów walnych zgromadzeń i
ustęp pierwszy zdanie ostatnie — co do sposobu podpisywania listy obecności na walnych zgromadzeniach;
- 5) Par. 34 ustęp drugi — w kierunku przedłużenia do 3 miesięcy terminu do złożenia Radzie bilansu, rachunku strat i zysków i sprawozdania;
- 6) Par. 36 ustęp drugi al. b) o rozdziale zysku — zmiana postanowień o wysokości uprzywilejowanej dywidendy.

II. — Oznaczenie w myśl par. 27 statutu wysokości stałego wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej, sprawujących specjalne funkcje przy bezpośrednim nadzorze działalności Zarządu.

III. — Oznaczenie w myśl par. 27 statutu wysokości marki obecności dla członków Rady Nadzorczej.

IV. — Ewentualne wolne wnioski dodatkowo zgłoszone.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą swoje akcje wraz z bieżącymi kuponami złożyć najpóźniej do dn. 2 kwietnia 1931 r. w kasie Polskiego Banku Przemysłowego we Lwowie, za pisemnym poświadczeniem, które będzie służyć jako legitymacja do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu.

Powyższe poświadczenie opiewać będzie na nazwisko i będzie podawać ilość akcji i głosów przysługujących upoważnionemu akcjonariuszowi. Legitymacja ta służyć może tylko osobie w niej wymienionej lub należycie wykazanemu pełnomocnikowi.

Zdeponowane akcje mogą być po Walnym Zgromadzeniu podjęte w instytucji, w której zostały złożone, za zwrotem otrzymanego poświadczenia lub też za potwierdzeniem odbioru i oddaniem potwierdzenia Spółki, że wydane na złożone akcje poświadczenie, u niej złożone zostało.

Ponadto wskazuje się stosownie do par. 16 statutu na możliwość zgłoszenia przez akcjonariuszy, reprezentujących jedną dziesiątą część kapitału akcyjnego, dodatkowych spraw na porządek dzienny, o ile to nastąpi najpóźniej do dn. 25 marca 1931 r.

Z a r z ą d

ZARZĄD

Pabjanickiego T-wa Akcyjnego Przemysłu Chemicznego

W PABJANICACH

na zasadzie § 14 statutu Spółki zaprasza PP. Akcjonariuszów na

35 Doroczne Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Towarzystwa

odbyć się mające **we wtorek dn. 21 kwietnia 1931 r., o godz. 10 rano** w biurze Zarządu Towarzystwa w Pabjanicach, ul. Piłsudskiego Nr. 5, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie protokołu z 34 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 14 kwietnia 1930 r., tudzież stwierdzenie wykonania uchwał tegoż Walnego Zgromadzenia;
- 2) Przejście sprawozdania rocznego, bilansu rocznego oraz sprawozdania Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1930. Powzięcie decyzji w sprawie bilansu rocznego oraz udzielenia Zarządowi absolutorjum;
- 3) Powzięcie decyzji w sprawie użycia czystego zysku oraz ustalenia dywidendy tudzież terminu wypłaty tejże;
- 4) Wybory do Zarządu;
- 5) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 6) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, którzy zamierzają uczestniczyć w powyższym Walnym Zgromadzeniu, winni na siedem dni przed terminem Zgromadzenia zdeponować swe akcje w Zarządzie Spółki, lub też w banku „Schweizerischer Bankverein” w Bazylei (Szwajcaria).

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

Przemysł Mydlarski i Perfumeryjny „FRYDERYK PULS”

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, iż w **dn. 26 marca 1931 r., o godz. 6 (18) wiecz.** odbędzie się w biurach firmy w Warszawie, ul. Wierzbowa Nr. 11,

Doroczne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1930 r., rozpatrzenie bilansu i rachunku zysków i strat, atwierdzenie takowych i udzielenie Zarządowi pokwitowania;
- 3) Zatwierdzenie planu działalności i budżetu na 1931 r.;
- 4) Zmiany statutu;
- 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Upoważnienie Zarządu do kredytowania się i do ewentualnej sprzedaży jednej z nieruchomości, stanowiących własność Spółki;
- 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, życzący sobie uczestniczyć w niniejszym Zebraniu, winni złożyć swe akcje lub dowody ich złożenia w instytucjach do tego uprawnionych, najpóźniej do dn. 18 marca 1931 r.

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

„Osady” Spółki Akc. Budowy Domów w Gnieźnie

odbędzie się w **dn. 11 kwietnia 1931 r., o godz. 17** w lokalu Hotelu Francuskiego w Gnieźnie.

Porządek dzienny: 1) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok obrachunkowy 1930; 2) Przedłożenie bilansu oraz rachunków zysków i strat z tego czasokresu, udzielenie pokwitowania tak Zarządowi, jak i Radzie Nadzorczej, oraz uchwała dot. podziału zysku; 3) Wybór członków Rady Nadzorczej; 4) Wolne głosy i wnioski.

Gniezno, dn. 21 lutego 1931 r.

„Osada” Sp. Akc. Budowy Domów w Gnieźnie

Zarząd:

Rada Nadzorcza:

(—) Gramse, (—) Jenek

(—) Łyskowski, prezes

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

Cukrownia „Trawniki”

zwołuje **Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie** na **dz. 18 marca 1931 r., o godz. 12 rano** w pierwszym terminie, a w razie braku quorum o godz. 5 po poł. w drugim terminie w lokalu Spółki w Warszawie, ul. Elektoralna Nr. 35, m. 11, z następującym porządkiem dziennym: 1) Zmiana art. 7 Statutu, którego ustęp 3 ma otrzymać następujące brzmienie: „Walne Zgromadzenia odbywają się w miejscu siedziby Spółki, w Lublinie lub w Warszawie”; 2) Zmiana art. 13 Statutu, który ma otrzymać następujące brzmienie: „Rok obrotowy Spółki trwa od dnia 1 kwietnia do dn. 31 marca roku następnego włącznie”; 3) Wolne wnioski. PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w tem Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu winni nie później jak do dn. 11 marca r. b. złożyć swoje akcje lub zaświadczenia depozytowe instytucyj kredytowych: w Biurze Cukrowni w Trawnikach, w Banku Gospodarstwa Krajowego w Lublinie, ul. Kapucyńska 4, lub w Biurze Administracji Cukrowni w Warszawie, ul. Elektoralna 35, w godzinach biurowych.

RADA SPÓŁKI AKCYJNEJ

pod firmą:

Polski Akcyjny Bank Komercyjny

S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w **dn. 26 marca 1931 r. o godz. 18** w lokalu Banku w Warszawie, Al. Jerozolimska 36, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Banku

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie za rok operacyjny 1930;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1930 r.;
- 4) Podział zysków za 1930 r.;
- 5) Ustalenie budżetu na 1931 r.;
- 6) Wybory do Władz Banku;
- 7) Wybór pisma dla wymaganych statutowo ogłoszeń Banku;
- 8) Wolne wnioski.

Stosownie do § 43 Statutu, Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje lub dowody zastawowe albo depozytowe, najpóźniej na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia w Sekretarjacie Banku w Warszawie, lub też w „Société Financière et Commerciale” w Brukseli, 168 Rue Royale.

ZARZĄD
Białostockiego Towarzystwa Elektryczności
W BIAŁYMSTOKU

niniejszem zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że **dn. 25 kwietnia 1931 r., o godz. 9 rano** odbędzie się w Warszawie, ul. Czackiego Nr. 8.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Towarzystwa

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1930; 2) Rozpatrzenie oraz zatwierdzenie Bilansu oraz rachunku Strat i Zysków na dz. 31 grudnia 1930 r.; 3) Podział zysków; 4) Udzielenie absolutorjum oraz podziękowanie za dotychczasową działalność Zarządowi i Komisji Rewizyjnej; 5) Wybory Rady Nadzorczej oraz wyznaczenie uposażenia członkom Rady Nadzorczej; 6) Wnioski Akcjonariuszów.

KSIĄŻNICA - ATLAS

Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze T. N. S. W., Sp. Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w **dn. 24 kwietnia 1931 r., o godz. 18** odbędzie się w sali posiedzeń Izby Handlowej i Przemysłowej we Lwowie, ul. Akademicka **Siądme Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy** z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie i bilans za rok administracyjny 1930;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej z rewizji bilansu zamknięcia za 1930 r.;
- 4) Uchwała w sprawie rozdziału czystego zysku;
- 5) Uchwała w sprawie wymiany akcji markowych na nowe 100-złotowe w związku z zatwierdzeniem nowym brzmieniem uzgodnionego z ustawą statutu;
- 6) Zmiana treści §§ 11 i 31 Statutu, a mianowicie w ustępie 2-gim § 11, który brzmi: „W ciągu pierwszych czterech miesięcy po upływie roku obrotowego winno się odbyć Walne Zgromadzenie Zwyczajne”, skreślić słowo: „czterech” a wpisać słowo: „pięciu”. W ustępie 2-gim § 31, który brzmi: „Zarząd układa za każdy rok ubiegły sprawozdanie z działalności Spółki wraz z bilansem i przedstawia je do rozpatrzenia i zatwierdzenia Zwyczajnemu Dorocznemu Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy za pośrednictwem Rady Nadzorczej”, wstawić po słowach: „i przedstawi je” słowa: „w ciągu trzech miesięcy od upływu roku obrotowego Władzom Nadzorczym”, natomiast skreślić słowa: od „zwyczajnemu... do Nadzorczej”;
- 7) Uchwała w sprawie powiększenia liczby Członków Zarządu z 4 na 7;
- 8) Wybór 6 Członków Rady Nadzorczej na trzy lata, w miejsce ustępujących;
- 9) Wolne wnioski.

Celem wykonania prawa głosowania należy akcje, uzasadniające prawo głosowania wraz z odnośnymi niepłatnymi kuponami, złożyć najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem, t. j. do dn. 17 kwietnia 1931 r. w Kasie Spółki we Lwowie (ul. Czarnieckiego 12), lub w Warszawie (ul. Nowy Świat 59). Zamiast samych akcji mogą być złożone zaświadczenia depozytowe notariusza albo krajowej instytucji kredytowej.

Zarząd:
Jan Treter m. p., Emil Zychiewtch m. p.

RADA
Banku Dyskontowego Warszawskiego

S. A.

zawiadamia, że

59 WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

odbędzie się we **wtorek, dn. 31 marca 1931 r., o godz. 17** w sali posiedzeń Banku, ul. Fredry 8, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1930 r.;
- 2) Powzięcie uchwały o rozdziale zysków i powitowanie władz Banku;
- 3) Wybór Członków Rady;
- 4) Wybór Członków Komisji Rewizyjnej.

Akcjonariusze, pragnący przyjąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć akcje lub odnośne kwity depozytowe najpóźniej dn. 24 marca 1931 r. do godz. 12 w południe:

w Warszawie: w Kasie Głównej przy ul. Fredry Nr. 8 oraz w Oddziałach Banku: we Lwowie, Łodzi, Krakowie i Drohobyczu;
w Wiedniu: w Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe, Renngasse 2.

Wnioski Akcjonariuszów mogą być złożone nie później jak na 14 dni przed terminem Zgromadzenia.

ZARZĄD
Warszawskich Zakładów Przemysłowych
Wyrobu Drożdży Prasowanych, Słodu i Spirytusu

S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że **dn. 28 marca 1931 r., o godz. 5 po południu** w lokalu Zarządu, ul. Marszałkowska Nr. 117, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu za 1930 r.;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu za 1930 r., podział zysku, oraz udzielenie absolutorjum Zarządowi;
- 4) Zatwierdzenie budżetu i planu działań za 1931 r.;
- 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących;
- 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni do dn. 14 marca r. b. złożyć akcje swoje w biurze Zarządu.

Rada Zawiadowcza Spółki Akcyjnej

Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Krakowskim, S. A.

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 marca r. b. o godz. 12 w południe odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

w lokalu Sp. Akc. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska Nr. 94, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Rady Zawiadowczej i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1930 oraz udzielenie absolutorjum władzom Spółki;
- 4) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Komisji Rewizyjnej za 1930 rok;
- 5) Wybór władz Spółki;
- 6) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej na 1931 rok;
- 7) Wybór gazet do ogłoszeń;
- 8) Wolne wnioski.

W myśl art. 57 prawa o spółkach akcyjnych, Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe sprawy do powyższego porządku dziennego, które wymienione zostaną wówczas w ogłoszeniu następnem.

Akcje na okaziciela dają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia, t. j. najpóźniej w dn. 20 marca r. b. w biurze Spółki w Sierszy Wodnej, poczta Trzebinia, lub w biurze Sp. Akc. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94, lub też w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Krakowie, Rynek Główny 8, i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucjach kredytowych. Akcjonariusze zagraniczni mogą składać zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji w firmie Trust Metallurgique Belge-Français, 168 rue Royale, Bruxelles. Zaświadczenia winny wymieniać liczbę akcji oraz zawierać oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Stosownie do § 10 statutu, Zgromadzenie powyższe będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

RADA ZARZĄDZAJĄCA SPÓŁKI AKCYJNEJ

Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Dąbrowskim, S. A.

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 marca r. b. o godz. 10 przed południem odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

w lokalu Sp. Akc. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska Nr. 94, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1930 oraz udzielenie absolutorjum władzom spółki;
- 4) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Komisji Rewizyjnej za 1930 rok;
- 5) Wybór władz spółki;
- 6) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej na 1931 rok;
- 7) Wybór gazet do ogłoszeń;
- 8) Wolne wnioski.

W myśl art. 57 prawa o spółkach akcyjnych, Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe sprawy do powyższego porządku dziennego, które wymienione zostaną wówczas w ogłoszeniu następnem.

Akcje na okaziciela dają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia, t. j. najpóźniej w dn. 20 marca r. b. w biurze Spółki w Sosnowcu, ul. Sienkiewicza 9, lub w biurze Sp. Akc. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94, i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucjach kredytowych.

Akcjonariusze zagraniczni mogą składać zaświadczenia wydane na dowód złożenia akcji w firmie Trust Metallurgique Belge-Français, Bruxelles, 168 rue Royale.

Zaświadczenia winny wymieniać liczbę akcji oraz zawierać oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Stosownie do § 10 statutu, Zgromadzenie powyższe będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

Rada Zarządzająca Spółki Akcyjnej „Sieci Elektryczne”, S. A.

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 marca r. b. o godz. 11 przed południem odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

w lokalu Sp. Akc. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska Nr. 94, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1930 oraz udzielenie absolutorjum władzom spółki;
- 4) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Komisji Rewizyjnej za 1930 rok;
- 5) Wybór władz Spółki;
- 6) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej na 1931 rok;
- 7) Wybór gazet do ogłoszeń;
- 8) Wolne wnioski.

W myśl art. 57 prawa o spółkach akcyjnych, Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe sprawy do powyższego porządku dziennego, które wymienione zostaną wówczas w ogłoszeniu następnem.

Akcje na okaziciela dają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia, t. j. najpóźniej w dn. 20 marca r. b. w Biurze Spółki w Sosnowcu, ul. Sienkiewicza Nr. 9, lub w biurze Sp. Akc. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94, i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucjach kredytowych. Zaświadczenia winny wymieniać liczbę akcji oraz zawierać oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Stosownie do § 10 statutu, Zgromadzenie powyższe będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

SĄD OKRĘGOWY W KRAKOWIE

Wydział II Handlowy

24 grudnia 1930

L.cz. II Firm. 1363/30

B. II 183.

Do ts rejestru handlowego Oddział „B” przy firmie: „Tretorn” Spółka akcyjna dla handlu Helsingborgskimi wyrobami gumowemi w Krakowie wpisano dodatkowo: Dzień wpisu: 29 grudnia 1930 Zmieniono statut firmy po myśli Rozp. Prez. Rzpl. z 22 marca 1928 „Dz. Ust. R. P.” Nr. 39, poz. 383. Brzmienie firmy: „Tretorn” Spółka akcyjna dla handlu helsingborgskimi wyrobami gumowemi w Krakowie. Siedziba: Kraków. Przedmiotem przedsiębiorstwa jest: a) prowadzenie handlu wszelkiego rodzaju wyrobami gumowemi tak własnego wyrobu, jak i wyrobów przedsiębiorstw obcych, b) fabrykacja wyrobów gumowych oraz innych z tym działem produkcji spokrewnionych, c) nabywanie na rachunek spółki już istniejących zakładów przemysłowych z dziedziny przemysłu gumowego, lub z tymże działem pokrewnego, jak również zakładanie nowych fabryk tego rodzaju, d) nabywanie udziałów w przedsiębiorstwach mających podobne cele, e) zakładanie w granicach Polski biur sprzedaży, oddziałów, agentur i składów. Kapitał zakładowy spółki, który wynosi zł 240.000 (dwieście pięćdziesiąt tysięcy złotych) jest w całości pokryty gotowizną i podzielony jest na 2.500 akcji na okaziciela opiewających po zł 100 (sto złotych) wartości nominalnej sztuka. Akcje są niepodzielne, mogą być wydane w odcinkach po 10, 25, 50, 100 i 500 sztuk. Akcjonariusze, przedstawiający do wymiany na nowe akcje po zł 100 nominalnej wartości, ilość mniejszą niż 10 sztuk, względnie taką ilość akcji, w której po wymianie pozostanie reszta akcji—otrzymają na dotyczącą część nowej akcji odcinek akcji który nie upoważnia posiadacza do brania udziału w Walnych Zgromadzeniach

i do korzystania z jakichkolwiek przywilejów, przysługujących posiadaczom całych akcji. Odcinek akcji daje natomiast prawo do udziału w zyskach spółki, do nowych emisji, a w razie likwidacji do udziału w majątku spółki. Zarząd składa się najmniej z trzech, a najwyżej z dziewięciu członków, wybieranych przez Walne Zgromadzenie na okres jednego roku. Ilość członków zarządu na daną kadencję oznacza Walne Zgromadzenie. Podpis firmy odbywa się w ten sposób, że pod wypisaną, wydrukowaną lub stemplem wyciśniętą firmą spółki, położą swoje podpisy dwaj członkowie zarządu lub jeden członek zarządu łącznie z prokurentem — ten ostatni z dodatkiem wskazującym prokurę. Ogłoszenia spółki, wymagane przez statut i ustawę, winny być zamieszczone w „Monitorze Polskim”, w jednym z pism krakowskich według wyboru Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów oraz w czasopiśmie „Polska Gospodarcza” w Warszawie. Czas trwania spółki nieograniczony. Rok obrotowy trwa od dnia 1 maja do dnia 30 kwietnia następnego roku łącznie. Członkami Zarządu ustanowiono: Henryka Dunkera w Helsingborg, Artura Stibego w Helsingborg, Dana Södergrena w Helsingborg, Dra Stefana Hersteina w Warszawie, ul. Żabia 3, Sigurda Bergvalla w Krakowie, ul. św. Jana 3. Udzielono prokury: Ivarowi Teidorowi Söderlundowi w Krakowie, ul. Kujawska 23, i Józefowi Propperowi w Krakowie, ul. Karmelicka 5. Wpisano na podstawie uchwał Walnych Zgromadzeń z dnia 15/IV 1930 LR. 10545, z dnia 10/10 1930 LR. 11214, postanowienia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z 30/6 1930 i podania z 23/12 1930.

D Y R E K C J A

Banku Towarzystw Spółdzielczych, S. A.

po raz drugi zawiadamia, że

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Banku

odbędzie się dn. 21 marca 1931 r., o godz. 5 po południu w lokalu Banku, Jasna 1, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie z działalności Banku, bilans i podział zysków za 1930 r.;
- 2) Budżet wydatków na 1931 r.;
- 3) Wybory 3 członków Rady i 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 4) Wolne wnioski.

Każdy akcjonariusz po otrzymaniu karty wstępu może być obecny na Walnym Zgromadzeniu. Posiadanie 1 akcji uprawnia do jednego głosu, lecz nikt nie może posiadać więcej nad 300 głosów.

Karty wstępu mogą otrzymać tylko ci akcjonariusze, na których imię akcje zostały przepisane w księgach Banku nie później niż na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

Osoby prawne, będące akcjonariuszami Banku, winny listownie zawiadzić Dyrekcję przed rozpoczęciem Zgromadzenia, kto będzie ich przedstawicielem, upoważnionym do głosowania.

Nieobecny akcjonariusz może swoje prawo głosu ustąpić innemu akcjonariuszowi. Pełnomocnictwa powinny być złożone w Dyrekcji przed rozpoczęciem obrad Walnego Zgromadzenia i dołączone do protokołu.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

pod firmą

„Browary Grodziskie, Spółka Akcyjna”

zawiadamia niniejszem, że w dn. 30 kwietnia 1931 r., o godz. 5 po południu odbędzie się w lokalu firmy w Grodzisku, ul. Kolejowa 5,

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu oraz Rady Nadzorczej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1930 r. oraz udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 4) Podział zysku;
- 5) Wybór Rady Nadzorczej;
- 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zebraniu, winni najdalej 7 dni przed Zebraniem złożyć w kasie Spółki akcje lub zaświadczenia instytucji kredytowych względnie notariusza. W zaświadczeniu należy wymienić liczby akcji oraz stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zebrania.

MIRKOWSKA FABRYKA PAPIERU, S. A.

w WARSZAWIE

Bilans w dn. 31 grudnia 1930 r. (za półrocze od 1 lipca do 31 grudnia 1930 r.)

AKTYWA:		zł	zł	PASYWA		zł	zł
Grunty:				Kapitał akcyjny			6,000.000'00
W Jeziornie	95 054'56			Fundusz zasobowy			423.460'23
Plac w Warszawie	162.584'38	257.618'94		Fundusz amortyzacyjny		10,973.4.5'15	
Nieruchomości:				Rezerwy różne			1,687.825'12
Budynki	4,561.217'54			Wierzyciele:			
Maszyny i urządzenia fabryczne	11,9 13.677'93	16,464.895'47		Banki	2,999.718'53		
Inwentarze:				Dostawcy materiałów i surowców	2,197.300'96		
Ruchomości	204.934'81			Różni wierzyciele	522.790'41	5,719.809'90	
„ stajenne	32.524 00			Akcepty		116.979 39	
„ warsztatów	46.429'55			Niepodniesiona dywidenda		2.801'61	
„ w agenturach	1.003'58			Sumy przechodnie		149.351'59	
Garaże	100.825 89	385.717'83		Niepodzielony zysk z 1929/30 r.	6.214'85		
Magazyny:				Zysk za półrocze operacyjne	555.083'36	561.298'21	
Surowce i materiały na składzie	1,933.838'45						
Materiały w przerobie	388.520'00						
Papier na składach	3,263.342'91	5,585.701'36					
Gotowizna:							
W kasie	7.499'94						
W bankach	20.055'80	27.555'74					
Weksle:							
W portfelu	45.877'30						
W bankach	641.253'34	687.130'64					
Papiery wartościowe		64.509 00					
Dłużnicy:							
Odbiorcy za papier	1,784.309'43						
Różni dłużnicy	288.135 78	2,072.445'21					
Sumy przechodnie		89.377'01					
		<u>25,634.951'20</u>					<u>25,634 951'20</u>
Akcje członków Rady w depozycie			105.000'00	Depozytarjusze za złożone akcje		105.000'00	
Gwarancje wydane		101.570 00		Banki i różni za gwarancje		101.570'00	
		<u>206.570 00</u>				<u>206.570'00</u>	

Rachunek Zysków i Strat w dniu 31 grudnia 1930 r.

WINIEN		zł	zł	MA		zł	zł
Spisano na straty:				Pozostałość zysku z roku ubiegłego			6.214'85
na odbiorcach papieru	29.363'96			Przeniesiono z rezerwy na podatek dochodowy		124.995'20	
na weksle przedwojenne	704'58	30.068'54		Nadwyżka z operacji Spółki		2,086.385'65	
Koszty handlowe	490 912'93						
Procenty i prowizje bankowe	161.110'00						
Podatki i świadczenia socjalne	583.825 87	1,235.848'80					
Amortyzacja:							
odpisano za II półrocze 1930 r.		390.380'15					
Zysk		561.298'21					
		<u>2,217 595'70</u>					<u>2,217.595'70</u>

Główny Buchalter:
(-) Edward Wactawski

Zarząd: (-) Wiktor Opęchowski
(-) Aleksander Wysokiński
(-) Jan Kocięcki

Rada Nadzorcza:
Prezes: (-) Louis Frère
Vice-Prezes: (-) Janusz Regulski

OBWIESZCZENIE.

Decyzją Sądu Okręgowego w Łodzi w Wydziale Cywilnym z dnia 20 listopada 1930 roku w sprawie Z 1343/30 został ustanowiony kurator posiadaczy rublowych obligacji Spółki Akcyjnej Wyrobów Bawełnianych S. Rozenblatta w Łodzi i kuratorem został mianowany adwokat Stanisław Pawłowski.

W piątek dnia 27 marca 1931 roku o godzinie czwartej popołudniu w lokalu Spółki Akcyjnej Wyrobów Bawełnianych S. Rozenblatta w Łodzi przy ul. Karola pod Nr. 36 odbędzie się zebranie posiadaczy rublowych obligacji wymienionej Spółki Akcyjnej celem wysłuchania sprawozdania kuratora i wyboru trzech przedstawicieli wierzycieli w charakterze mężów zaufania.

Kurator: (—) *St. Pawłowski*, Adwokat.

Tow. Akc. Fabryki Szkła dawn. S. REICH i S-ka w Zawlerciu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że mocą uchwały Nadzwyczajnego Ogólnego Zebrania Akcjonariuszów w dn. 26 lutego 1931 r. wybrani zostali na miejsce ustępujących członków zarządu: P. Konsul Juliusz Alojzy Reich, Dr. Hans Müller, Jakób Bock, na zastępców Gustaw Reich i Paweł Moln.

Dyrektorami administracyjnymi fabryki mianowani zostali: PP. Molin Paweł oraz Dr. Hans Müller.

Poza tem zapadła uchwała, by wykazaną w bilansie za 1929 r. dywidendę w kwocie zł 150.000 wskutek ogólnych ciężkich warunków gospodarczych akcjonariuszom nie wypłacić.

Zarząd

XXXIII Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Bielsko-Bialskiego Browaru Akcyjnego w Bielsku, S. A.

odbędzie się **dn. 30 marca 1931 r., o godz. 4 po połud.** w lokalu Towarzystwa w Bielsku (browar ul. Cieszyńska), z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie z czynności Spółki, oraz przedłożenie bilansu za 1929/30 r.; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Wniosek Rady Nadzorczej co do rozdziału zysku; 4) Wybory do Rady Nadzorczej; 5) Wybory do Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, życzący brać udział w powyższym Zgromadzeniu, zechcą w myśl § 10 statutu Towarzystwa złożyć swe akcje w kasie Towarzystwa za otrzymaniem karty legitymacyjnej najpóźniej 8 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

SĄD OKRĘGOWY W KRAKOWIE

Wydział II Handlowy
dnia 14 stycznia 1931
II Firm. 68/39

B. I. 26.

Do ts rejestru handlowego Oddział „B” przy firmie „Sierszańskie Zakłady Górnicze, Spółka Akcyjna” wpisano dodatkowo; Dzień wpisu: 15 stycznia 1931 r. Wykreśla się prokurę udzieloną inż. Michałowi Dunajeckiemu. Dyrektorem Naczelnym ustanowiono inż. Michała Dunajeckiego. Wpisano na podstawie podania z 15 grudnia 1930 r. oraz protokołu posiedzenia Zarządu z dn. 29 września 1930 r.

ZARZĄD SPÓŁKI

SKŁADNICA STRAŻY POŻARNYCH, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że **w dn. 29 marca 1931 r. o godz. 18** w lokalu Spółki w Warszawie, ul. Senatorska 29, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu;
- 3) Rozpatrzenie bilansu za 1930 r.;
- 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 5) Uchwała w sprawie przeznaczenia zysków;
- 6) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wnioski Akcjonariuszów.

Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni stosownie do art. 59 prawa o spółkach akcyjnych złożyć w Zarządzie Spółki, Senatorska 29, akcje lub kwity depozytowe najpóźniej do dn. 22 marca 1931 r.

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą

WILEŃSKA FABRYKA DRUTU I GWÓZDZI, S. A. W WILNIE

niniejszem zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż zgodnie z art. 16 Statutu **w dn. 1 kwietnia 1931 r. o godz. 19** w lokalu Wileńskiego Prywatnego Banku Handlowego w Wilnie, ul. Mickiewicza Nr. 8, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu, oraz rachunku strat i zysków za 1930 rok i udzielenie Zarządowi absolutorjum;
- 3) Zatwierdzenie preliminarza wydatków fabrycznych na 1931 r.;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Uprawnienie Zarządu do nabywania, sprzedawania, wydzierżawiania i obciążania nieruchomości, należących do Spółki;
- 6) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni w terminie do godz. 12 dn. 24 marca r. b. złożyć w Zarządzie Spółki (Wilno, ul. Mickiewicza 8) swoje akcje lub dowody depozytowe o złożonych na przechowanie akcjach w instytucjach kredytowych (art. 21 Statutu).

Upoważnienia na prawo głosu w formie listu winny być złożone w Zarządzie najpóźniej na trzy dni przed Walnym Zgromadzeniem (art. 19 Statutu).

POWSZECHNY BANK DEPOZYTOWY, S. A. W WARSZAWIE

Bilans roczny netto na dzień 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY

Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gosp. Kraj. zł 880.229'96; Waluty Zagraniczne zł 75.442'54; Papiery wartościowe własne: a) Pożyczki państwowe zł 3.449'25; b) Akcje zł 170.555'57; Banki krajowe zł 41.420'09; Banki zagraniczne zł 53.382'73; Weksle zdyskontowane zł 8.043.009'16; Weksle protestowane zł 26.713'43; Rachunki bieżące (saldo debetowe): a) zabezpieczone zł 739.734'35; b) niezabezpieczone zł 38.583'79; Nieruchomości zł 29.607'63; Różne rachunki zł 44.062'00; Ruchomości zł 55.155'20; Papiery wartościowe ustaw. kapitału zapasowego zł 26.344'00; **Ogółem zł 10.227.689'70.**

STAN BIERNY

Kapitały własne: a) zakładowy zł 2.500.000'00; b) zapasowy zł 51.088'00; c) fundusz amortyzacyjny zł 9.735'84; Wkłady: a) terminowe zł 2.999.791'99; b) a vista zł 61.533'72; Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 262.677'41; Redyskonto weksli zł 2.113.208'72; Zobowiązania inkasowe zł 46.427'38; Banki krajowe zł 269.154'04; Banki zagraniczne zł 1.562.454'12; Różne rachunki zł 7.299'37; Zysk za rok 1930 zł 344.319'11; **Ogółem zł 10.227.689'70.**

Gwarancje zł 15.715'40; Inkaso zł 793.448'09.

Rachunek Strat i Zysków za rok 1930

Procenty i prowizje wypłacone zł 351.996'67; Koszty handlowe zł 267.566'22; Podatki zł 187.802'22; Amortyzacja zł 2.757'76; Odpisy na dłużnikach zł 34.362'25; Czysty zysk za rok 1930 zł 344 319 11; **Ogółem zł 1,188.804'23.**

Rezerwa podatkowa z zysku roku ubiegłego zł 47.980'78; Procenty i prowizje pobrane zł 1.110.670'48; Różnice kursowe zł 30.152'97; **Ogółem zł 1,188.804'23.**

W myśl uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dnia 27 lutego 1931 r. kasy Powszechnego Banku Depozytowego, S. A. w Warszawie, Długa 48, oraz firmy Johnson Matthey & Co Ltd., w Londynie, Hatton Garden 73 83, będą wypłacały poczynając od dn. 10 marca r. b. tytułem dywidendy za rok 1930 zł 8 za każdą akcję, opiewającą na zł 100, za ściągnięciem kuponu Nr. 3.

Dyrekcja Banku

RADA ZAWIADOWCZA

Śląskiego Zakładu Kredytowego, S. A.

W BIELSKU

zawiadamia, że

IX Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

odbędzie się dn. 26 marca 1931 r., o godz. 12 w południe w sali posiedzeń banku w Bielsku, ul. Kolejowa 16, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Przedłożenie sprawozdania oraz bilansu za 1930 r.;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Projekt rozdziału czystego zysku;
- 4) Wybory do Rady Zawidowczej;
- 5) Wybory członków Komisji Rewizyjnej i ich zastępców na 1931 r.;
- 6) Ustalenie wysokości marki prezencyjnej dla członków Rady Zawidowczej (§ 29 statutu) oraz wynagrodzenie Komisji Rewizyjnej (§ 42 statutu).

Pięć akcji daje prawo do jednego głosu. Prawo głosowania na Walnym Zgromadzeniu przysługuje tym akcjonariuszom, którzy najpóźniej na osiem dni przed Walnym Zgromadzeniem złożą swoje akcje w Śląskim Zakładzie Kredytowym, Spółce Akcyjnej w Bielsku, Banku Dyskontowym Warszawskim w Warszawie, Akcyjnym Banku Hipotecznym we Lwowie, oraz Oddziałach tych instytucji.

Prawo głosowania wolno wykonywać osobiście lub przez pełnomocnika.

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Towarzystwo Kopalń Węgla FLORA, Spółka Akcyjna” w Warszawie ma zaszczyt podać do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w myśl § 17 Statutu Spółki zwołuje

NADZWYCAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW na dzień 31 marca 1931 r. o godz. 16-ej w lokalu Zarządu w Warszawie przy ulicy Senatorskiej Nr. 30 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Ustanowienie i wybór władz Spółki, oraz określenie ich wynagrodzenia zgodnie z postanowieniami nowego Statutu;
- 2) Wybór pisma, w którym obok Monitora Polskiego i Polski Gospodarczej, zamieszczone być mają ogłoszenia Spółki stosownie do § 4 Statutu Spółki;
- 3) Zmiana §§ 16 i 51 Statutu Spółki w związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 roku (Dz. Ust. R. P. Nr. 86, poz. 664), oraz zmiana § 54 Statutu Spółki;
- 4) Sprostowanie omyłki pisarskiej w § 22 Statutu.
- 5) Wolne wnioski.

Zmiany Statutu, projektowane przez Zarząd Spółki: a) w § 16 przedłużenie terminu zwołania zwyczajnego Walnego Zgromadzenia z 4 miesięcy na 5 miesięcy po upływie roku sprawozdawczego;

b) w § 51 przedłużenie terminu dwumiesięcznego sporządzenia i złożenia Komisji rewizyjnej bilansu na termin trzymiesięczny;

c) w § 54 zmiana pojęcia zysku, pozostałego po wydzieleniu dywidendy;

d) w § 22 wyraz „akcjonariuszów” należy zastąpić wyrazem „akcjonariusze”.

Zgodnie z § 20 Statutu Spółki, Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe wnioski, które będą pomieszczone w drugim ogłoszeniu.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu jeżeli zostaną zapisani do księgi akcyjnej na 7 dni przed odbyciem Walnego Zgromadzenia. Posiadacze zaś akcji na okaziciela winni złożyć przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia, w Kasie Biura Zarządu swe akcje lub kwity, wydane jako dowód złożenia akcji u notariusza lub też w instytucji kredytowej krajowej (§ 23 Statutu). Na kwitach tych powinny być oznaczone numery akcji; kwity te winny zawierać adnotację, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE
UL. KRÓLEWSKA 5

ZAŁATWIA OPERACJE BANKOWE, W SZCZEGÓLNOŚCI:

- 1) SKUP I SPRZEDAŻ WEKSLI
- 2) NABYWANIE I SPRZEDAWANIE NA RACHUNEK WŁASNY WALUT OBCYCH ORAZ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH I INNYCH
- 3) INKASOWANIE WSZELKIEGO RODZAJU NALEŻNOŚCI
- 4) WYDAWANIE PRZEKAZÓW NA MIEJSCOWOŚCI W POLSCE ORAZ ZAGRANICĄ POŁOŻONE
- 5) PRZYJMOWANIE DO DEPOZYTU WSZELKICH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH, DOKUMENTÓW ORAZ KOSZTOWNOŚCI
- 6) UDZIELANIE KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO PRZEZ EMISJĘ 7% LISTÓW ZASTAWNYCH, 7% OBLIGACIJ KOMUNALNYCH, A DLA POTRZEB PRZEMYSŁU 7½% OBLIGACIJ BANKOWYCH. PAPIERY TE WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE ZAOPATRZONE SĄ W GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

KAPITAŁY WŁASNE WYNOSZĄ *zł* 208,000.000

19 ODDZIAŁÓW PROWINCJONALNYCH

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH
WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINĘ, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPLOMIENNĄ. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 714-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-03

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY